

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AİLE İKLİMİ VE İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİDE BENLİK KURGULARININ ARACI ROLÜNÜN
İNCELENMESİ

Tuğba TURGUT
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2019

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE AİLE İKLİMİ VE İYİ OLUŞ
ARASINDAKİ İLİŞKİDE BENLİK KURGULARININ ARACI ROLÜNÜN
İNCELENMESİ

Tuğba TURGUT
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Halil EKŞİ

İstanbul, 2019

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.**

© 2019

ONAY

Tuğba TURGUT tarafından hazırlanan ‘‘Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi ve İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesi’’ konulu bu çalışma 19.10.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
TEZ DANIŞMANI	Prof. Dr. Halil EKŞİ	
JÜRİ ÜYESİ	Prof. Dr. Ali ERYILMAZ	
JÜRİ ÜYESİ	Doç. Dr. Durmuş ÜMMET	

ÖZGEÇMİŞ

2013 Eskişehir Sarar Anadolu İmam Hatip Lisesinden Mezun Olma

2016 Anadolu Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Mezun Olma

2017 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünden Mezun Olma

2017 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına Giriş

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta: tugbaturgut95@gmail.com

ÖNSÖZ

İnsan doğasını incelerken temel yapılardan biri olan iyi oluş kavramının önemli olması ve literatürde iyi oluşun çok boyutlu olarak ele alındığı çalışmaların sınırlı nitelikte olması sebebiyle PERMA modeli temelinde bireylerin iyi oluşlarının incelenmesi, iyi oluş üzerinde pek çok faktörün etkili olduğu düşünülmeyle birlikte aileyle ilgili klasik bakış açılarından ziyade aileyi kuşaklararası ilişki ve etkileşim örüntüleriyle kültürel bağlamda ele alan aile ikliminin ve kültürel anlamda bireylerin kendilerini nasıl gördüklerine ve konumlandıklarına ilişkin algılarını içeren benlik kurgularının incelenmesinin alana farklı bir bakış açısı sunacağı düşünülerek bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın nihayete ermesi sürecinde maddi ve manevi desteklerini hissettiğim pek çok kişi bulunmaktadır. İlk olarak akademik hayatımın önemli bir noktasında karşılaşmış olduğum, akademik anlamdaki katkılarının yanında hayata ilişkin bakış açılarımı genişleten, tez danışmanım olduğu için kendimi çok şanslı hissettiğim, tez süreci boyunca da engin tecrübesi ve manevi desteğiyle her daim yanımda olan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Halil EKŞİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans eğitimim boyunca akademik anlamda kendisinden çok şey öğrendiğim, her zaman manevi desteğini hissettiğim, tez savunmamda da yer alarak katkılarını sunan değerli hocam Prof. Dr. Ali ERYILMAZ'a ve tez jürimde yer alarak desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Durmuş ÜMMET'e inceliklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Tezin prosedürel kısımlarında beni aydınlatan ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Eyüp ARTVİNLİ'ye, veri toplama aşamasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi'nde yardımcı olan Doç. Dr. Halis Adnan ARSLANTAŞ ve Arş. Gör. Serdar KÖRÜK hocalarıma, İlahiyat Fakültesi'nde Doç. Dr. Ömer MÜFTÜOĞLU hocama, Tıp Fakültesi'nde Prof. Dr. Akın TURGUT ve Doç. Dr. Mahmut ÖZDEMİR hocalarıma ve araştırmama katılan tüm öğrencilere desteklerinden ötürü çok teşekkür ediyorum. Ayrıca YEM analizlerini gerçekleştirmemde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Zeki YILDIZ ve Arş. Gör. Nesrullah OKAN hocalarıma katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisansın bana kazandırdığı değerli dostlarım Sümeyye YÜCEL'e ve Hatice TUZCU'ya her daim beni motive ettikleri ve destekledikleri için sonsuz teşekkür ediyorum. Sorularıyla beni daima diri tutan ve manevi olarak destekleyen yüksek lisans arkadaşım Ayşe Sena AYHAN'a teşekkür ederim.

Lisans eğitimini birlikte tamamladığımız değerli dostlarım Fatma KIBRIS, Başak KARAKAYA, Hilal ALPASLAN ve Özge KAYA'ya her zaman beni destekledikleri, başaracağıma sonuna kadar inandıkları ve manevi olarak sürekli yanımda olduklarını hissetmemi sağladıkları için teşekkür ediyorum.

Çocukluk yıllarımdan itibaren hayatımın pek çok aşamasını paylaştığım, maddi manevi olarak her daim yanımda olan çok değerli dostum Zeynep KOCAYUSUFUĞLU'na bu hayatta çok iyi bir yoldaş olduğundan dolayı çok teşekkür ediyorum. Liseden bana kalan değerli arkadaşım ve meslektaşım Ebru GEMİCİ'ye her zaman manevi desteğini yanımda hissetmemi sağladığı için çok teşekkür ediyorum. Sevgili kuzenim Nursima ZAMANİS'e neşeli, heyecanlı halleriyle her daim beni motive ettiği, yaşama sevinci kattığı ve bu zorlu süreçte maddi manevi her açıdan beni desteklediği için çok teşekkür ederim.

Akademik yaşantımda bu aşamaya gelmemde her türlü imkanı bana sağlayan, beni en iyi şekilde yetiştirmek için tüm fedakarlığı gösteren, maddi manevi her açıdan desteklerini üzerimde hissettiğim, her daim bana inanan ve güvenen, hayatta kendilerini örnek aldığım sevgili annem Birsen TURGUT'a ve sevgili babam Akın TURGUT'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Önümde her zaman bir örnek olarak yer alan, her zaman beni destekleyen canım ablam İrem TURGUT'a, neşesiyle ve sevgisiyle hayatımıza renk katan, olumlu bakış açısıyla başaracağıma benden çok inanan ve güvenen canım kardeşim Zehra TURGUT'a çok teşekkür ediyorum.

İsimlerini yazmakla bitiremediğim benim bu aşamaya gelmemde üzerimde emekleri olan tüm hocalarıma, manevi desteklerini esirgemeyen tüm kuzenlerime, akrabalarım, arkadaşlarıma ve yakınlarıma çok teşekkür ediyorum.

Tuğba TURGUT

İstanbul, 2019

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün Yapısal Eşitlik Modeli çerçevesinde incelenmesidir. Aile iklimi, iyi oluş ve benlik kurgularının çeşitli demografik değişkenler (cinsiyet, aile tipi, fakülte türü, anne baba eğitim düzeyi, anne-baba tutumları) açısından incelenmesi de amaçlanmıştır.

Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde aktif öğrenim gören toplam 25123 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden çok aşamalı örnekleme yöntemi ile seçilen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde aktif öğrenim gören 371'i (% 68,6) kadın, 170'i (% 31,4) erkek toplam 541 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada kişisel bilgi formu, PERMA (Beş Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizi, SPSS 23 paket programı ve AMOS 20.0 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amaçlarını test etmek üzere verilerin analizinde Bağımsız Gruplar t Testi, ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi), Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi özelliklerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Kurulan yapısal eşitlik modelinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının kısmi aracı rolünün olduğu görülmektedir. YEM analizi sonuçlarına göre, test edilen modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İyi Oluş (Perma), Aile İklimi, Benlik Kurguları, Yapısal Eşitlik Modeli, Yol Analizi, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the mediating role of self-construals in the relationship between family climate and well-being in the framework of Structural Equation Modeling. It's also aimed to examine family climate, well-being and self-construals in terms of various demographic variables (gender, family type, faculty type, parents' education level, parental attitudes).

The research was conducted in accordance with the relational screening model. The population of the study consisted of 25123 students who were active in the spring term of 2018-2019 academic year in Eskişehir Osmangazi University. The sample of the study consisted of 541 students 371 (68.6%) women and 170 (31.4%) males who were selected from the population with a multi-stage sampling method who were studying in the Eskişehir Osmangazi University. Data were collected by using the personal information form, PERMA (Five Dimensional Well-being) Scale, Autonomous-Related Self in Family Scale and Family Climate Scale.

The analysis of the data obtained from the study was carried out through the SPSS 23 package program and the AMOS 20.0 program. In order to examine the objectives of the research, Independent Samples t Test, ANOVA (One-Way Analysis of Variance), Pearson Product-Moment Correlation and Structural Equation Model were used to analyze the data.

As a result of the research, it has been determined that the well-being, self-construals and family climate characteristics of university students differ according to some demographic variables. In the structural equation model established, it has been observed that self-construals has a partial mediator role in the relationship between family climate and well-being. According to the SEM analysis results, the fit index of the model tested has been found to be acceptable.

Keywords: Well-being (Perma), Family Climate, Self-Construals, Structural Equation Model, Path Analysis, University Students

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖZGEÇMİŞ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.2.1.Problem Cümlesi.....	3
1.2.1.1.Alt Problemler	3
1.3.Önem.....	4
1.4.Sayıtlar (Varsayımlar)	5
1.5.Sınırlılıklar	5
1.6.Tanımlar	5
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1.İyi Oluş.....	7
2.1.1.Pozitif Psikoloji	7
2.1.2.İyi Olma İle İlgili Kavramlar.....	9
2.1.3.PERMA Çok Boyutlu İyi Oluş Modeli	12
2.1.4.PERMA'nın Bileşenleri.....	13
2.1.4.1.Olumlu Duygular (Positive Emotions)	14

2.1.4.2.Bağlanma (Engagement)	15
2.1.4.3.Olumlu / İyi İlişkiler (Positive Relationships)	16
2.1.4.4.Anlam (Meaning)	17
2.1.4.5.Başarı (Accomplishment)	19
2.2.Benlik Kurguları	20
2.2.1.Benlik Kavramı	20
2.2.2.Bireycilik ve Toplulukçuluk.....	21
2.2.3.Benlik Kurgusu	23
2.2.4.Benlik Kurgusunun Gelişimi İle İlgili Kuramsal Görüşler	24
2.2.5.Benlik Kurgusunun Bileşenleri.....	26
2.2.5.1.Özerk Benlik.....	26
2.2.5.2.İlişkisel Benlik	27
2.2.5.3.Özerk-İlişkisel Benlik	29
2.3.Aile İklimi	30
2.3.1.Aile.....	30
2.3.2.Aile Türleri/Çeşitleri.....	31
2.3.3.Aile İşlevleri.....	32
2.3.4.Aile Sistemi ve Sağlık (Sağlıklı Ailelerin Özellikleri)	34
2.3.5.Kültürel Açından Aile.....	35
2.3.6.Aile İklimi	36
2.3.7.Aile İkliminin Bileşenleri.....	37
2.3.7.1.Aile İçi İlişkisellik.....	38
2.3.7.2.Kuşaklararası Otorite.....	40
2.3.7.3.Bilişsel Uyum	41
BÖLÜM III: YÖNTEM	43
3.1.Araştırma Modeli.....	43

3.2.Evren ve Örneklem.....	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	44
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	44
3.3.2. PERMA (Beş Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği.....	45
3.3.3. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği.....	45
3.3.4. Aile İklimi Ölçeği	46
3.4. Verilerin Toplanması.....	47
3.5. Verilerin Analizi (Çözümlemesi).....	47
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	49
4.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerlerine Yönelik Bulgular	49
4.2. Betimsel İstatistik Değerlerine İlişkin Bulgular.....	53
4.3. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	55
4.3.1. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi.....	55
4.3.2. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi.....	57
4.3.3. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Fakülte Türü Değişkenine Göre İncelenmesi.....	59
4.3.4. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi	66
4.3.5. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi.	72
4.3.6. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre İncelenmesi	78

4.4. PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş), Benlik Kurguları ve Aile İklimi Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	86
4.5. Aile İklimi ve PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş) Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolüne İlişkin Modele Yönelik Bulgular	89
BÖLÜM V: TARTIŞMA.....	93
5.1. Tartışma.....	93
5.1.1. İyi Oluş (PERMA) Değişkenine İlişkin Tartışma	93
5.1.2. Benlik Kurguları Değişkenine İlişkin Tartışma.....	98
5.1.3. Aile İklimi Değişkenine İlişkin Tartışma	102
5.1.4. İyi Oluş (PERMA), Benlik Kurguları ve Aile İklimi Arasındaki İlişkilere Yönelik Tartışma	107
5.1.5. Aile İklimi ve İyi Oluş (PERMA) Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolüne İlişkin Modele Yönelik Tartışma	115
5.2. Öneriler	117
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	117
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	118
KAYNAKÇA	119
EKLER	150

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Cinsiyet, Yaş ve Gelir Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	49
Tablo 4.2. Fakülte, Program ve Sınıf Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	50
Tablo 4.3. Kardeş Sayısı, Doğum Sırası, Anne Baba Tutumları ve Aile Tipine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	51
Tablo 4.4. Anne Eğitim Düzeyi, Baba Eğitim Düzeyi, Aile Büyükleriyle İletişim Düzeyi, Aile Büyükleriyle Görüşme Sıklığı ve Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri	52
Tablo 4.5. PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri.....	53
Tablo 4.6. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4.7. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını İncelemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.8. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	59
Tablo 4.9. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	62

Tablo 4.10. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	64
Tablo 4.11. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	66
Tablo 4.12. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	68
Tablo 4.13. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	70
Tablo 4.14. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	72
Tablo 4.15. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	74
Tablo 4.16. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	76
Tablo 4.17. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	78
Tablo 4.18. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	82

Tablo 4.19. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları..... 84

Tablo 4.20. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkilere Yönelik Gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları..... 86

Tablo 4.21. Yapısal Eşitlik Modellemesinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri İle Birlikte Çalışmada Elde Edilen Uyum Değerleri ... 92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Seligman' a (2011) göre PERMA'nın Bileşenleri	13
Şekil 2. Kağıtçıbaşı' na (2007) göre Benlik Kurgusu Bileşenleri.....	26
Şekil 3. Gönül, Işık-Baş ve Şahin-Acar' a (2018) göre Aile İklimi Bileşenleri	38
Şekil 4. Aile İklimi ve Perma İyi Oluş Arasındaki İlişkiyi Yordama Modeli.....	89
Şekil 5. Aile İklimi ve Perma İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Oluşturulan Yapısal Eşitlik Modeli	90

BÖLÜM I: GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde problem durumuna, araştırmacının amacına, alt problemlere, çalışmanın önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve kullanılan temel kavramların tanımlarına yer verilmektedir.

1.1.Problem Durumu

Psikoloji alanında gerçekleştirilen çalışmaların temel olarak iki farklı alanda odaklandığı görülmektedir. Psikolojik sorunların incelenmesinde yaşanan sorunlardan kurtulma ve yaşama uyum sağlama amaçlı temellenen çalışmalar patoloji odaklı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların patolojik yanlarından ziyade olumlu özelliklerine odaklanarak, gerçekleşen olaylar karşısında güçlü bir şekilde başa çıkarak hayatlarını iyiyeye yönlendirmeyi temel alan çalışmalar pozitif psikoloji odaklıdır (Eryılmaz, 2014; Hefferon ve Boniwell, 2018). Pozitif Psikoloji temelli çalışmalar 1970'lerden beri var olmakla birlikte 1990'lı yıllardan sonra işlevsel anlamda gerçekleştirilen çalışmaların sayısında artış görülmektedir (Linley, Joseph, Harrington ve Wood, 2006). Pozitif psikoloji temel olarak iyi oluş, hayata ilişkin umutlu olma, iyimser bakış açısına sahip olma gibi pozitif yaşam deneyimlerine, insanların sahip oldukları olumlu niteliklere ve yaşanan topluma karşı yararlı bireylerin yetişmesini sağlayacak pozitif kurumların oluşturulmasına odaklanmaktadır (Gillham ve Seligman, 1999; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Pozitif psikoloji insanların kişisel yeteneklerinin ve var olan potansiyelinin geliştirilmesine, iyi ve kaliteli bir yaşam sürmesinin önemine dikkat çekmektedir (Compton ve Hoffman, 2012). İnsanın olumlu ve güçlü özelliklerine odaklanmanın önemli olduğu düşünülerek bu çalışmada iyi oluş kavramı temel alınmaktadır. Literatürde farklı iyi oluş kavramları yer almakla birlikte birçok özelliği birleştiren Martin Seligman'ın beş boyutlu iyi oluş kavramının incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Seligman'ın PERMA modelinde iyi oluşun olumlu duygulara sahip olmak, herhangi bir işte akış yaşamak (bağlanma), pozitif ilişkiler kurmak, hayata anlam yüklemek, hayatta başarı duygusunu deneyimlemek gibi beş alt boyutu ele alınarak insanların iyi oluş düzeylerinin farklı açılardan incelenmesine imkan vermektedir

(Seligman, 2011). Bu sayede bireylerin iyi oluşlarında etkili olan pek çok faktör bütüncül bir şekilde tek bir modelde incelenebilecektir.

Bireylerin iyi oluşları üzerindeki temel etkenlerden birisinin dünyaya gelinen aile ve aile içerisinde yer alan özelliklerin olduğu düşünölmektedir. Aile içerisinde olumlu iletişimin, ilişkisel doyumun, duygusal bağlamın, birliğin ve yetkinliğin olmasının öznel iyi oluşun yüksek olmasında (Coty ve Wallston, 2010; Eryılmaz, 2010), yaşam kalitelerinin iyi olmasında (Tümer, 2018), genel öz yeterlik düzeylerinin fazla olmasında (İkiz ve Yörük, 2013), psikolojik sağamlık açısından olumlu performans sergilemelerinde (Topbay, 2016), yaşam doyumlarının yüksek olmasında (Tutal, 2015) ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin fazla olmasında (Kazarian, 2005; Kendall, 2018; Phillips, 2012) etkili olduğu belirtilmektedir. Aileyle ilgili klasik bakış açılardan ziyade aileyi kuşaklararası ilişki, iletişim ve özellikleriyle kültürel anlamda bir bütün olarak incelemenin önemli olduğu düşünölerek aile iklimi kavramı üzerinde durulacak ve iyi oluş ile ilişkisi incelenecektir (Björnberg ve Nicholson, 2007).

Aile içerisinde yer alan özelliklerin, ilişkilerin, iletişim düzeylerinin ve bağlamın bireylerin kimlik gelişiminde (Matheis ve Adams, 2005), olumlu benlik kavramlarının oluşumunda (Berkem, 1999), olumlu benlik algılarının şekillenmesinde (Yılmaz, 2000) ve benlik kurgularının gelişiminde (Karakitapoğlu Aygün, 2002) önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca olumlu benlik kurgusunun bireylerin öznel iyi oluş, psikolojik sağamlık, psikolojik dayanıklılık, yaşam doyumunu ve psikolojik iyi oluş gibi faktörler üzerinde etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Gündaş, 2013; Koç-Yıldırım, 2014; Liang, 2011; Major, 2016; Smith, 2009; Yeniçeri, 2013). Bu noktada kültürel bağlamda bireylerin kendilerini nasıl gördüklerine ve konumlandıklarına ilişkin algılarını içeren özerk, ilişkisel, özerk-ilişkisel gibi çeşitli benlik türlerini tek bir yapı altında toplayan benlik kurguları kavramının araştırmaya dahil edilmesinin hem iyi oluşla hem de aile iklimiyle yakından ilgili olduğu düşünölmektedir.

Özetle bu araştırmada üniversite öğrencilerinin iyi oluşları üzerinde aile iklimi özelliklerinin ve benlik kurgularının etkili olabileceği düşünölmektedir. Bu düşünönceden hareketle bu çalışmada aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolüne ilişkin oluşturulan modelin test edilmesi ve ayrıca iyi oluş, aile iklimi, benlik

kurgularının çeşitli demografik değişkenler (cinsiyet, aile tipi, fakülte türü, anne baba eğitim düzeyi, anne-baba tutumları) açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca aile ikliminin, iyi oluşun ve benlik kurgularının çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi de amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen problem cümlesi ve alt problemler aşağıda yer almaktadır:

1.2.1.Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinin aile iklimi ve iyi oluşları arasındaki ilişkide benlik kurguları aracı bir role sahip midir?

1.2.1.1.Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları aile tipi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları fakülte türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
6. Üniversite öğrencilerinin iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi puanları anne-baba tutumları değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
7. Aile iklimi ve iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
8. Aile iklimi ve benlik kurguları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

9. Benlik kurguları ve iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

10. Aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı bir rolü var mıdır?

1.3.Önem

İnsanı temele alan çalışmalarda ruh sağlığı, kişilik özellikleri, psikolojik, sosyal, toplumsal yönden bireylerin iyi oluşları ile ilgili konulara odaklanılmasının literatüre sunduğu katkı bakımından oldukça önemli olduğu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde iyilik hali, psikolojik iyi oluş, öznel iyi oluş, mutluluk gibi farklı iyi oluş kavramlarıyla ilgili çalışmalara rastlanmakla birlikte üzerinde çok fazla çalışılmadığı düşünülen ve olumlu duygular, bağlanma, pozitif ilişkiler, anlam, başarı gibi birçok özelliği bütünleştiren Martin Seligman'ın beş boyutlu iyi oluş kavramının incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bireylerin iyi oluşlarını incelemede PERMA modelinin temele alındığı D'raven ve Pasha-Zaidi (2016), Morrish, Rickard, Chin ve Vella-Brodrick (2018), Kern, Waters, Adler ve White (2015), Lowry (2018), Allen (2017), Wagner, Gander, Proyer ve Ruch (2019) çalışmaların yurt dışında son yıllarda arttığı görülmekle birlikte Türkiye'de iyi oluşun PERMA modeli temelinde incelendiği Özünlü (2018), Kılıç (2018), Altuntaş (2018) gibi çalışmaların sınırlı nitelikte olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda iyi oluşu, insana ve hayatına ait birçok özelliği ele alarak çok boyutlu incelemenin hem alana hem de literatüre önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Bireylerin iyi oluşları üzerinde pek çok faktörün etkili olduğu düşünülmekle birlikte kültürel bağlamda nesiller arası aile ilişkilerini ve özelliklerini ele alan aile ikliminin; aile faktörleri, toplumsal, kültürel özelliklerle oluşan benlik kurgularının incelenmesinin alana farklı bir bakış açısı sunacağı düşünülmektedir. Benlik kurgularının öznel iyi oluş, psikolojik sağlamlık, psikolojik dayanıklılık gibi pozitif psikolojiyle ilgili kavramlarla ilişkisine yönelik çalışmalar yer almakla birlikte beş boyutlu iyi oluş ve aile iklimiyle ilişkisine dair literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünün yapısal eşitlik modeli çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Oluşturulan yapısal eşitlik modeli sayesinde farklı yapıların bir arada bütüncül bir şekilde ele alınması sağlanabilecektir. Ülkemizde psikolojik problemlerin azaltılması ve bireylerin iyi oluş düzeylerinin artırılmasında dikkat edilmesi, odaklanılması gereken noktaların bu çalışma ile birlikte açıklığa

kavuşturulacağı umulmaktadır. Birçok açıdan incelendiğinde bu çalışmanın hem psikolojik danışmanlık alanına hem de ileride gerçekleştirilecek akademik araştırmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.4.Sayıtlar (Varsayımlar)

- Araştırmaya katılan bireylerin ölçme araçlarını (Kişisel Bilgi Formu, PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği, Aile İklimi Ölçeği) içtenlikle ve objektif olarak cevapladıkları varsayılmaktadır.
- Çok aşamalı örnekleme yöntemiyle belirlenen örneklemin evreni temsil etme gücüne sahip olduğu varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

- Araştırma konu açısından bireylerin aile iklimi özellikleri, iyi oluş düzeyleri ve benlik kurguları ile sınırlıdır.
- Araştırma zaman açısından 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma örnekleme açısından üniversite öğrencileriyle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

İyi Oluş: Pozitif Psikoloji alanının önemli kavramlarından olan iyi oluş; olumlu duyguların yaşanması, yaşamdan doyum alınması, olumlu ilişkilerin kurulması, özerkliğin ve kendini kabulün olması, yaşam amaçlarına sahip olunması, potansiyelin geliştirilmesi, duygusal, sosyal, psikolojik ve toplumsal anlamda pozitif işlevselliğe sahip olunması şeklinde tanımlanmaktadır (Diener, 2000; Ryff ve Keyes, 1995; Ryff ve Singer, 2008). Martin Seligman'a göre iyi oluş; bireylerin olumlu duygulara sahip olması, bağlanma (akış) yaşamaları, pozitif ilişkiler kurmaları, anlam (yaşam amacının farkındalığı) ve başarıya (hedeflere ulaşma adına çaba sarf etmek) sahip olmaları şeklinde beş boyutun birleşiminden oluşmaktadır (Seligman, 2011).

Benlik Kurguları: Benlik kurguları; insanların duygu, düşünce ve davranışlarını etkileyen, kendilerine ve çevrelerindeki bireylerden ayrılan yönlerine ilişkin bakış açılarını içeren bir kavramdır (Markus ve Kitayama, 1991; Singelis, 1994). Aileyle olan ilişkilerde pek çok yönden yakın ilişkide olma, bağımlı özellikler gösterme ilişkisel benlik; aileden bağımsız bir birey olarak kendi kararlarını alma ve hayatını devam ettirme özerk benlik; aileyle hem yakın ilişkide olup hem de bağımsız kararlar verebilme özerk-ilişkisel benlik olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012).

Aile İklimi: Aile içerisinde yer alan bireylerin ilişki ve iletişimlerinin kalitesini, sosyal etkileşimleri, nesiller boyu aktarılan düşünce, değer ve inançları içeren psikolojik bir atmosfer olarak tanımlanmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007).

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın temelini oluşturan iyi oluş, benlik kurguları ve aile iklimi kavramları ilgili kuramsal çerçeve ışığında açıklanmakta ve çeşitli bilgilere yer verilmektedir.

2.1.İyi Oluş

2.1.1.Pozitif Psikoloji

İnsan davranışlarını inceleyen ve insanın doğasını anlamaya çalışan psikoloji bilimi; yüzyıllar içerisinde gözlenebilir davranışlara, insan zihninin öğelerine, organizmanın yaşanılan çevreye uyumuna, yaşantıların oluşturduğu örüntülere, bilinçaltı süreçlere, nörobiyolojik fonksiyonlara, bilişsel yapılara, bireyin öznel yaşantısına dayalı çeşitli çalışmalara odaklanmıştır (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem ve Hoeksema, 2012; Gerrig ve Zimbardo, 2012; Morgan, 2009). Psikoloji biliminin ilk yıllarında insanı organizma olarak inceleyen çalışmalara ağırlık verildiği, 1940'lı yıllardan sonra ise özellikle Maslow ve Rogers ile birlikte insanın kendine özgü özellikleri olan, özgürce düşünebilen, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını yönlendirebilme potansiyeline sahip olan bireyler olarak ele alındığı yani insanın pozitif özelliklerine daha fazla odaklanıldığı görülmektedir (Maslow, 1968; Rogers, 1959; Sheldon ve King, 2001). Psikoloji alanında yıllarca insanların zayıflıklarına, olumsuz yaşantılarına, sorunlardan kurtulma yollarına, yaşama uyumunu bozan faktörlere odaklanan patoloji temelli çalışmalar görülmekle birlikte; pozitif psikoloji yaklaşımının temellerinin atılmasıyla bireylerin güçlü yanlarına, yeteneklerini ve potansiyellerini geliştirme yollarına, mutlu olmaya, iyi hissetmeye, yaşama uyum sağlamaya odaklanılmıştır (Compton ve Hoffman, 2012; Lopez, Pedrotti ve Snyder, 2015).

Pozitif psikoloji yaklaşımının temelleri 1998 yılında Martin Seligman'ın Amerikan Psikoloji Derneği başkanı görevindeyken, mevcut psikoloji yaklaşımının (psikopatolojiye ağırlık verilmesinin) yetersiz olduğunu ve insanın güçlü yanlarını ele alacak farklı bakış açılarına ihtiyaç duyulduğunu dile getirmesiyle atılmıştır (Linley vd.,

2006; Lopez vd., 2015). II. Dünya Savaşı yıllarından önce psikoloji bilimi zihinsel bozuklukları iyileştirmek, bireylerin etkililik ve üretkenlik özelliklerini geliştirerek yaşamdan doyum alınmasını ve belirlenen hedeflere ulaşılmasını sağlamayı amaçlamıştır (Wade ve Jones, 2015). Ancak II. Dünya Savaşı sonrası dönemde insani özelliklerin iyileştirilmesi göz ardı edilmiş, insanların ruhsal sıkıntılarının çözülmesi, bozulan yaşamın tamir edilmesi gibi konular ön planda olarak psikoloji mağdur bilimi psikologlar da kurban psikologları olarak algılanmış, bu sebeple de insanların ruh sağlıklarını iyileştirmede mevcut yaklaşımın yetersiz kaldığı yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu görülmüştür (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000; Joseph, 2015). Pozitif Psikoloji temelli çalışmalar 1970'lerden beri var olmakla birlikte 1990'lı yıllardan sonra işlevsel anlamda gerçekleştirilen çalışmaların sayısında artış olduğu görülmektedir. 1978-2003 yılları arasında psikoloji literatüründe gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde kaygı, depresyon gibi konulara oldukça fazla ağırlık verildiği (ortalama 70-80 bin çalışma), psikolojik iyi oluş ve öznel iyi oluş kavramlarına ilginin özellikle 1990'lı yıllardan itibaren artış gösterdiği (ortalama 2-3 bin çalışma) ancak patoloji odaklı çalışmalara nazaran oldukça az olduğu ve insanın pozitif yönlerine odaklanılacak çalışmaların gerçekleştirilmesine önemli derecede ihtiyaç duyulduğu görülmektedir (Linley ve Joseph, 2004; Linley vd., 2006).

Pozitif psikoloji, bireylerin doğumdan yaşamın sonlanmasına kadar olan süreçte hayata bağlanmalarına, yaşamdaki olayların pozitif yönlerini fark ederek yaşam standartlarını daha olumlu bir noktaya getirmeye odaklanan bir bilim alanıdır (Peterson, 2000). Pozitif psikoloji, hangi özelliklerin işe yaradığına, hangi durumların doğru olduğuna ve nelerin geliştirici olduğuna odaklanarak insanı ele almaktadır (Sheldon ve King, 2001). Pozitif psikolojinin 3 önemli boyutu bulunmaktadır. İlki insanların pozitif yaşam deneyimleridir; geçmişte yaşanılanlara yönelik iyi oluş ve memnuniyet hissedilmesini, geleceğe dair umutlu ve iyimser bakış açısına sahip olunmasını, içinde bulunulan zamanda akış ve mutluluk duygusunu deneyimlemeyi içermektedir. İkincisi insanların sahip olduğu olumlu özellikleridir; sevmeye, affetmeye, kişilerarası beceri, azim, bilgelik, sorumluluk gibi özelliklere odaklanmaktadır. Üçüncüsü ise pozitif kurumlar üzerinde çalışmaktır; iyi vatandaş olma, özgeci davranışlar sergileme, sorumluluk alma, çalışma etiğine uygun hareket etme gibi özelliklere önem vererek insanların kendilerine ve yaşadıkları topluma

karşı yararlı bireyler olmalarını sağlayacak çeşitli kurumları oluşturmaya ve geliştirmeye odaklanmaktadır (Gillham ve Seligman, 1999; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Pozitif psikoloji öznel, kişisel ve toplumsal açıdan insanın yeteneklerinin ve mevcut potansiyelinin geliştirilmesine, kaliteli yaşamın bileşenleri üzerinde odaklanarak insanın iyi bir hayat sürmesini sağlamaya odaklanmıştır. Bu anlamda insan doğasını incelerken iyi olmayı, mutluluğu, iyi oluşu, pozitif özellikleri temele alacak çalışmaların gerçekleştirilmesi insan ruh sağlığının öneminin ortaya koyulması açısından oldukça önemlidir (Compton ve Hoffman, 2012; Seligman, 2002a).

2.1.2.İyi Olma İle İlgili Kavramlar

İyi olma terimi; Dünya Sağlık Örgütü'nün ifadesiyle sağlık kavramıyla ilişkili görülmekte, bireylerde hastalıkların, sıkıntılarının, bir takım bozuklukların olmamasına ek olarak bedensel yönden, ruhsal açıdan ve sosyal olarak bireyin tam bir iyilik hali içerisinde olması, kendi yeteneklerini gerçekleştirebilmesi, üretken ve verimli olarak kendisine ve yaşadığı topluma fayda sunabilmesi, hayatın getirdiği stresli durumlara karşı etkili şekilde başa çıkabilmesi olarak tanımlanmaktadır (World Health Organization, 2004). Pozitif psikoloji alan yazını göz önünde bulundurulduğunda bireyin sağlıklı ve iyi olma durumunu içeren iyilik hali, iyi olma, iyi oluş, öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş gibi çeşitli kavramların olduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2014).

İyilik hali; kişisel, sosyal ve doğal toplum içerisinde bireyin bedensel, zihinsel, ruhsal açıdan tam olarak işlev göstermesi, bir bütün olarak sağlıklı ve refah içerisinde olması olarak tanımlanmaktadır (Myers, Sweeney ve Witmer, 2000). İyilik hali için bireylerin, iş yaşamı, kendini düzenleme, maneviyat (spiritüalite), arkadaşlık ilişkileri ve sevgi gibi 5 yaşam görevini yerine getirmelerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir (Witmer, Sweeney ve Myers, 1998).

İnsanların iyi olma düzeylerini psikolojik açıdan ele alan iyi oluş kavramı; psikolojik olarak işlevselliğin olması, yaşamdan doyum alınması, mutluluk duyulması, yetenek ve potansiyellerini geliştirebilmek adına yaşam amaçlarına sahip olunması şeklinde tanımlanmaktadır. İyi oluşun hedonik (hazcı) boyutunu içeren öznel iyi oluş ve ökonomik (kişisel büyüme) boyutunu içeren psikolojik iyi oluş olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır (Compton ve Hoffman, 2012; Diener, 2009; Lopez vd., 2015).

Öznel iyi oluş, bireyin hayattan aldığı hazzı içeren hedonik boyut olarak tanımlanmaktadır. Öznel iyi oluş; bireyin yaşamında pozitif duyguları yüksek seviyede deneyimlemesi, negatif duyguların düşük seviyede yaşanması ve yaşamdan alınan doyumun üst seviyede olması olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin hayata karşı öznel bakış açısını, duygusal anlamda yaşamdan elde edilen mutluluğu, bilişsel açıdan hedeflere göre hayattan memnun olma düzeyini içerir (Diener, 2000; Diener, Lucas ve Oishi, 2005; Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999; Myers ve Diener, 1995).

Psikolojik iyi oluş, psikolojik anlamda bireyin büyümesini içeren ökonomik boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik iyi oluş; kişisel potansiyellerin geliştirilmesi, yaşam amaçlarına sahip olunması ve erdemli bir yaşam sürdürülmesine odaklanarak sadece yaşamdan haz alınmasını ve yüksek düzeyde olumlu duyguların yaşanmasını içeren öznel iyi oluş kavramından farklılaşmaktadır. Psikolojik iyi oluşun bireylerin, kendilerini tüm özellikleriyle kabul etme, çevredeki insanlarla pozitif ilişki ve etkileşim kurma, özerk olma, kendini gerçekleştirebilecek çevresel yapıya sahip olma, kişisel sosyal ve toplumsal açıdan hedeflere sahip olma ve bu uğurda hayata anlam yükleme, bireysel potansiyeli güçlendirme şeklinde 6 temel boyutta iyi oluşlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Ryff, 1989; Ryff ve Keyes, 1995; Ryff ve Singer, 2008).

Son yıllarda iyi oluşun tek boyutta ele alınmasının yeterli bilgiye erişmede sınırlı olması sebebiyle, farklı durumları ele alan çok boyutlu iyi oluş yaklaşımları karşımıza çıkmaktadır. Ryan ve Deci'nin (2000) Öz Belirleyicilik Kuramı bireylerin ait olma, özerklik ve yetkinlik olmak üzere 3 temel ihtiyaçlarının olduğunu, bu ihtiyaçların doyurulmasının bireylerin yaşamdaki mutluluk ve iyi oluş düzeylerini artırdığını ifade etmektedir. Yüksek düzeyde motivasyon ve psikolojik iyi oluşun sağlanmasında 3 temel boyutun; pozitif duyguların, içsel ve dışsal motivasyonla yaşama bağlılık ve katılım düzeyinin, başarının etkili olduğu görülmektedir (Deci ve Ryan, 2008).

Keyes'in (1998) Sosyal İyi Oluş Modeli'nde bireyin sosyal açıdan iyi olmasının toplumdaki konumunu etkilediği ve sosyal iyi oluşun 5 bileşeni olduğu belirtilmiştir. Bu bileşenler; sosyal tutarlılık (toplumda gerçekleşen olayları anlamlandırabilmek), sosyal bütünleşme (bir topluma ait olma hissini deneyimlemek), sosyal kabul (yaşanılan zorlukların kabul edilmesi ve çevredekilere karşı olumlu tutum içerisinde olmak), sosyal katkı (bireyin yaptığı etkinliklerin topluma katkıda bulunduğunu hissetmesi), toplumsal

gerçekleşme (toplumsal çevrenin belirli bir potansiyele sahip olması ve olumlu şekilde gerçekleşmesi) olarak tanımlanmıştır.

Keyes (2005) pozitif ruhsal sağlığın, sadece ruhsal bozuklukların olmamasını değil aynı zamanda bireyin pozitif duygularının var oluşunu, bireysel ve sosyal açıdan pozitif işlevsel olma durumunu içerdiğini belirtmektedir. Ruh sağlığı sürekliliği kavramı vurgulanmıştır. Pozitif ruhsal sağlık; duygusal iyi oluş (mutluluk duyma ve yaşamdan doyum alma), psikolojik iyi oluş (bireyin kendini gerçekleştirmesi ve olumlu bireysel ilerleme) ve sosyal iyi oluş (sosyal değerlere sahip olarak hayattaki sosyal işleyiş) olmak üzere 3 bileşenden oluşmaktadır (Westerhof ve Keyes, 2010; Lamers, Westerhof, Bohlmeijer, ten Klooster ve Keyes, 2011).

Lyubomirsky, Sheldon ve Schkade (2005) mutluluğu; kişisel-genetik özellikler, koşullar-demografik özellikler, eylemler-deneyimler olmak üzere 3 temel boyutu olan Bütünleşik Mutluluk Modeli temelinde incelemiştir. Bireyin mutluluğunu oluşturan faktörler arasında genetik ve kişilik özelliklerinin %50 etkili olduğunu, koşulların ve demografik özelliklerin %10 oranında etkili olduğunu, bireylerin eylemleri ve deneyimlerinin de %40 düzeyinde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Huppert ve So (2013) iyi oluşu açıklamak amacıyla öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluşu bütünleştiren çok boyutlu yaklaşım geliştirmiş; bağlanma, yetkinlik, duygusal açıdan kararlılık, hayatın anlamı, iyimser olma, olumlu duygular yaşama, kendini toplama gücüne sahip olma, olumlu ilişkiler geliştirme, öz saygı ve zindelik olmak üzere 10 temel özelliğin bireylerin iyi oluş düzeylerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Rusk ve Waters (2015) iyi oluşu psikolojik açıdan işlevsel olma ve psikososyal sistem yaklaşımı açısından incelemiştir, ayrıca duygular, hedef-alışkanlıklar, dikkat-farkındalık, erdem-ilişkiler ve kavrama-başa çıkma olmak üzere 5 temel boyuta dayalı olarak değerlendirmişlerdir.

Martin Seligman Otantik Mutluluk yaklaşımını, bireylerin zevkli bir hayat sürdürme (olumlu duygular), iyi bir yaşama katılım (bağlanma) ve anlamlı bir hayat geçirebilme şeklinde 3 temel boyutta temellendirmiştir (Seligman, 2002b). Bir süre sonra Otantik Mutluluk yaklaşımının bireylerin iyi oluşlarını açıklamada yetersiz kaldığını düşünerek olumlu duygular, olumlu ilişkiler, bağlanma, başarı ve anlam boyutlarını içeren PERMA

çok boyutlu iyi oluş modelini ortaya koymuştur (Seligman, 2011). Bu çalışmada da iyi oluş incelenirken Martin Seligman'ın PERMA modeli temel alınmıştır.

2.1.3.PERMA Çok Boyutlu İyi Oluş Modeli

Martin Seligman pozitif psikolojiyi, hayatta kendi iyiliğimiz için neleri seçtiğimizle ilgilenen bir alan olarak görmektedir. Kendimizi iyi hissettiren durumları genellikle tercih ettiğimizi ancak seçimlerimizin gelecekte nasıl hissedeceğimiz uğruna yapılmadığının farkına varılmasının oldukça önemli olduğunu belirtmektedir (Seligman, 2011). Seligman Otantik Mutluluk kuramında mutluluğun olumlu duygular yaşama, hayata katılım ve yaşamın anlamı şeklinde 3 boyutunun olduğunu belirtmektedir. Olumlu duygular yaşamda nasıl hissettiğimizle (zevk, konfor, esaret vb.) ilgilidir. Hayata katılım yani akış yaşama, bireyin herhangi bir aktiviteyle meşgul olduğu zaman diliminde tamamen kendisini yapılan işe bilişsel, duygusal açıdan odaklaması ve aktivite sırasında bir öz bilinç kaybının oluşması yani kendi dışında gerçekleşen durumların farkında olmaması şeklinde tanımlanmaktadır. Anlamli yaşam ise insanın kendisinden daha yüce olduğuna inandığı bir şeye (din, aile, siyasi parti vb.) ait olması ve yaşamını o çerçevede idame ettirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Compton ve Hoffman, 2012; Csikszentmihalyi, 1990; Seligman, 2002b).

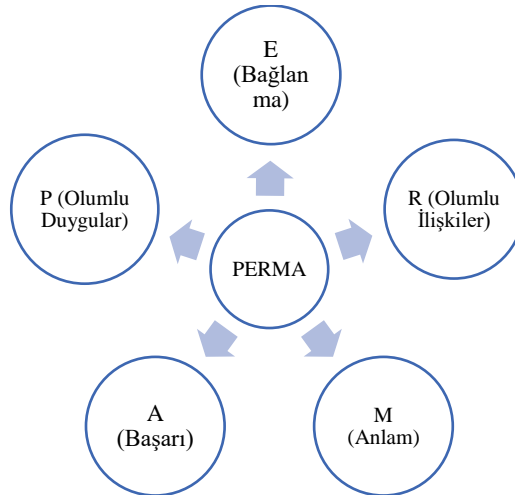
2005 yılında yüksek lisans grubunda Pozitif Psikoloji'ye Giriş dersinde Martin Seligman'ın Otantik Mutluluk teorisini tartıştıkları esnada öğrencilerden birinin 'Teoriniz doğru olamaz. Otantik mutluluğun bireylerin neyi seçtikleriyle ilgili bir yaklaşım olduğu söyleniyor. Ancak içinde oldukça büyük bir boşluk bulunmakta, insanlar yalnızca kendi iyilikleri uğruna kazanmaya çalışıyorlar ama burada başarı ve ustalık atlanıyor' söylemi üzerine Seligman mutluluğu ve teoriyi tekrar düşündüğünü, pozitif psikoloji hakkındaki fikirlerini değiştirdiğini belirtmektedir (Seligman, 2011).

Seligman otantik mutluluk yaklaşımında üç yetersizliğin olduğunu ifade etmektedir. İlk eksiklik, mutluluğun neşeli bir ruhsal durumda olmayla aynı anlamda kullanılması, pozitif duyguların mutluluğun temel kaynağı olarak görülmesi ve bu bağlamda hayata katılım (bağlanma) ve anlamın ihmal edilmesidir. İkincisi, yaşam doyumunun sadece hissedilen andaki bireyin mutluluğunu ölçmesi, genel yaşamdaki memnuniyeti, yapılan işle ne kadar meşgul olunduğunu, çevredeki insanlarla nasıl ilişkiler kurulduğunu açıklamakta yetersiz kalmasıdır. Üçüncüsü ise pozitif duygular, katılım (bağlanma) ve

anlamların bireyin hayatta yaptığı seçimleri açıklamakta yetersiz kalmasıdır (Seligman, 2011). Otantik mutluluk ‘gerçek bir şey’ olarak tanımlandığında en fazla olumlu duyguya, yaşamda en fazla bağlılığa ve en anlamlı yaşama sahip olan bireylerin en mutlu, yaşam doyumunun da yüksek düzeyde olduğu varsayılır. Ancak iyi oluşun gerçek bir şeyden ziyade ‘bir yapı’ olduğunu ve bu yapı içerisindeki farklı unsurların bir araya gelmesiyle oluştuğunu ifade etmektedir. Mevcut yetersizliklerden dolayı Seligman yeni bir yaklaşımın geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Compton ve Hoffman, 2012; Seligman, 2018).

İyi oluş modelinde yer alması gereken boyutların belirlenmesinde 3 temel kriter göz önünde bulundurulmuştur; bireyin iyi oluşuna katkıda bulunması, bir boyuta ilişkin motivasyonun diğer boyutlara ilişkin olmaması, her bir boyutun diğer boyutlardan bağımsız bir şekilde tanımlanabilmesi ve ölçülebilmesidir (Khaw ve Kern, 2015; Seligman, 2011). Her bir bileşeni 3 temel kriteri karşılayan ve amacı geliştirmeyi artırmak olan PERMA modeli 5 bileşenden meydana gelmektedir. PERMA 5 bileşenin İngilizce baş harflerinin birleşmesinden oluşmaktadır. Bu bileşenler; olumlu duygular (positive emotions), bağlanma (engagement), olumlu/iyi ilişkiler (positive relationships), anlam (meaning) ve başarı (accomplishment) olarak tanımlanmaktadır (Forgeard, Jayawickreme, Kern ve Seligman, 2011; Goodman, Disabato, Kashdan ve Kaufman, 2018; Hone, Jarden, Schofield ve Duncan, 2014; Rashid, 2015; Seligman, 2011).

2.1.4.PERMA'nın Bileşenleri

Şekil 1. Seligman' a (2011) göre PERMA'nın Bileşenleri

2.1.4.1. Olumlu Duygular (Positive Emotions)

Olumlu duygular hem Otantik Mutluluk yaklaşımının hem de PERMA'nın ilk bileşenidir ve öznel olarak ölçülebilmektedir. Olumlu duygular, mutluluk ve yaşam doyumunun ana belirleyicisi olmaktan ziyade, iyi oluşu oluşturan unsurlardan biri olarak ele alınmaktadır (Seligman, 2011). Duygular bireyin ihtiyaç duyduğu, yaşamda kalabilmesi ve yaşanılan çevreye uyum sağlayabilmesi için gerekli olan, çeşitli durumlara karşı verdiği tepkilerdir (Watson ve Clark, 1984). Duygular üzerine inceleme yapıldığında mutluluk, üzüntü, öfke, şaşkınlık, korku ve iğrenme olmak üzere 6 temel duygu olduğu görülmektedir (Ekman, 2003). Duyguların literatürde önceden daha çok olumsuz duygularla birlikte açıklanmasına karşılık, bireylerin iyi oluşlarında olumlu duyguların fazlalığının ve olumsuz duyguların azlığının daha etkili olduğu görülmektedir (Diener, 2000; Diener, Oishi ve Lucas, 2003; Diener ve Seligman, 2002; Myers ve Diener, 1995).

Olumlu duyguların neler olduğuna ve nasıl işlediğine ilişkin gerçekleştirilen araştırmalarda öncü kişi olarak Fredrickson karşımıza çıkmaktadır (Fredrickson, 1998). Fredrickson olumlu duygulara ilişkin gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda 2001 yılında Pozitif Duyguların Genişletilmesi ve İnşa Edilmesi yaklaşımını ortaya koymuştur (Fredrickson, 2001). Pozitif duygular bireylerin düşünce ve davranış skalasını genişleterek, herhangi bir durumda ihtiyaç duyulduğunda daha esnek davranabilmelerini ve düşünebilmelerini sağlamaktadır. Olumlu duygular aynı zamanda yaşamdan doyum alınmasını, edinilen bilgilerin bütünleştirilerek hayata farklı perspektiflerden bakabilmeyi sağlar. Olumsuz duygular ise bireylerin anlık düşünme ve hareket etme davranışlarını kısıtlayarak düşünmeden hemen karar vermelerine ve bu şekilde davranışlar sergilemelerine sebep olmaktadır (Fredrickson, 2003; Nickerson, 2007). Bireyler tarafından en çok deneyimlenen olumlu duyguların; neşe, huzur, ilgi, minnettarlık, umut, aşk, gurur, eğlence, huşu ve ilham olduğunu belirtmiştir (Fredrickson, 2009).

Gerçekleştirilen çalışmalar olumlu duyguların deneyimlenmesinin; bireylerin olumlu sosyal bağlantılar kurmasını sağladığını (Kok vd., 2013), fiziksel sağlığı geliştirdiği ve başa çıkmaya yardımcı olduğunu (Tugade, Fredrickson ve Feldman Barrett, 2004), kardiyovasküler iyileşme sağladığı (Fredrickson, Mancuso, Branigan ve Tugade, 2000), yaşanan zor ve olumsuz durumlarda yılmazlığın güçlendiğini (Fredrickson, Tugade, Waugh ve Larkin, 2003), bilişsel ve davranışsal repartuarı genişleterek ruh sağlığı

problemleriyle başa çıkmayı sağladığını (Garland vd., 2010), manevi özelliklerini artırdığını (Van Cappellen, Saraglou, Iweins, Piovesena ve Fredrickson, 2013), duygusal iyi oluş durumlarını yükselttiğini (Fredrickson ve Joiner, 2002), yeni ilişkilerin oluşmasını sağladığını (Waugh ve Fredrickson, 2006), psikolojik esnekliği artırdığını (Tugade ve Fredrickson, 2007), dikkat kapsamını ve düşünce eylemi repertuarını genişlettiğini (Fredrickson ve Branigan, 2005) göstermektedir.

İyi oluş modelinin bileşenlerinden biri olan olumlu duygular, pek çok çalışmada da bireylerin kişisel gelişiminde ve iyi oluşlarının artırılmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Diener, 2006; Diener ve Chan, 2011; Diener ve Seligman, 2002; Huppert, 2009; Gross ve John, 2003; Lyubormisky ve Layous, 2013).

2.1.4.2. Bağlanma (Engagement)

PERMA bileşenlerinin ikincisi olan bağlanma, olumlu duygu boyutu gibi yalnızca öznel olarak ölçülmekte ve değerlendirilmektedir. Bağlanma, gerçekleştirilen herhangi bir aktivite veya görevde bireyin zamanın farkında olmaması, görev tarafından tamamen emilmesi (tüm dikkatini ve ilgisini ona yönlendirmesi), öz bilincini kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır. Olumlu duygular ve bağlanma bir iyi oluş unsuru olmak için üç kriteri yerine getirmektedir; ilki olumlu duygular ve bağlanma bireyin iyi oluşuna katkıda bulunmalıdır, ikincisi birçok birey kendi iyilikleri için bu boyutları yerine getirirler ve diğer bileşenlerle ilgili olmasa bile (yapılan iş anlam ifade etmese, herhangi bir başarı sağlamasa) gerçekleştirirler, üçüncüsü ise diğer bileşenlerden bağımsız olarak ölçülür ve değerlendirilirler (Seligman, 2011).

Bağlanma, psikolojik (yapılan faaliyete konsantre olunması), bilişsel (bireyin öz düzenlemeye sahip olması veya hedef belirlemesi) veya davranışsal (sosyal katılım gerçekleştirmesi, işte okulda veya toplumda vatandaşlık görevlerini yerine getirmesi) olabilmektedir (D'raven ve Pasha-Zaidi, 2016; Schwartz vd., 2016; Shoshani, Steinmetz ve Kanat-Maymon, 2016).

Bağlanma kavramı pozitif psikoloji literatüründe daha çok akış (flow) kavramıyla karşımıza çıkmaktadır. Akış deneyimi; insanın gerçekleştirdiği eyleme yoğun şekilde odaklanması, tüm dikkatini yaptığı işe vermesi ve o anda yapılan eylem dışında herhangi bir şeyin önemli-değerli hissedilmemesi olarak tanımlanmaktadır (Csikszentmihalyi,

1990). Bireyin ileri düzeyde yetenek- beceriye sahip olduğu ve yüksek düzeyde zorluğun olduğu durumlarda akış deneyimi gerçekleşmekte; beceri ve iş zorluğu seviyesinin dengeli olmadığı durumlarda akış deneyimi yerine kaygı, yapılan işten sıkılma, ilgisiz davranma, endişelenme gerçekleşmektedir (Csikszentmihalyi, 1997). Akış deneyiminin 6 temel bileşeni bulunmakta ve bu bileşenler bir araya gelerek akış yaşantısını oluşturmaktadır. Bileşenler; içinde bulunulan durumla ilgili yoğun ve odaklanmış dikkat, farkındalık ve eylemin bir arada olması, kişinin öz farkındalığını (öz bilincini) kaybetmesi, gerçekleşen eylem üzerinde kontrolün olduğuna inanılması, dışsal ödüle ihtiyaç duyulmadan bireyin kendini içsel ödüle yönlendirmesi, eylemin tutarlı olması ve açık geri bildirim imkan vermesi şeklinde tanımlanmaktadır (Csikszentmihalyi, 2014). Bireyin benliğiyle bütünleşerek yaptığı işe kendisini vermesi yani akış yaşaması bireyin olumlu duygular yaşamasıyla da ilişkilidir (Csikszentmihalyi, 2002).

Literatürde gerçekleştirilen çalışmalar bağlanmanın; mutluluk, motivasyon ve yaşamın anlamı (Gabriele, 2008), olumlu duygular yaşama, işe bağlı olma ve algılanan öz yeterliliğin yüksek olması (Buric ve Macuka, 2018), mutluluk ve yaşam doyumu (Ruch, Harzer, Proyer, Park ve Peterson, 2010), akademik performansın artması (Engeser, Rheinberg, Wollmeyer ve Bischoff, 2005) ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.1.4.3. Olumlu / İyi İlişkiler (Positive Relationships)

PERMA'nın üçüncü bileşeni olan olumlu ilişkiler, bireylerin hayatında bulunan ve ilişkide olduğu diğer insanlara güvenmesi, birçok şeyi paylaşması ve herhangi bir sorunu çözümede onlardan yardım istemesi şeklinde tanımlanabilir. İnsanlar en son ne zaman güldüklerini, eğlendiklerini, bir başarıyla gurur duyduklarını veya hayat hakkında bir anlam hissettiklerini düşündükleri zaman bu faaliyetlerin hepsini ilişkide buldukları diğer insanlarla gerçekleştirdiklerinin farkına varacaklardır. Bu anlamda iyi bir hayatın sürdürülmesi ve iyi oluşun var olması için diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurmak oldukça önemlidir (Seligman, 2011).

Olumlu ilişkiler temel ihtiyaçlardan biridir ve insanların başkalarıyla bağlılık, sevgi, paylaşımlarını içerir (Peterson, 2006). Olumlu ilişkiler bireylerin yaşadıkları topluma ait olma hissine, toplumla bütünleşme duygusuna, yaşanan sosyal ilişkilerden doyum almaya ve diğerleri tarafından ilgilenilmelerine, bakılmalarına işaret etmektedir (Khaw ve Kern, 2015). Olumlu ilişkiler bireylerin sevildiklerini, önemsendiklerini ve kendilerine

değer verildiğini hissetmelerinde oldukça önemli bir bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır (Forgeard vd., 2011). Çoğu birey için aileyle, arkadaşlarla ve diğer kişilerle olumlu ilişkilere sahip olunmasının iyi oluş ve yaşam memnuniyeti üzerinde önemli bir etkisinin olduğu düşünülmektedir (Berscheid ve Reis, 1998; Reis ve Gable, 2003).

Diener ve Seligman (2002) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada romantik ilişkilere ya da yakın sosyal ilişkilere sahip olan bireylerin olmayanlara göre sıklıkla hayatta daha mutlu olma eğiliminde oldukları görülmektedir.

Segrin ve Taylor (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada diğerleriyle pozitif ilişkiler kurmanın yaşam doyumuyla, umutla, yaşam kalitesiyle, sosyal becerilerle, mutlulukla ve psikolojik iyi oluşla yakından ilgili olduğu görülmektedir.

Cohen (2004) sosyal ilişkilerin 3 boyutunu ele almakta (sosyal destek, sosyal bütünleşme ve negatif etkileşim), her boyutun sağlıklı ilişkili olduğunu belirtmekte, bireylerin daha sağlıklı olmalarını sağlamak için daha güçlü sosyal ağlara sahip olunmasının ve olumsuz durumların azaltılmasının önemine dikkat çekerek bu bireylerin sosyal desteğe sahip ve yaşanan toplumla sosyal bütünleşme içerisinde olacaklarını vurgulamaktadır.

Tay, Tan, Diener ve Gonzalez (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sosyal ilişkilerin kronik hastalıkların ve intihar eğilimlerinin azalmasında etkili olduğu, kardiyovasküler hastalıkların ilerlemesine karşı koruyucu bir işlevi olduğu görülmektedir.

Literatürde yer alan birçok çalışmada da olumlu ilişkilere sahip olmanın sağlıklı, iyi oluşla ve olumsuz durumların az olmasıyla ilgili olduğu görülmektedir (Butler ve Kern, 2016; Gass, Jenkins ve Dunn, 2007; Khaw ve Kern, 2014; Lovett ve Lovett, 2016).

2.1.4.4.Anlam (Meaning)

PERMA'nın dördüncü bileşeni olan anlam, kendinizden daha yüce olduğuna inanılan herhangi bir varlığa, bir şeye ait olmak ve o uğurda inanılan şeye hizmet etmek olarak tanımlanmaktadır. Yaşanılan durumda hissedilen duygular sebebiyle o an anlamlı olarak adlandırılabilir, ancak yıllar sonra hayat içerisinde geriye dönüp bakıldığında yaşanılan olayın hiç de anlamlı olmadığı fark edilebilir işte bu anlamın öznel bir bileşeni olduğunu göstermektedir. Ancak geçmişin tarafsız, mantıklı, tutarlı ve daha objektif bir şekilde yargılanması öznel yargılamayla çelişebilmektedir. Anlam bireylere tatmin olma

duygusu hissettirdiği ve yaşamaya değer bir hayat olduğu hissini verdiği için insanlar hayatta anlamın peşinden giderler (Seligman, 2011).

Frankl (2018) insanın yaşamda anlam bulmasının ve hayatının belli bir amacı olmasının insanı yaşama bağladığını ayrıca hayatının anlamının farkında olan bireyin yaşanan herhangi bir zorluğa katlanabileceğini belirtir. Yaşamın anlamı kişiden kişiye, günden güne değişmektedir. Önemli olan var olan anda ve durumda bireyin yaşamının özel anlamının farkında olmasıdır.

Ryff psikolojik iyi oluşu açıklarken önemli bileşenlerden birisinin hayattaki amaç ve anlam olduğunu belirtmekte, hayatta belli bir amacı olan, hayata anlam yükleyen ve yaşama bağlı olan bireylerin ruh sağlığının iyi olduğunu söylemektedir (Ryff, 1989; Ryff ve Keyes, 1995; Ryff ve Singer, 1998). Hayatta belirli bir amaç ve anlam duygusuna sahip olmanın fiziksel iyi oluşla ve psikolojik iyi oluşla yakından ilgili olduğu, insanlar için neyin önemli olduğunun, hayatlarındaki anlamın ve dini inanışlarının ele alınmasının da oldukça gerekli olduğu belirtilmektedir (Peterson ve Park, 2014).

Literatürde yaşamın anlamına ilişkin gerçekleştirilen çalışmalarda; bireyin yaşamda anlama sahip olmasının yaşam doyumu, sevgi, içsel dindarlık, sevinç, dürüstlük ile arasında olumlu ilişki, öfke, korku, üzüntü, nevroz, depresyon ile arasında olumsuz ilişki olduğu (Steger, Fraizer, Oishi ve Kaler, 2006), sıkıntılı durumlar karşısında gösterilen yılmazlığın, yaşamdaki anlamın psikolojik iyi oluş üzerinde koruyucu etkisinin olduğu, yaşam anlamı ve yılmazlığı yüksek olanların depresyon, yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu (Du, Li, Chi, Zhao ve Zhao, 2016), kendini anlama netliğine sahip olan ve kendine ilişkin görüşü olan bireylerin yaşamı daha anlamlı olarak algıladığı (Shin, Steger ve Henry, 2016), yaşamda anlam algılarının ve günlük manevi deneyimlerin öznel mutluluğun önemli belirleyicileri olduğu (Cavazos Vela, Castro, Cavazos, Cavazos ve Gonzales, 2014), yaşamdaki anlamın sağlık açısından riskli davranışlara ve zayıf psikolojik sağlığa karşı koruyucu bir işlevinin olduğu (Brassai, Piko ve Steger, 2011), yaşamın anlamlı olmasının olumlu ruh haline işaret ettiğini (King, Hicks, Krull ve Del Gaiso, 2006), yaşamdaki anlamın günlük dini davranışlar ile iyi oluş arasında aracı bir rol oynadığı, dindarlık ve psikolojik sağlık ile ilişkisinin olduğu (Steger ve Fraizer, 2005), yaşamdaki anlam ile bireylerin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, bireylerin iyi oluşlarını artırmada adil muamele görme ve

başarı gibi anlam kaynaklarının olmasının önemli olduğu (Brouzos, Vassilopoulos ve Baumpouli, 2016) görülmektedir.

2.1.4.5.Başarı (Accomplishment)

PERMA'nın son bileşeni olan başarı, bireyin hayatında hedefler belirlemesi, belirlenen hedefler uğruna çaba göstermesi, herhangi bir işte veya görevde uzmanlaşması, başarı hissini yaşanması ve öz yeterlik duygusunun hissedilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Başarı kişinin hayatına herhangi bir şekilde olumlu ilişki, olumlu duygu veya anlam kazandırmaya bile, başarma duygusunun özü için istenir. Başarı bir bireyin elde ettiği gerçek başarılarından ziyade bir şeyi başarma arzusuyla ilgilidir. Bazen bireyler belirli işleri sadece başarmak adına değil öğrenmek, durumları iyi hale getirmek, sorunları çözüme kavuşturmak veya akış deneyimi yaşamak için gerçekleştirmektedir. Başarının sadece olumlu sonuçlardan sonra oluşmadığı, herhangi bir şey olumsuz sonuçlansa bile süreç içerisinde gerçekleştirilen görevlerin olumlu yanlarına odaklanarak başarı duygusunun hissedilebileceği belirtilir ve bu şekilde yaşamlarını sürdüren bireylerin hayata bağlandıkları, olumlu duygular yaşadıkları görülmektedir (Seligman, 2011).

Kern, Waters, Adler ve White (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaşamda başarı duygusunun olmasının fiziksel sağlık, yaşam doyumu, iş doyumu ve iyi oluşla pozitif ilişkili olduğu; olumsuz duygular ve somatik semptomlar ile negatif ilişkili olduğu görülmektedir.

Shoshani vd. (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışma öğrencilerin olumlu duygulara, olumlu akran ilişkilerine, okula karşı duygusal bağlılığa sahip olmalarının bilişsel katılım ve başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Hamdan-Mansour, Hamaideh, Azzeghaiby, Hanouneh ve Aboshaiqah (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada başarı için içsel motivasyona sahip olmanın iyimserlik, yaşam doyumu ve algılanan sosyal destekle pozitif ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

Gatt, Burton, Schofield, Bryant ve Williams (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin ruh sağlığı ve iyi oluşlarının incelendiği, başarının hedeflere ulaşma, mükemmellik için çaba gösterme ve çalışkanlıkla ilgili olduğu aynı zamanda iyi oluşun göstergelerinden biri olduğu görülmektedir.

Levasseur, Desrosiers ve Whiteneck (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sosyal rollere katılmayla ilgili başarı duygusuna sahip olmanın yaşam doyumu, sağlık ve iyi oluşla olumlu ilişkiye sahip olduğu görülmektedir.

2.2.Benlik Kurguları

2.2.1.Benlik Kavramı

Benlik, bireyi diğer bireylerden ayıran bireyin kendisine ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarının tümünü oluşturan bir kavramdır (Rosenberg, 1986). Benlik, bireyin kendisine yönelik tutumlarının, inançlarının ve değerlendirmelerinin bir bütünüdür (Burn, 1982). Benlik bireyin kendisi ile ilgili farkındalığını içeren bir kavramdır (Smith, Bond ve Kağıtçıbaşı, 2006). Birey yaşam içerisinde kendisini tasvir edebilecek farklı kategorilere ait çeşitli ifadeler kullanarak benliğini tanımlayabilmektedir. Bireyin kendisine ilişkin değerlendirmeleri, algıları, inançları ve tutumları yaşadığı deneyimlerle, çevresine karşı yargılamalarıyla ve çevreden gelen geri bildirimler aracılığıyla şekillenmektedir (Bosma ve Jackson, 1990; Shavelson ve Bolus, 1982; Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976). Benlik kişilik gelişiminin önemli unsurlarından biridir, dinamik, değişken ve çok yönlü bir yapıdır aynı zamanda bireyin var oluşunda önemli bir yere sahiptir (Coopersmith ve Feldman, 1974; Oppenheimer, 1990).

Psikoloji alanında benliğin ayrıntılı bir şekilde ele alınması ilk olarak William James'in 1890 yılında Psikoloji'nin Prensipleri isimli kitabında karşımıza çıkmaktadır. James benliği kişinin ben kimim sorusunu yanıtlayabileceği, kendisiyle ilgili her şeyi içeren bir kavram olarak tanımlamış ve benliğin insan davranışını anlamak için oldukça önemli bir kavram olduğunu vurgulamıştır (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

Benlik psikoloji literatüründe pek çok kuramcı tarafından ele alınmış ve farklı şekillerde açıklanmıştır. Freud benlik (ego), alt benlik (id), üst benlik (süperego) olmak üzere 3 benlik türünün olduğunu belirtmiş, benliğin ilkel, dürtüsel isteklerle ve uyulması gereken dış dünya standartları arasında denge kurmasının önemine değinmiştir (Freud, 2012; Verma ve Bagley, 1982). Adler bireyi sosyal yapılar içerisinde ele almakta, sosyal ilgiye, yaşam hedeflerine, doğum sırasına, aşağılığa karşı üstünlük çabasına, aile ilişkilerine önem vermekte ve benliği bireye anlamlı bir hayat sunma gayesi olan yaratıcı benlik olarak tanımlamaktadır (Adler, 2001). Jung benliği, bilinçli düşünceler, duygular ve

çeşitli anılardan oluşan bireye kimlik duygusu kazandıran bir yapı olarak tanımlamakta, benliğin bilinçdışı ve gerçeklik arasındaki dengeyi sağlamaya çalışan bir unsur olduğunu belirtmektedir (Burger, 2006; Murdock, 2014). Erikson'a göre benlik, bireyin yaşamında başarılı bir kimlik geliştirmesi, hayatında yaşadığı durumları kabul ederek memnuniyet duyması ve benlik bütünlüğüne ulaşması şeklinde tanımlanmaktadır (Erikson, 1998; Verma ve Bagley, 1982). Horney'e göre birey benliğini sürekli yüceltilmiş öğelerle ve becerilerle donatarak kusursuzluğa ulaşmaya çalışmaktadır (Burger, 2006). Rogers'a göre benlik, bireyin kendi varlığının ve yaşadığı deneyimlerin farkında olmasıdır, ayrıca ideal benlik bireyin sahip olmayı ve kendisini görmeyi istediği özelliklere ilişkin bireyin algısını içeren bir kavramdır (Corey, 2015; Murdock, 2014; Rogers, 1961). Maslow' a göre benlik bilinci olan temel ihtiyaçları karşılanan insan, en üst seviyede kendini gerçekleştiren birey konumuna erişir (Maslow, 1970).

2.2.2. Bireycilik ve Toplulukçuluk

Bireyin var oluşunun temelini oluşturan unsurlardan biri olan benlik, bireyin kendisine ve çevresindeki diğer kişilere yönelik duygu, düşünce, davranış ve algılarını içermekte, bireyin yaşadığı toplumdan ve kültürden etkilenmektedir. Yaşanılan toplumdaki hakim kültür bireylerin benlik yapılarının şekillenmesinde etkili olmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014). Benlik sosyalliğin bir ürünü ve kültürel yönden açıklanan insan modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Heelas ve Lock, 1981). Benliği kültürel özelliklerle birlikte ele alırken kültürlerarası psikoloji çalışmalarında önemli bir konu olan bireycilik ve toplulukçuluğun incelenmesi oldukça önemlidir (Kağıtçıbaşı ve Berry, 1989).

Bireycilik toplulukçuluğun başlangıcı sosyal bilimler alanında Tönnies'in toplumları açıklarken kullandığı cemaat-cemiyet kavramsallaştırmasına dayanmaktadır (Tönnies, 2001). Kültürlerarası psikoloji alanındaki kullanımı ise Hofstede'nin Kültürün Sonuçları kitabında belirtilen bireycilik-toplulukçuluk kavramsallaştırması olarak karşımıza çıkmaktadır (Hofstede, 1980).

Bireycilik modern yaşamın getirdiği insan hakları, cinsiyet rolleri eşitliği, bireysellik, özgürlük gibi unsurlara dayanmaktadır (Lukes, 1973). Toplulukçuluk ise geleneksel yaşamın getirdiği kültürel özellikleri, gelenekleri, inançları içermektedir (Kim, 1994; Morris ve Peng, 1994). Bireycilik, bireyin toplumdan bağımsız olarak değerlendirildiği,

bireysel hedeflerin önemsendiği, ilişkisel bağların zayıf olduğu kültürler için geçerli bir kavramdır. Toplulukçuluk, bireyin toplumla kurduğu ilişkinin ön planda olduğu, bireysel amaçlardan ziyade toplumsal amaçların önemsendiği, bireylerarası ilişkilerinin kuvvetli olduğu, insanların gelenek ve çeşitli değerlerle birbirine bağlı olduğu, bireyin kendisini tanımlarken içinde bulunduğu aile, grup ve topluluğun bir üyesi olarak açıkladığı kültürler için geçerli bir kavramdır (Gudykunst vd., 1996; Hofstede, 2003; Triandis, 2001; Triandis ve Suh, 2002).

Bireycilik ve toplulukçuluk yapılarının 4 evrensel boyutu bulunmaktadır. Birincisi günlük yaşamda gerçekleştirilen ilişki-etkileşimlerde benliğin bağımlı ya da bağımsız olarak ele alınması, ikincisi hedeflerin bireysel ya da toplumsal olma durumu, üçüncüsü düşüncelerin normlara, yükümlülükler, görevlere odaklanması ya da bireysel ihtiyaçlara, tutumlara, haklara, özgürlüğe odaklanması, dördüncüsü de toplumsal ya da bireysel ilişki ve etkileşimlere vurgu yapılmasıdır (Triandis, 1995; Triandis, Bontempo, Villareal, Asai ve Lucca, 1988; Triandis, McCusker ve Hui, 1990; Triandis ve Singelis, 1998).

Bireycilik ve toplulukçuluğun, sosyal normlar, değerler ve kültürel kurallar bağlamında incelenmesi normatif bireycilik-toplulukçuluk; benlik-öteki etkileşimlerine ve benlik kurgularına yönelik benlik odağı bağlamında incelenmesi ilişkisel bireycilik-toplulukçuluk olarak adlandırılmaktadır (Kim, Triandis, Kağıtçıbaşı, Choi ve Yoon, 1994). İlişkisel bireycilik-toplulukçuluk temelinde incelendiğinde benlik odaklı çalışmalarda farklı benlik kurgusu yaklaşımlarının olduğu görülmektedir. Triandis özel benlik (kişisel özelliklere ve davranışlara ilişkin), kamusal benlik (çevredeki insanların bireye atfettiği özelliklere ilişkin) ve toplulukçu benlik (aile, grup gibi toplulukların bireye atfettiği özelliklere ilişkin) olmak üzere 3 tür benliğin olduğunu belirtmiştir (Triandis, 1989). Kashima ve Hardie benliği, bireysel (özerk ve benzersiz olarak diğerlerinden net bir sınırla ayrılan benlik), ilişkisel (kişilerarası ilişkilerde paylaşılan özellikleri içeren benlik) ve toplulukçu (bir topluluk veya grup içerisinde bireyin rollerinin tanımlandığı benlik) olmak üzere 3 boyutta incelemiştir (Hardie, 2009; Kashima ve Hardie, 2000). Başka bir kavramsallaştırmada benlik, bağımsızlık (bireyci benlik) ve karşılıklı bağımlılık (toplulukçu benlik) şeklinde ele alınmıştır (Markus ve Kitayama, 1991a). Kağıtçıbaşı ise benliği ayrıklık ve ilişkisellik kültürü temelinde inceleyerek özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik olarak ele almaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996a).

2.2.3. Benlik Kurgusu

Benlik kurgusu; bireyi diğer bireylerden ayıran benliği ve diğer insanlarla olan kişilerarası ilişkileri ile ilgili duygu, düşünce, tutum ve davranışlarının bir bütünü olarak tanımlanmaktadır (Singelis, 1994). Benlik kurgusu, kültürü davranışa bağlamanın ve arasındaki ilişkiyi incelemenin iyi bir yoludur (Singelis ve Brown, 1995). Benlik kurguları, bireyin yaşadığı çevredeki kültürel özelliklerden, normlardan, değerlerden, sosyal kurallardan etkilenmekte ve bireyin duygu, düşünce, davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Matsumoto ve Juang, 2016).

Benlik kurguları temelde bağımsızlık (benliğin aileden, arkadaşlardan, kardeşlerden ve çevredeki kişilerden bağımsız olması) ve karşılıklı bağımlılık (benliğin aileye, arkadaşlara, kardeşlere ve çevredeki kişilere bağımlı olması, yoğun ilişkiselliğin var olması) olmak üzere iki boyutta yapılandırılmış, bu boyutlar benlik yapılarındaki ilişkisellik ve ayrıklık kültürüyle incelenmiştir (Markus ve Kitayama, 1991a). Literatürde benlik kurgularıyla ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda başlangıçta genel olarak bağımlı-bağımsız, ilişkiyel-ayrık, bireyci-toplulukçu gibi kavramsallaştırmalara yer verildiği görülmektedir (Fernandez, Paez ve Gonzalez, 2005; Markus ve Kitayama, 1991b; Sharkey ve Singelis, 1995; Singelis, Bond, Sharkey ve Lai, 1999; Yamada ve Singelis, 1999).

Genellikle özerklik ve bireycilik özelliklerinin hakim olduğu, insanlararası ilişkilerin ve birbirine bağlılığın önemsizmediği, kişisel hedeflerin ön planda olduğu bağımsız (özerk) benliğin batı toplumlarında; ilişkisellik ve toplulukçuluk özelliklerinin baskın olduğu, bireysel hedeflerden ziyade toplumsal hedeflerin önemsizmediği, kişilerarası ilişkilerin güçlü olduğu, bireylerin değerler sosyal normlarla birbirine bağlı olduğu karşılıklı bağımlı (ilişkiyel) benliğin doğu toplumlarında yaygın olarak görüldüğü düşünülmektedir (Gudykunst, Yang ve Nishida, 1987; Kitayama, Markus, Matsumoto ve Norasakkunkit, 1997; Miller, 1984; Tafarodi ve Walters, 1999). Ancak böyle bir genellemenin ve kesin bir ayrımın doğru olmadığı, ilişkiyel ve bireyci (özerk) değerlerin farklı bireyler ve toplumlarda bir arada görülebileceği aynı zamanda bu değerlerin birbirine tamamen zıt olmadığı yönünde çeşitli fikirler ortaya konulmuştur (Cross ve Madson, 1997; Matsumoto, 1999; Oyserman, Coon ve Kimmelmeier, 2002; Takano ve Osaka, 1999; Uleman, Rhee, Bardoliwalla, Semin ve Toyama, 2000).

Birçok araştırmacı ilişkiselliğin ve özerkliğin bir arada olmasının işlevsellik açısından önemli olduğuna yönelik çeşitli modeller ortaya koymuştur. İmamoğlu (1998) Dengeli Ayrışma Bütünleşme: İlişkisel Bireyleşme modelini ortaya koymuş, benliğin gelişimi için ilişkisel ve bireyleşme özelliklerinin bir bütün şeklinde ele alınmasının psikolojik işlevsellik açısından önemli olduğunu belirtmiştir (İmamoğlu, 2003). Karadayı ilişkili özerklik kavramına vurgu yapmakta ve benliğin incelenmesinde bireyin benlik sınırlarının belirli olmasını, duygu, düşünce, davranışlarında özgür olmasını, kendini yönetme becerisine sahip olmasını, aile ve çevredeki bireylerle pozitif ve yakın ilişkiler içerisinde olmasını önemsemektedir (Karadayı, 1998). Deci ve Ryan Öz Belirleyicilik Kuramında bireylerin ilişkili olma, özerk olma ve yetkinlik olmak üzere üç temel ihtiyaçlarının olduğunu, bir bütün şeklinde ihtiyaçların giderilmesinin bireylerin iyi oluşları üzerinde önemli etkisinin olduğunu belirtmiştir (Deci ve Ryan, 2002). Kağıtçıbaşı bireylerin benliklerinin sadece özerk ya da ilişkisel olarak değerlendirilmesinin insan doğasını ele almada birtakım eksikliklere sebep olacağını belirtmiş ve her iki benlik yapısını bütünleştiren Duygusal-Psikolojik Bağlılık Modeli'ni ortaya koymuştur (Kağıtçıbaşı, 1996a). Bu modele göre özerk-ilişkisel benlik hem aileyle yakın ilişkide ve psikolojik olarak bağlı olmayı hem de bireyin özerkliğine sahip olması ve kendi hayatıyla ilgili kararları özgürce verebilmesi şeklinde tanımlanmıştır (Kağıtçıbaşı, 2005).

2.2.4. Benlik Kurgusunun Gelişimi İle İlgili Kuramsal Görüşler

Benlik kurgusunun gelişimiyle ilgili bilgileri yapılandırmada Psikanalitik Kuram, Psikososyal Gelişim Kuramı, Bağlanma Kuramı, Öz-Belirleyicilik Kuramı ve Sembolik Etkileşimci Yaklaşım gibi çeşitli etkilerinin olduğu düşünölen kuramların açıklamalarına yer vermek yararlı olacaktır.

Psikanalitik Kuram: Özerklik, bireylerin dürtüsel özellikleri sonucunda aile ilişkilerinin zayıflayarak bireyin kendisini ayrıştırması ve ailenin denetiminden uzaklaşması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Oedipal kompleksle baş etmeye çalışan birey özellikle cinsel dürtülerin yoğunlaşmasıyla ergenlik döneminde anne babayla çeşitli çatışmalara girer. Duygu, düşünce ve davranışlarını özgürce ifade edebilen özerk bireyin, ancak anne babadan ayrışmayla ve uzaklaşmayla gerçekeşeceği belirtilmektedir (Freud, 1958; Steinberg, 2013). Bireyin özerklik gelişiminde, 3 yaşın sonunda nesne sürekliliğinin

geliştiği, bu sayede kendisi, annesi ve dış dñnya arasındaki farklılığı algılayabildiği ve bireyin özerkliğini kazanmasında ilk bireyselleşme olarak adlandırılan bu sürecin önemli olduğu düşünölmektedir (Mahler, 1972; Mahler, Pine ve Bergman, 2000). Duygusal özerkliğin oluşmasında ikinci bireyleşme olarak tanımlanan, ergenin anne babadan ayrılarak (onlardan farklılaşarak daha özerk ve yeterli olması) bireyleşmesinin önemi üzerinde durulmaktadır (Blos, 1979).

Psikososyal Gelişim Kuramı: Ergenlik döneminde bireyin kendine özgü kimlik geliştirmesinde, bebeklikten itibaren aileyle kurulan ilişkilerin değer olduğu, yaşamın ilk yıllarında bireyin kendisine ve çevresine karşı güveni kazanmasının ardından kendisini aileden bağımsızlaştırarak özerkliğini kazanmasının önemli olduğu belirtilmektedir (Burger, 2006; Erikson, 2014).

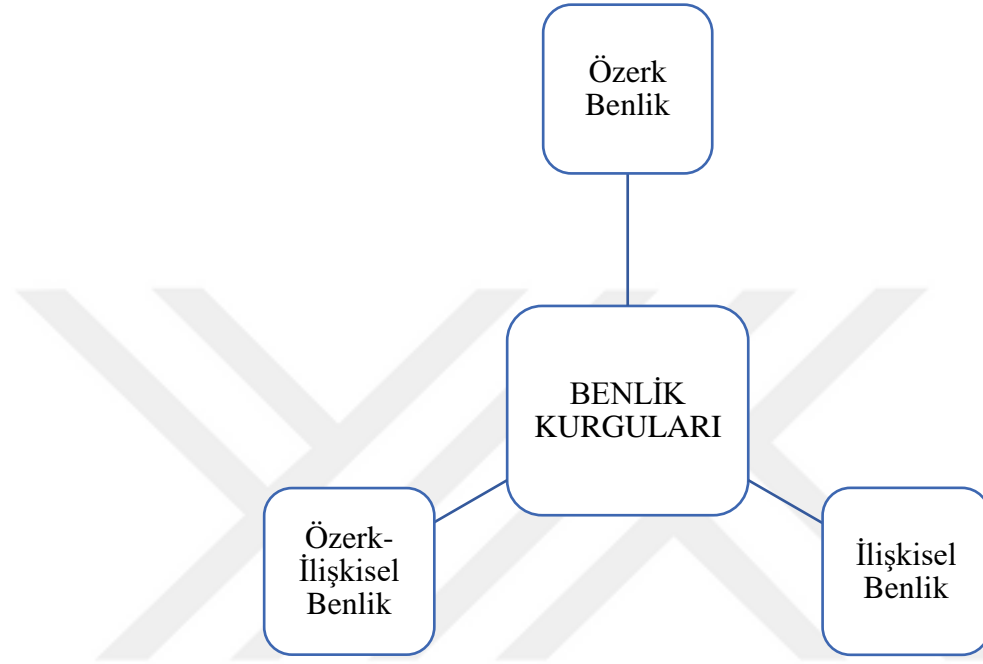
Bağlanma Kuramı: Çocuğun benlik gelişiminde dikkate değer görüşleri içeren bağlanma kuramı, bireyin benliğinin olumlu bir şekilde gelişiminde aile ve bireye bakım sunan kişilerle kurulan ilişkilerin, bağlanma stillerinin önemine değinmektedir. Çocuğa bakım veren kişilerle kurulan ilk ilişkiler bireyin hayatının ilerleyen dönemlerindeki ilişki ve etkileşimler üzerinde etkili olmaktadır. Özerklik gelişiminde güvenli bağlanmanın önemli olduğu, güvenli bağlanan kişilerin hem çevresiyle yakın ilişkiler kurduğu hem de özerk olmayı sürdürebildiği ifade edilmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Bowlby, 2013).

Öz-Belirleyicilik Kuramı: Kurama göre bireylerin yetkinlik (bireyin kendi potansiyelini kullanarak çeşitli görevleri başarması), özerklik (bağımsız kararlar alması ve özgür bir şekilde seçim yapması) ve ilişkililik (diğer insanlarla yakın ilişkiler kurması ve ait olması) olmak üzere 3 temel ihtiyacının olduğu görölmektedir. Bireyin özerkliğinin aileden uzaklaşma ve onlardan ayrışmadan ziyade aileyle yakın, pozitif ilişkilerin kurulmasıyla ve onlara güvenli bağlanmayla gerçekleştiğini savunur (Deci ve Ryan, 2002; Ryan ve Deci, 2000).

Sembolik Etkileřimci Yaklaşım: Benliğin gelişiminde, bireyin içinde bulunduğu sosyo-kültürel çevrenin ve diğer insanlarla kurulan sosyal ilişki ve etkileşimlerin önemli olduğu belirtilmektedir. Birey dñnyada var olan nesnelere semboller aracılığıyla anlamlandırmakta, kendi eylemlerine ve içinde bulunduğu durumlara atfettiği anlamlar ile hayatı yorumlamakta, insanlarla ilişkide diğer bireylerin kendisine ilişkin tutum ve

davranışlarıyla benliğini oluşturmaktadır. İnsanlarla kurulan sosyal etkileşim bireyin özerkliğinin gelişmesinde etkili olmaktadır (Mead, 2017).

2.2.5. Benlik Kurgusunun Bileşenleri

Şekil 2. Kağıtçıbaşı' na (2007) göre Benlik Kurgusu Bileşenleri

2.2.5.1. Özerk Benlik

Özerk benlik; yaşanan toplumsal bağlamdan ayırık, insanın bireysel yeteneklerinin ve içsel duygu düşüncelerinin temelinde olduğu, bireysel hedeflerin öncelendiği, insanın biricikliğinin ve kendisi olmasının önemsendiği bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Markus ve Kitayama, 1991a). Özerk benlik, Bağımsız Aile Modeli temelinde incelendiğinde bireyci (ayrıklık) kültürün hakim olduğu sanayileşmiş toplum bağlamında görülen, daha çok çekirdek aile yapısının, düşük doğurganlık oranının olduğu, bağımsızlık değerlerinin yaygın olduğu, çocuğun psikolojik değerinin önemsendiği, çocuk yetiştirmede özerkliğın ön planda olduğu, nesiller arası bağımsız ilişkilerin var olduğu bir benlik kurgusu olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996b).

Psikanalitik yaklaşım ve nesne ilişkileri yaklaşımı bireyin sağlıklı psikolojik, duygusal ve sosyal gelişimi için ebeveynlerden bağımsızlaşmanın, ayrışma ve bireyleşmenin sonucunda özerk benliğe sahip olmasının önemine değinmektedir (Erikson, 2014;

Hoffman, 1984; Mahler, 1972). Ancak birçok araştırma özerkliğin anne babadan ayrılmadan ziyade anne babaya güvenli bağlanmaya ve onlarla kurulan yakın ilişkilere bağlı olduğunu göstermektedir (Chirkov, Kim, Ryan ve Kaplan, 2003; Grotevant ve Cooper, 1986; Ryan ve Lynch, 1989).

Literatürde gerçekleştirilen çalışmalar özerk benlik kurgusuna sahip bireylerin, ebeveynlerden duygusal açıdan özerk olanların yüksek psikolojik sıkıntı, psikolojik stres ve özgüven eksiliği gösterdiği (Chen ve Dornbusch, 1998), bağımsız bireylerin karar verme seçim yapma özerklik desteği ile ebeveyn kontrolü ve okul katılımı arasındaki ilişkinin kuvvetli olduğu (Marbell-Pierre, Grolnick, Stewart ve Raftery-Helmer, 2017), duygusal ve davranışsal özerkliğin yüksek düzeyde içsel sıkıntıyla, düşük akademik başarıyla ve davranış bozukluklarıyla ilişkili olduğu (Beyers ve Goossens, 1999), duygusal özerklik ile aile bütünlüğü ve yaşam doyumu arasında negatif ilişkilerin olduğu, duygusal özerkliğin gelişimsel bir aşama olarak görülmesinden ziyade zor aile ilişkileriyle ilgili olduğu (Parra, Oliva ve Sanchez-Queija, 2015), özerkliğin anne babadan duygusal uzaklaşmadan ziyade, ebeveynlerle olumlu etkileşimin varlığıyla oluştuğunu (Karabanova ve Poskrebysheva, 2013), özerk benlik kurgusuyla psikolojik sağlık arasında negatif ilişkilerin olduğu (Gündaş ve Koçak, 2015), özerk benlik kurgusuna sahip bireylerin olumlu duyguları deneyimleme ve yaşam doyumlarının düşük olduğu, daha fazla negatif duyguları yaşadığı (Özdemir, 2012), bireylerin duygusal özerkliği, bireyleşmesi ve ebeveynlerden bağımsızlaşması ile depresyon arasında anlamlı ilişkilerin olduğu (Chou, 2000), bağımsız benlik kurgusuna sahip bireylerin yaşam doyumu ve pozitif duygu durumunun daha yüksek olduğu (Koydemir ve Mısıır, 2015), özerk benliğe sahip olanların bireyselci davranış ve niyetleri seçme eğiliminde oldukları (Koustova, Kwantes ve Kuo, 2018), özerkliğin anne babaya bağlanmayla ilişkili olduğu, duygusal, fonksiyonel ve tutumsal özerkliğin anne-baba akranlarla bağlanmayla birlikte psikososyal uyumu yordadığı (Noom, Dekovic ve Meeus, 1999) gibi çeşitli durumlarla ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.2.5.2. İlişkisel Benlik

İlişkisel benlik; yaşanılan toplumsal bağlam ile ilişkili, toplum tarafından paylaşılan ortak rollerin, ilişkilerin ve statülerin temelde olduğu, bir gruba ait olmanın ve uyum sağlamanın önemsendiği, kişisel hedeflerden ziyade grup hedeflerinin öncelendiği, sosyal

normlara ve değerlere uygun davranışlarda bulunmanın önemli görüldüğü bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Markus ve Kitayama, 1991b). İlişkisel benlik, Bağımlı Aile Modeli temelinde incelendiğinde toplulukçu (ilişkisel) kültürün hakim olduğu tarımsal toplum bağlamında görülen, daha çok işlevsel geniş aile yapısının, atasoylu bağların ve yüksek doğurganlık oranının olduğu, aile/grup bağımlılık değerlerinin yaygın olduğu, çocuğun faydacı ekonomik değerinin önemsendiği, çocuk yetiştirmede itaat ve bağımlılığın ön planda olduğu, kuşaklararası bağımlı ilişkilerin var olduğu bir benlik kurgusu olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012).

Literatürde gerçekleştirilen çalışmalar ilişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin, bağımlı (ilişkisel) benliğe sahip olmanın ve sosyal desteğin bireylerin sosyokültürel uyumunu yordadığı (Tchouh ve Mertan, 2018), ilişkisel benlik kurgusunun hedefleri takip etme, hedefler arasındaki çatışmayı deneyimlemeyi ve daha az hedeflerde ilerlemeyi başarmayı içeren içe dönük sebeplerle ilişkili olduğu (Downie, Koestner, Horberg ve Haga, 2006), ilişkisel bağımlı benlik kurgusunun öz şefkat, ortak paydaşım ve bilinçli farkındalıkla olumlu ilişkiye sahip olduğu, izolasyon, kendini yargılama ve aşırı özdeşleşme ile negatif ilişkiye sahip olduğu (Akın ve Eroğlu, 2013), ilişkisel benliğe sahip bireylerin daha fazla işbirliği içerisinde olduğu (Utz, 2004), ilişkisel benliğin sosyal ağ sitelerini kullanmadaki motivasyonla ilişkili olduğu ve bu sosyal ağ sitelerini kullanımından memnun olduğu (Kim, Kim ve Nam, 2010), ilişkisel benliğe sahip bireylerin performans değerlendirmelerinde birbirine bağımlı oranlarda değerlendirme yaptığı (Mishra ve Roch, 2013), ilişkisel bağımlı benlik kurgusunun siber zorbalık ve psikolojik uyumsuzlukla negatif ilişki gösterdiği (Çetin, Eroğlu, Peker, Akbaba ve Pepsoy, 2012), ilişkisel benliğe sahip bireylerin olumlu duyguları deneyimleme düzeylerinin ve yaşam doyumlarının yüksek olduğu (Özdemir, 2012), ilişkisel benlik kurgusunun özgecilik ve otantiklikle olumlu ilişkiye sahip olduğu (Yöntem ve İlhan, 2013), ilişkisel benliğin ve toplulukçu değerlerin kamusal, duygusal, itaatkar ve gizli olumlu sosyal davranışla pozitif ilişkiye sahip olduğu (Kumru, Carlo ve Edwards, 2004), ilişkisel benliğin kişilik özellikleri boyutlarından uyumluluk ve dışa dönüklük ile olumlu ilişkiler gösterdiği, duygulara yaklaşma ile pozitif duygulardan kaçınma ile negatif ilişkilere sahip olduğu (Uçar, 2016), ilişkisel benlik kurgusu ile psikolojik dayanıklılık (aile desteği, akran desteği, mücadele azmi, okul desteği, empati) arasında anlamlı ilişkinin olduğu (Yıldırım, Yıldırım, Otrar ve Şirin, 2015) gibi çeşitli durumlarla ve özelliklerle ilişkili olduğunu göstermektedir.

2.2.5.3.Özerk-İlişkisel Benlik

Kültürel bağlamda benlik kurgularını incelerken bireylerin özerk ve ilişkisel olarak ele alınmasının insanın özelliklerini ve ihtiyaçlarını açıklamada yetersiz olacağı görüşüyle Kağıtçıbaşı, özerklik ve ilişkiselliğin insanlığın ortak ihtiyacı olduğunu ve her ikisini de içeren bir benlik kurgusunun oluşturulmasının gerekliliğine değinmiştir (Kağıtçıbaşı, 1996b). Aileyle yakın ilişkide olmayı ve psikolojik açıdan onlara bağlı olmayı içeren ilişkiselliğin ve bireyin bağımsız olması, hayatıyla ilgili özgür bir şekilde karar verebilmesini içeren özerkliğin bir arada var olduğu özerk-ilişkisel benlik kavramını oluşturmuştur (Kağıtçıbaşı, 2005). Özerk-ilişkisel benlik, Duygusal/Psikolojik Bağlılık Modeli temelinde incelendiğinde toplulukçu (ilişkisel) kültürün hakim olduğu kentleşmiş (sanayileşmiş) toplum bağlamında görülen, daha çok karmaşık aile yapısının, azalan doğurganlık oranının olduğu, çekirdek aileyle birlikte akrabalık bağlarının da önemsendiği, hem aile/toplum bağlılık hem de bireysel bağlılık değerlerinin yaygın olduğu, çocuğun psikolojik değerinin ön planda olduğu, çocuk yetiştirmede kontrol ve özerkliğin bir arada olduğu, kuşaklararası duygusal bağlılıkların var olduğu, yetkeli ana babalık tarzının yaygın olarak görüldüğü bir benlik kurgusu olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2012).

Literatürde ilişkiselliğin özerklikle bağlantılı olduğunu ve sağlıklı benlik kurgusunun her ikisini içeren özerk-ilişkisel benlik olduğunu destekleyen pek çok çalışma yer almaktadır. Özerkliğin doğal olarak oluşan sosyal etkileşim ve deneyimlerle bağlantılı olduğu, özerkliğin bireylerin anne babalarıyla olan ilişkisel özellikleriyle olumlu ilişkiye sahip olduğu (Hodgins, Koestner ve Duncan, 1996), zorluk deneyimleri yaşayan göçmen ailelerde bile olumlu aile ilişkilerinin özerklikle birlikte ele alınmasının önemli olduğu (Kwak, 2003), psikolojik sağlık için daha fazla özerklik ve ilişkiselliğin olması, anne babayla ilişkilerde daha az güvensizliğin olması gerektiği (Frank, Pirsch ve Wright, 1990), bireylerin ruh sağlığı açısından özerklik ve ilişkisellik ihtiyaçlarını birlikte ele alan özerk-ilişkisel benlik kurgusunun bireylerin yaşam doyumunu artırdığı ve depresyon görülme olasılığını azalttığı (Morsünbül, 2013), ergenlerin psikososyal gelişiminde aileyle kurulan olumlu ilişkilerle özerkliğin bir arada olmasının önemli olduğu (Allen, Hauser, Bell ve O'Connor, 1994), bireylerin tek bir benlik kurgusunda değil bireyci ve ilişkisel özelliklerin birlikte yer aldığı bütüncül bir kurguda yer alacağı (Ercan, 2013), ilişkiselliğin ve özerk-ilişkisel benliğin bireylerin iyi oluş düzeylerini önemli derecede

etkilediği (Özdemir, 2012), özerk-ilişkisel benliğin benlik saygısı ve bilgi yönelimli kimlik stiliyle olumlu ilişkiye, kaçınma yönelimli kimlik stiliyle negatif ilişkiye sahip olduğu (Uçar ve Morsünbül, 2017), özerklik ve ilişkiselliğin bir arada olmasının bireylerin özgünlük ve iyi oluşlarıyla ilişkili olduğu (Dönmezoğulları, 2014), özerklik ve ilişkiselliğin bir arada olmasının psikopatoloji görülme olasılığını azalttığı (Bayat, 2015) gibi pek çok araştırma özerklik ve ilişkiselliğin beraber var olmasının bireylerin ruh sağlıklarıyla, iyi oluşlarıyla ve birçok olumlu durumla ilgili olduğunu göstermektedir.

2.3.Aile İklimi

2.3.1.Aile

Aile; arasında kan bağı veya genetik özellikler bulunan, evlilik veya evlat edinme aracılığıyla bir araya gelen biyolojik ve sosyolojik yapıyı temsil eden bireyler grubu olarak tanımlanmaktadır (Fitzpatrick ve Caughlin, 2002; Wilson, 1985). Aile, içinde bulunan bireylerin biyolojik ya da psikolojik açıdan birbirlerine bağlı olduğu toplumun en önemli yapı taşlarından birisidir ve aynı zamanda ortak yaşamı, sorumluluk almayı, paylaşmayı, duygusal ve ekonomik birlikteliği içeren bir kurumdur (Gladding, 2017; Lamanna ve Riedmann, 2006). Aile bireylere fiziksel, sosyal, ahlaki, psikolojik ve manevi gelişimleri için ihtiyaç duydukları ortamı sağlamakta, yaşamda ait olma, bağlanma ve mutluluk gibi duyguları deneyimlemeye imkan vermekte ve olgun, sorumlu ve topluma entegre olan sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlamaktadır (Bernard ve Shea, 2013; Framo, 1996).

Aileyle ilgili yapılan birçok tanıma ek olarak aileyi yapısal, işlevsel ve ilişkiselsel temelli ele alan bir tanım karşımıza çıkmaktadır. Aileye dahil olan bireyleri ve aileye hangi yollarla dahil olduklarını inceleyen yapısal boyut; aile üyeleri tarafından gerçekleştirilmesi gereken sorumluluklara, rollere ve görevlere odaklanan işlevsel boyut; aile bireyleri arasındaki ilişkiler, etkileşimler ve karşılanan ihtiyaçlara odaklanan aile içi etkileşim boyutu olarak aile bütüncül olarak tanımlanabilmektedir (Wamboldt ve Reiss, 1989).

Dünya var olduğundan beri tüm toplumlarda aile kurumu görülmekte ve toplumların en önemli organizasyonu olarak kabul edilmektedir. Aile içerisinde yer alan bireylerin ilişkilerinin ötesinde, diğer insanlarla kurulan arkadaş, meslektaş, romantik partner gibi

ilişkilerin gerçekleşmesinde ve sürdürülmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır (Covey, 1997).

Aile yapısı ele alınırken içerisinde yer alan bireylerin tek tek incelenmesinden ziyade, onların sosyal olarak bir arada olmalarını sağlayan ilişki örüntülerinin incelenmesinin önemli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca aile, içinde bulunan bireylerin toplamından daha fazlasını belirten psikolojik örüntüler ilişkisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Gülerce, 2007).

2.3.2. Aile Türleri/Çeşitleri

Aile türleri birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Martindale aile türlerini; iç güdüsel davranışlara bağlı aileler, cinselliğin temele alındığı aile biçimleri, ailedeki güç olgusuna dayanan aileler (yaşlı erkil, baba erkil, ana erkil), yakınlık ilişkisine dayalı aileler (evlilik, kandaş vb.), iktisadi ilişkilerin temele alındığı özerk ya da bağımlı aileler, dinsel faktörlere dayalı aileler olmak üzere çeşitli şekillerde sınıflandırmaktadır (Martindale, 1978). Toplumdaki geçim kaynaklarına (avcılık, toplayıcılık, balıkçılık, tarım, hayvancılık, sanayi vb.) göre aile tiplerinin geniş, çekirdek, birleşik, evlilik, bağımsız olmak üzere çeşitli şekillerde oluşabileceği belirtilmektedir (Nimkoff ve Middleton, 1960). Güç ilişkilerine ve hiyerarşik işlevlere dayalı olarak kök aile, doğrudan soydan gelen çizgisel aile, geniş aile, çekirdek aile, bileşik aile gibi tanımlamalar da yer almaktadır (Murdock, 1967).

Günümüz dünyasında birçok aile çeşidi olmakla birlikte en yaygın olarak görülenleri; çekirdek, tek ebeveynli, tekrar evlilikle oluşan (birleşik), çifte kariyerli, çocuksuz, gey/lezbiyen, yaşlı, çok kuşaklı, aile reisinin büyük anne/babalar olduğu, asker aileler olarak sınıflandırılmaktadır (Gladding, 2017). Çekirdek aile, günümüz toplumunda oldukça yaygın olan anne-baba ve çocukların oluşturduğu aile birimidir (Liazos, 2004). Tek ebeveynli aile, boşanma, ölüm, geçici sebeplerden veya kişisel tercihlerden dolayı aileye bakma ve çocuklarla ilgilenme görevini anne ya da babanın tek başına üstlendiği aile tipidir. Tek ebeveynli aileler maddi durumları ve sosyal ilişkileri yeniden yapılandırdıkları için ilk üç yıl aile bireyleri için oldukça zor geçmekte ve çeşitli ailesel streslere, sorunlara sebep olabilmektedir (Klein ve Noel, 2006; Morrison, 1995). Birleşik aile, partnerlerden birisinin ya da her ikisinin önceden evliliği veya çocuğu olan bireylerin yeniden evlenmeyle bir araya geldiği aile türüdür. Birleşik aileler diğer ailelerin

karşılaştığından daha karmaşık ilişkilerle ve sorunlarla baş etmek durumundadır (Bernstein ve Collins, 1985). Gey/lezbiyen aile, aynı cinsiyetten bireylerin bir araya gelerek oluşturduğu, önceki ilişkilerinden veya sonradan çeşitli yollarla çocukların olduğu aile tipidir (Carr, 2012; Koepke, Hare ve Moran, 1992). Çifte kariyerli aile, her iki partnerin de bir işte çalıştığı, iş yoğunlukları sebebiyle ailesel yaşama çok önem verilemediği ve bazen iş yeri uzaklıkları sebebiyle partnerlerin ayrı evlerde yaşadığı aile tipidir (Gilbert, 1994).

Çocuksuz aile, tıbbi, biyolojik bir sorun sebebiyle veya çiftlerin kendi bireysel istekleri sebebiyle hiç çocuğa sahip olmayan partnerlerin oluşturduğu aile türüdür ve bu aileler genellikle toplum tarafından baskıya ve damgalanmaya maruz kalmaktadır (Durham, 2008; Durham ve Braithwaite, 2009). Yaşlı aile, partnerlerin 65 yaş ve üzerinde olduğu ve emekliliğe geçiş, torunlarla ilgilenme, yetişkin çocukların evden ayrılması, dul kalma gibi özellikleri barındıran aile tipidir (Gladding, 2017). Çok kuşaklı aile, ebeveynleri ve çocukları içeren çekirdek aileye ek olarak büyük anne ve büyük babanın da yer aldığı aile yapısıdır. Çok kuşaklı ailelerin aile işlevlerini yerine getirmede, kuşaklararası dayanışmanın ve paylaşımın gerçekleşmesinde, çocukların psikolojik, sosyal olarak sağlıklı gelişim göstermesinde, bireyler arası ilişkilerin artmasında önemli bir rolü bulunmaktadır (Bengtson, 2001; Deleire ve Kalil, 2002). Aile reisinin büyük anne/babalar olduğu aileler, büyük anne-babalarla torunların birlikte yaşadığı aile türüdür ve 1990'lardan itibaren yaygın bir aile yapısı olmaya başlamıştır (Burnette, 1999; Fuller-Thamson, Minkler ve Driver, 1997; Lever ve Wilson, 2005). Asker aileleri, ebeveynlerden birisinin askeri personel olduğu aile türüdür ve askeri görev nedeniyle sık tayin olan bu aileler yeni koşullara uyum sağlama, yeni ilişkiler geliştirme, yaşanılan topluma ayak uydurma gibi konularda birtakım zorluklar yaşamaktadırlar (Chandra vd., 2010; Drummet, Coleman ve Cable, 2004).

2.3.3.Aile İşlevleri

Toplumsal bir yapı olan ailenin, bireylerin hayatlarına tesir eden çeşitli işlevleri bulunmakta ve bu işlevler farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Aile işlevleri Ackerman'a göre biyolojik, psikolojik, ekonomik ve sosyal olarak dört boyutta incelenmektedir (Ackerman, 1965). Elliot ve Merill geleneksel ailenin; neslin devam etmesini sağlayan biyolojik görev, bireyi maddi ve manevi açıdan koruma görevi, aile

bireyleri arasındaki ilişkileri ve duygusal bağları temel alan psikolojik görev, bireylerin eğitilmesi görevi, bireylerin inanç yönünden gelişmelerini sağlayan dini görev, boş vakitleri değerlendirme görevi, toplum içindeki statü ve prestij sağlama görevi olmak üzere 8 temel görevi ve işlevinin olduğunu belirtmektedir (Elliot ve Merrill, 1961). Aile bir sistem olarak ele alındığında; hem bireysel hem aile bağları için kimlik duygusunun güçlendirilmesi, içsel ve dışsal aile sınırlarının düzenlenmesi, aile bireylerinin iyi oluşları için ailenin duygusal ikliminin yönetilmesi, yiyecek, barınma, eğitim gibi temel ihtiyaçlara ilişkin görevlerin sürdürülmesi, ailede yaşanan stresle başa çıkılması olmak üzere çeşitli işlevlerinin olduğu görülmektedir (Sabatelli ve Bartle, 1995).

Sistem yaklaşımları çerçevesinde incelendiğinde aile işlevlerine ilişkin çeşitli modeller karşımıza çıkmaktadır. McMaster Aile İşlevselliği Modeli, aile bireyleri arasındaki ilişkileri ayrı parçalar halinde incelemekten ziyade bütüncül bakış açısıyla aile sistemini incelemenin önemine değinmektedir (Epstein, Bishop ve Levin, 1978). McMaster Modeli, problem çözme (ailenin karşılaştığı maddi veya manevi sorunları çözebilme yeteneği), iletişim (aile bireyleri arasındaki sözel iletişim, kurulan etkileşim biçimleri ve bilgi alışverişi), roller (aile bireylerinin sorumluluk ve görevlerini yerine getirme dereceleri), duygusal tepki verebilme (olaylar karşısında olumlu veya olumsuz duygulardan uygun olanıyla tepki verebilme yetisi), gereken ilgiyi gösterme (bireylerin birbirlerine karşı olan sevgisi, bağlılığı ve ilgisi), davranış kontrolü (aile içindeki kurallar, disiplin biçimleri ve bireylerin davranışlarının belli standartlara göre değerlendirilmesi) olmak üzere ailenin 6 temel işlevi olduğunu belirtmektedir (Epstein, Baldwin ve Bishop, 1983; Miller, Ryan, Keitner, Bishop ve Epstein, 2000; Stevenson-Hinde ve Akister, 1995). Beavers Aile Sistem Modeli, aile yetkinliği ve aile stili olmak üzere işlevselliğe ilişkin iki boyutun olduğunu belirtmektedir. Aile yetkinliği; bireylerin özerkliklerinin desteklenmesi, problemlerle başa çıkma becerileri, olaylar karşısında ailenin esnek oluşu, iletişim tarzlarının sağlıklı olup olmadığıyla ilgilidir. Aile stili ise bireylerin aileyle olan ilişkilerinin bağımsız, bağımlı ya da her ikisinin dengeli şekilde olmasıyla ilgilidir (Beavers ve Hampson, 2000; Beavers, Hampson ve Hulgus, 1985; Beavers ve Voeller, 1983). Circumplex Aile Sistem Modeli; birlik (aile bireylerinin diğerleriyle kurduğu duygusal bağların bağlı, kopuk, ayrı ya da iç içe geçmiş olduğu) ve esneklik (aile yapısının, aile bireylerinin rollerini ve ilişkilerini çeşitli durumlara göre değiştirebilme ve yeni duruma uyum sağlayabilme becerisi) olmak üzere iki boyuttan oluşmakta ayrıca

iletişim de bu iki boyut arasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir. Hem birlik hem esneklik seviyesinin dengeli şekilde olması ailelerin ve evliliğin gelişimi için oldukça önemlidir (Barnes ve Olson, 1985; Olson, 2000; Olson, Sprenkle ve Russell, 1979).

Türkiye’de aile işlevine ilişkin gerçekleştirilen bir çalışmada; bireylerin aileye yüklediği anlamın oldukça pozitif ve güçlü olduğu görülmekte ve bireylerin aile işlevlerini; düzenli bir hayat oluşturması, sevgi, ait olma ve şefkat gibi duygusal ihtiyaçların giderilmesi, neslin devamının sürdürülmesi, çocukların ruh sağlığı açısından iyi olmalarını sağlaması gibi çeşitli şekillerde açıkladıkları görülmektedir (Gülerce, 1996).

2.3.4.Aile Sistemi ve Sağlık (Sağlıklı Ailelerin Özellikleri)

Aileyi bir sistem olarak ele aldığımızda; her ailenin belirli sınırları, kendi içerisinde belirli alt sistemleri, kendine özgü birtakım kuralları vardır, aile içerisindeki bireylerin duygu, düşünce ve davranışları diğer bireylerle kurulan iletişim, etkileşimlere bağlı olarak şekillenmekte, geribildirimler aracılığıyla aile ilişkileri desteklenmekte, aile istikrarını korumak ve değişikliklere karşı dengeyi sağlamak aile sistemi içerisinde önemli görülmektedir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Rivett ve Street, 2003). Aile sistemi içerisinde aileden beklenen temel özelliklerin ve işlevlerin yerine getirilmesi, aile içerisinde belirli bir uyumun, dengenin olması, bireyler arasında olumlu ilişkilerin var olması sağlıklı aile yapısına işaret etmektedir (Lewis, Beavers, Gossett ve Philips, 1976; Wilcoxon, 1985).

Sağlıklı aile yapısına ve sağlıklı ailelerin özelliklerine ilişkin literatürde farklı tanımlamalar ve sınıflandırmalar yer almaktadır. Fleck sağlıklı ailelerin; bireylerin kendi sınırları ve ailenin diğer toplumsal yapılarla olan sınırları, aile üyelerinin duygusal yakınlık ve bağlarını içeren sevgi, ebeveynlerin sahip olduğu otorite ve liderlik, bireyler arasındaki ilişki, etkileşim ve sorumluluklar, ailenin ortak sahip olduğu görev ve hedefler olmak üzere beş temel özelliğe sahip olduklarını belirtmiştir (Fleck, 1980). Barnhill sağlıklı aile işlevlerinin 8 bileşeni olduğunu belirtmiş ve bunları bireyleşme, esneklik, kararlılık, aile içinde karşılıklı ilişkide olma, açık ve net algılar, açık iletişim, rollerin karşılıklı gerçekleşmesi, kuşaklararası net sınırların olması şeklinde tanımlamıştır (Barnhill, 1979). Curran’a göre sağlıklı ailelerin; iletişim kurma ve birbirini dinleme, birbirini onaylama ve destekleme, bireysel farklılıklara kararlara saygı duyma, güven duygusu geliştirme, oyun ve mizah duygusuna sahip olma, paylaşılan sorumluluk

duygusu sergileme, doğru ve yanlışla ilişkin değerleri öğretme, ritüellerin ve geleneklerin fazla olduğu güçlü bir aile yapısına sahip olma, bireyler arasında etkileşimin dengeli olması, dini inançların aile hayatında temel rolünün olması, birbirinin mahremiyetine ve gizliliğine saygı gösterme, empatik ve özgeci olma, birlikte zaman geçirme ve sohbet etme, boş zamanları paylaşma, karşılaşılan problemleri kabul etme ve çözmek için yardım isteme olmak üzere 15 özelliği bulunmaktadır (Curran, 1983).

ABD'nin her eyaletinde ve birçok farklı ülkede yapılan araştırmalar sonucunda sağlıklı ailelerin; bireylerin birbirine bağlı olması, aile içerisinde takdir duygusunun yaşanması, olumlu iletişime sahip olunması, bireylerin birlikte zaman geçirmesi, manevi sağlığa sahip olması, çeşitli stres ve kriz durumlarıyla etkili baş edebilmesi gibi ortak özelliklerinin olduğu görülmektedir (Stinnett ve DeFrain, 1989). Genel anlamda sağlıklı ailelerin sahip olduğu özellikler bütüncül olarak ele alındığında; aile bireylerinin duygusal bağlılığa sahip olması ve yaşamın iyi kötü her anında bu bağlılığı sürdürmesi, bireylerin birbirinin kıymetini bilmesi, birlikte kaliteli vakit geçirmeye istekli olunması, etkili ve olumlu iletişime sahip olunması, manevi özelliklere ve dini inançlara değer verilmesi, zor durumlarla olumlu şekilde başa çıkılması, aile içindeki bireylerin desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi, rollerin açık ve belirgin olması, gelişim örüntülerinin desteklenmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Gladding, 2017).

2.3.5.Kültürel Açıdan Aile

İnsan gelişiminde ailesel özelliklerin ve etkilerin yanında bağlamsal özelliklerin, kültürel yapıların ve ekolojik çevresel sistemlerin önemli olduğuna dair çeşitli bakış açıları bulunmaktadır. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Teorisi'nde bireyin içerisinde bulunduğu aile, akran ilişkileri, mahalle ve okuldaki ilişkiler mikrosistem olarak adlandırılmakta en düşük düzeyde bireyin etkileşimde olduğu yapılar olarak belirtilmektedir. Mikrosistem içerisindeki unsurların birbiriyle etkileşimi mezosistemi; ekonomik, politik, dini, toplumsal unsurlar ve eğitim sistemleri egzosistemi; kültürel normlar ve değerler makrosistemi, zamansal özellikler de kronosistemi oluşturmaktadır. Kültür ve bağlam tüm sistemleri kapsayarak bireyin gelişiminde etkileşimde olduğu tüm unsurlarla ilişki içerisindedir, bireyi ve ailesel özellikleri ele almada oldukça önemli bir konumdadır (Bronfenbrenner, 1977; Bronfenbrenner ve Ceci, 1994; Bronfenbrenner ve Evans, 2000).

Kültürel ve ekolojik özellikleri dikkate alan bir başka yaklaşım Berry tarafından Ekokültürel Kuram olarak adlandırılmış ve bu yaklaşımda birey ekolojik ve kültürel bağlam temelinde biyolojik ve psikolojik özelliklerle birlikte ele alınmıştır (Berry, 1980; Berry, Poortinga, Segall ve Dasen, 2002). Biyolojik, ekolojik ve kültürel özelliklerin birlikte yer aldığı Biyolojik Ekoloji Kuramı'nda Super ve Harkness insan gelişiminde, bireyin içerisinde yer aldığı fiziksel, sosyal ve toplumsal çevrenin, kültürel özelliklerin, çocuk yetiştirmeyle ilgili alışkanlık ve geleneklerin, çocuğa bakım sunan bireylerin psikolojik özelliklerinin etkili olduğunu belirtmektedir (Harkness ve Super, 1996; Super ve Harkness, 1986). Kağıtçıbaşı tarafından oluşturulan Aile Değişimi Kuramı'nda da bireyin gelişiminde benlik aile yapısı, ailesel açıdan benimsenen değerler, anne baba tutumları, çocuk yetiştirme tarzları temelinde ele alınmakta aile de yaşanılan çevre, sosyoekonomik özellikler, yaşam koşulları, kültürel değerler ve bağlamsal özellikler çerçevesinde incelenmektedir (Kağıtçıbaşı, 1996b).

Çeşitli kuramsal bakış açılarından görüldüğü üzere bireyin gelişimi incelenirken aileyi sadece çekirdek aile yapısı olarak ele almaktan ziyade kültürel bağlamın dikkate alındığı sosyokültürel çevre ve geniş aile ilişkileri bağlamında incelemek daha ayrıntılı bilgi edinmek adına önemli görünmektedir (Charles, Davies ve Harris, 2008; Nichols, 2013; Nierman, Krapf, Renner, Reiner ve Woll, 2014).

2.3.6. Aile İklimi

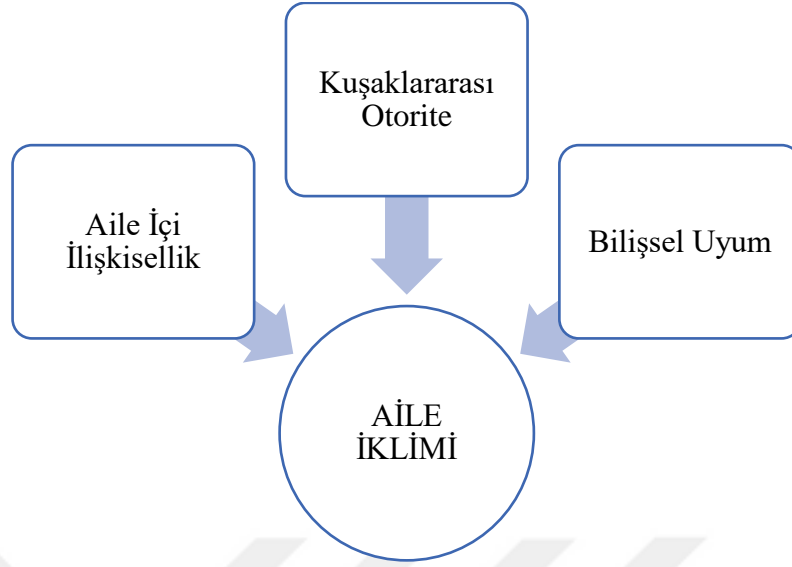
Aileyle ilgili klasik bakış açılarından ziyade aileyi kuşaklararası ilişki, iletişim ve özellikleriyle kültürel anlamda bir bütün olarak inceleyen aile iklimi kavramı; aile içerisinde yer alan bireylerin ilişki ve iletişimlerinin kalitesini, sosyal etkileşimleri, nesiller boyu aktarılan düşünce, değer ve inançları içeren psikolojik bir atmosfer olarak tanımlanmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007; van Stejin, Oerlemans, van Aken, Buitelaar ve Rommelse, 2015). Aile iklimi, ekolojik sistemler ve aile sistemleri yaklaşımları temelinde ele alınmaktadır. Aileyi ekosistemik bir perspektifte ele almak, ailenin içerisinde yer aldığı sayısız sosyal sistemi, aile içi ilişkilere ek olarak kültürel bağlam açısından geniş sosyokültürel çevreyi, aile işlevlerini etkileyebilecek birçok unsuru incelemeyi gerektirir (Goldenberg ve Goldenberg, 2008; Robbins, Mayorga ve Szapocznik, 2003). Bronfenbrenner birey ve ailelerin davranış tarzlarını, aile içerisindeki ilişki örüntülerini incelerken çok katmanlı (toplumsal, politik, ekonomik, sosyal gruplar)

sosyal sistemlerin ve bu sistemleri kuşatan kültürel normlar ve değerlerin incelenmesine önem vermektedir (Bronfenbrenner, 1986). Aile sistemleri yaklaşımları temelinde ele alındığında, aile içerisinde gerçekleşen her türlü durumun sistemdeki tüm birimlerle ilişki halinde olduğu, ailedeki bireyler arası etkileşim ve sosyal iklimin psikolojik ve ekolojik sistemlerle ilgili olduğu, kuşaklar arası bağlamın ilişkilerde ve benliğin farklılaşmasında önemli olduğu, aile süreçlerinin (roller, iletişim, değerler, normlar vb.) incelenmesinin gerekli olduğu görülmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Bray, Williamson ve Malone, 1984; Moos ve Moos, 2002; Skinner, Steinhauer ve Santa Barbara, 1983; Skinner, Steinhauer ve Sitarenios, 2000).

Aile iklimi ile ilgili literatürde gerçekleştirilen çalışmalarda; aile ikliminin aile sistemlerini ve ilişkileri kavramsallaştırmanın önemli bir yolu olduğu, aile ortamının bireylerin kimlik stillerinin oluşumunda etkili olduğu (Matheis ve Adams, 2004), olumlu aile ortamının bireylerin intihar düşüncesi geliştirmelerine karşılık tampon görevi gördüğü (Lai ve McBride-Chang, 2001), aile yakınlığının çocuk-ebeveyn arasındaki ilişkilerle ve kardeş ilişkileriyle ilgili olduğu (Walter ve Burnaford, 2006), aile ikliminin bireylerinin duygusal zekalarıyla ilişkili olduğu (Chandran ve Nair, 2015), ergenlerin uyumuyla aile iklimi, aile uyumu ve organizasyonunun pozitif ilişkili, ailedeki çatışma ve kontrol ile negatif ilişkili olduğu (Burt, Cohen ve Bjork, 1988), aile iklimi faktörleri ve akademik başarı bileşenleri birlikte bireylerin sosyal yetkinlik özellikleriyle ilişkili olduğu (Kennedy, Felner, Cauce ve Primavera, 1988), aile içerisindeki yüksek kaos ve mesafe, düşük düzeyde yakınlık ve ailesel sorunları içeren aile ikliminin çocukların istismara maruz kalmasıyla ilgili olduğu (Svedin, Back ve Söderback, 2002), okul uyumunun aile iklimi ve akran normlarıyla ilişkili olduğu, başarının orta düzey aile denetimi, düşük aile özerkliği, yüksek aile kabul düzeyiyle ilgili olduğu (Kurdek, Fine ve Sinclair, 1995) görülmektedir.

2.3.7.Aile İkliminin Bileşenleri

Aile iklimi bileşenleri; Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada açık iletişim, uyumluluk, kuşaklararası otorite, kuşaklararası ilgi, duygusal uyum ve bilişsel uyum olmak üzere 6 boyutta ele alınmıştır. Ancak Türkiye örnekleminde aile iklimi bileşenlerinin Şekil 3'te belirtildiği üzere aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum olarak 3 boyutta toplandığı görülmektedir.

Şekil 3. Gönül, Işık-Baş ve Şahin-Acar' a (2018) göre Aile İklimi Bileşenleri

2.3.7.1. Aile İçi İlişkisellik

Aile içi ilişkisellik; bireyler arasındaki sosyal etkileşim, aile içerisindeki açık iletişim, olumlu aile ilişkileri ve bireylerin birbirleriyle olan uyumu olarak tanımlanmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007). Aile içindeki ilişki örüntüleri, zor durumlara karşı başa çıkma becerileri ve çeşitli durumlara ilişkin karar verme stillerini içeren aile içi ilişkisellik, aile bireylerinin birbirleriyle etkili ve fonksiyonel çalışmasına işaret eden aile süreçleri içerisinde ele alınmaktadır (Broderick, 1993). Aile üyelerinin ilişkilerde kendi düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebilmelerini içeren açık iletişim boyutu, geniş aile süreçlerinde bireylerin birbirlerinin ne yaptıklarıyla, sağlıklarıyla, hedefleriyle ilgili olmalarını içeren kuşaklararası ilgi boyutu, nesiler arası bireylerin birbirlerine olan sevgi, bağlılık ve ait olmayı içeren duygusal uyum boyutu, herhangi bir sorun karşısında aile üyelerinin birlikte başa çıkma becerilerini içeren uyumluluk boyutu bir bütün olarak aile içi ilişkisellik olarak ifade edilmektedir (Gönül vd., 2018).

Aile içi ilişkisellikte önemli rol oynayan iletişim; aile bireylerinin aileyle ilgili çeşitli durumlara dahil olmasını, aile yaşamının şekillenmesini sağlamakta, aile üyelerinin birbirleriyle kurdukları iletişimde her ailenin kendine özgü mesaj sistemi bulunmakta ve çeşitli işlevlerle ailenin başa çıkmasını sağlayan bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır (Galvin ve Brommel, 1991). Aile içerisindeki olumlu iletişim modellerinin bireylerin arkadaşlarla ve diğer kişilerle olan ilişkilerini etkilediğini, ebeveynlerin bilişlerinin ve iletişim davranışlarının çocukların iyi oluşları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir

(Ledbetter, 2009). Boşanmamış ailelerdeki iletişimin ve aile sohbetlerinin bireylerin mental iyi oluşları üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Schrodt ve Ledbetter, 2007).

Aile içi ilişkiselliğin bir diğer boyutu uyumluluk; günlük yaşam içerisinde karşılaşılan olaylarla, kriz durumlarıyla birlikte seyreden durumsal veya gelişimsel yaşam streslerine karşı aile sisteminin güçlü olması, başa çıkabilmesi ve duruma göre rolleri, ilişkileri değiştirebilme yeteneğidir (Galvin ve Brommel, 1991; Olson vd., 1983). Aile uyumu, aile sosyal desteği ve uyum sağlama ile ilgili memnuniyet düzeyinin ailelerin işlevselliği ile ilişkili olduğu ve depresyonla da negatif ilişkili olduğu görülmektedir (Cumsille ve Epstein, 1994). Aile sistemleri ve çocukların semptomatolojisinin incelendiği bir çalışmada aile içindeki uyumluluğun ve dengeli işlevselliğin bireylerin benlik saygısıyla olumlu ilişkiye, çocukların semptom gösterme derecesiyle negatif ilişkiye sahip olduğu görülmektedir (Smets ve Hartup, 1988). Olumlu aile ortamları çocukların duygusal ve davranışsal iyi oluşlarını sağlamada oldukça önemlidir ve aile uyumu ile aile içerisindeki iletişim, genetik özelliklerle gelen çeşitli durumlarda bile koruyucu işleve sahiptir (Crea, Chan ve Barth, 2013). Yaşam olaylarına karşı dengeli uyum sağlayabilme, değişebilme, esnek olabilme ve orta düzeyde aile birlikteliği özelliklerine sahip ailelerin aile kalitelerinin yüksek olduğu ve düşük düzeyde aile stresi gösterdiği ifade edilmektedir (Craddock, 2001).

Aile içerisindeki bireylerin duygusal bağlarının kuvvetli olması, birlikteyken mutlu hissetmeleri, birbirlerine güven vermeleri, sıcak davranmaları ve duygusal olarak sevgi hissetmelerini içeren duygusal uyum aile içi ilişkisellikte önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007). Yüksek aile birlikteliğinin, aile bağlarına duyulan memnuniyetin ve duygusal uyumun varlığının bireylerin duygusal iyi oluşları üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Vandeleur, Jeanpretre, Perrez ve Schoebi, 2009). Aile içerisindeki bireylerin uyum düzeylerinin yüksek olmasının yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşla pozitif ilişkili olduğu, kaygı ve depresif belirtiler ile negatif ilişkili olduğu görülmektedir (Manzi, Vignoles, Regalia ve Scabini, 2006). Aile uyumunun öznel iyi oluş ve yaşam doyumuyla pozitif ilişkili, saldırganlık, öfke, düşmanlıkla negatif ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Hamama ve Arazi, 2012). Ayrıca yaşanan toplumdaki sosyal uyumun, sosyal bütünlüğün, birliktelik ve dayanışmanın varlığının bireylerin psikolojik açıdan daha sağlıklı, daha mutlu ve öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olmasında etkili olduğu görülmektedir (Delhey ve Dragolov, 2016).

Aile içi ilişkisellikte rol oynayan son boyut kuşaklararası ilgi; yaşlı neslin genç neslin yaşam faaliyetlerine yakından ilgi göstermesi, bireylerin hedeflerine ilişkin destekleyici tutum sergilemesi, ihtiyaçlarına karşı duyarlı olması, koruyucu bir tutum sergilemesi, endişeleriyle yakından ilgilenmesi ve sağlıklı olmaları için ilgi göstermesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007). Ebeveynlere ek olarak büyükanne ve büyükbabanın yer aldığı ailelerde, yaşlı kuşağın genç kuşağın hayatıyla, hedefleriyle, sağlıklarıyla ilgili olmasının ve genç kuşağın yaşamına katılmasının daha fazla sosyal davranışla, daha fazla iyi oluşla, daha az duygusal problemle ilişkili olduğu görülmektedir (Attar-Schwartz, Tan, Buchanan, Flouri ve Griggs, 2009). Ebeveynlerle ve büyük ebeveynlerle kurulan ilişkilerin, daha sık temasın ve katılımın ergenlerin daha fazla yaşlı nesle duygusal bağlılık hissetmesinde, saygı duymasında ve görüşlerine değer vermesinde etkili olduğu ve yaşlı-genç nesil arasındaki etkileşimin kuşaklararası değişimde önemli rol oynadığı belirtilmektedir (Attar-Schwartz, Tan ve Buchanan, 2009). Yaşlı kuşağın katılımının ve desteğinin genç bireylerin iyi oluşları, sağlıklı yaşamları üzerinde etkili olduğu, bireylerin eğitimlerini artırmada ve gelecekle ilgili hedeflerini gerçekleştirmede önemli bir role sahip olduğu görülmektedir (Griggs, Tan, Buchanan, Attar-Schwartz ve Flouri, 2010).

2.3.7.2. Kuşaklararası Otorite

Aile ikliminin ikinci bileşeni olan kuşaklararası otorite; genç neslin yaşlı neslin isteklerine uyum göstermeye çalışması, yaşlı kuşağın otoritesinin sorgulanmaz olması, kuralların büyükler tarafından belirlenmesi, yaşı büyük bireylerin sözlerinin geçerli kabul edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Björnberg ve Nicholson, 2007). Kuşaklararası otorite aile bireylerinin aile içi ilişkisellik, bilişsel uyum, genel aile sağlığı ve uyumluluk özellikleriyle negatif ilişkiye sahiptir. Aile içindeki hiyerarşiye vurgu yapan nesiller arası otoritenin yüksek olması ailelerin daha katı tutumlara, kapalı iletişime ve daha düşük başa çıkma becerilerine sahip olduğunu göstermektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007; Gönül vd., 2018).

30 ülkede gerçekleştirilen bir çalışmada sosyoekonomik düzeyleri düşük olan tarım ülkelerinin gelişmiş ülkelere oranla daha fazla aile hiyerarşisi içerdiği, bireylerin özerkliklerinin düşük olduğu görülmekte ve refah toplumlarında azalan aile hiyerarşisi ile birlikte artan yakın aile ilişki ve etkileşimlerinin ailelerin psikolojik örüntülerindeki

önemine dikkat çekilmektedir (Georgas, Berry, Vijver van de, Kağıtçıbaşı ve Poortinga, 2006). Nesillerarası konsültasyonun olmasının problemleri belirtme, memnuniyet duyma ve yardım aramada nesillerarası üçgenleme ve kişisel otoriteye göre daha etkili olduğu, ebeveynleriyle istişarede bulunabilen bireylerin bulunamayanlara göre kuşaklararası hiyerarşiyi daha az korkutucu ve tehdit edici algıladığı belirtilmektedir (Bray, Williamson ve Malone, 1986).

Nesillerarası otoritenin varlığı, aile içerisinde itaatin ve ebeveyn denetiminin olmasını içeren yetkeci ebeveynlik stilinde karşımıza çıkmaktadır (Baumrind, 1971). Arkadaşlık, kişisel meseleler ve çok yönlü olaylarla ilgili ebeveyn otoritesinin ergenler ve ebeveynleri arasında çeşitli çatışmalara, görüş ayrılıklarına sebep olduğu belirtilmektedir (Smetana ve Asquith, 1994). Yetkeci (otoriter) ebeveynlik tutumları, çocukların davranış problemlerinin gelişiminde bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Thompson, Hollis ve Richards, 2003). Ebeveynlerin algılanan baskın otoritesi ve denetiminin daha az ebeveyn sıcaklığı, düşük aile uyumu ve daha az aile şefkatiyle ilgili olduğu belirtilmektedir (Lau, Lew, Hau, Cheung ve Berndt, 1990). Yetkeci ebeveynlere sahip bireylerin, itaat etme ve büyüklerin standartlarına uyum gösterme konusunda iyi oldukları, ancak zayıf öz-anlayışa sahip oldukları görülmektedir (Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch, 1991). Otoriter ebeveynlere sahip bireylerin depresyon düzeylerinin yüksek, yaşam doyumlarının ve benlik saygısının düşük olduğu görülmektedir (Milevsky, Schlechter, Netter ve Keehn, 2007). Yetkeci ebeveynliğin toplulukçu değerlere hakim kültürlerde yaygın olduğu, algılanan kontrolle ve ilişkilerde sıcaklık eksikliğiyle ilgili olduğu görülmektedir (Rudy ve Grusec, 2001).

2.3.7.3. Bilişsel Uyum

Aile ikliminin son bileşeni olan bilişsel uyum; aile bireylerinin çoğu konu hakkında benzer bakış açılarına sahip olması, tutumların, inançların ve hayata ilişkin değerlerin oldukça benzer olması, ortak ilgi ve zevkleri paylaşması, hayatla ilgili pek çok durum hakkında yakın düşünceye sahip olması, paylaşılacak birçok ortak noktanın olması şeklinde ifade edilmektedir (Björnberg ve Nicholson, 2007). Aile içerisinde yer alan bireylerin düşünce, değer, tutum ve inançlarının benzer olması ailesel kararların alınmasında, aile işlevselliğinde ve bireylerin uyumunda önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Gönül vd., 2018).

Ebeveyn ve çocuklar arasındaki ilişkilerin doğasını şekillendirmede sosyal ortamların, kültürel değerlerin ve inançların önemine dikkat çekilmekte, kültürel geçmişe sahip bireylerin ebeveynleri ile benzer uyum düzeyinde oldukları görülmektedir (Fuligni, 1998). Uyumlu aile yapısına sahip olmanın ve aile içerisindeki bireyler arasında uyumun olmasının yüksek kişisel güçlülük, düşük yalnızlık ile ilişkili olduğu ve risk faktörlerine karşı koruyucu olduğu belirtilmektedir (Sharabi, Levi ve Margalit, 2012). Olumlu ebeveynlik ve aile uyumunun olduğu ailelerde bireylerin sosyal problem çözme becerilerinin ve sosyal öz-yeterliliklerinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir (Leidy, Guerra ve Toro, 2010). Aile bireylerinin hayatla ilgili ortak noktaları paylaştığı, birbirine yardımcı ve destek olduğu, ortak zaman ve ilgilerin paylaşıldığı, beraberlik duygusunun olduğu ailelerde bireylerin olumlu kimlik geliştirdikleri görülmektedir (Matheis ve Adams, 2004).

Özetle aile iklimi aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum bileşenlerinden oluşmaktadır ve ayrıca olumlu bir aile iklimi; yetkin çocukların yetişmesini ve gelişmesini destekleyen güven, özerklik, duygusal bağları ve girişkenliği içeren pozitif eylemlerin pekiştirilmesi, açık kuralların yer alması, övgünün var olması gibi aile sosyalleşme uygulamalarının bir sonucudur (Cantero-Garcia ve Alonso-Tapia, 2017).

BÖLÜM III: YÖNTEM

Araştırmaya ilişkin yöntemin anlatıldığı bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmektedir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinde aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha fazla değişken arasındaki örüntüyü (ilişkiyi), değişkenler arasında var olan ilişkinin derecesini, değişkenlerin birbirini etkileme durumunu ve birlikte değişimini betimleyen ve belirleyen modeldir (Creswell, 2017; Karasar, 2018). Araştırmada iyi oluş bağımlı değişken, aile iklimi bağımsız değişken ve benlik kurguları da aracı değişken olarak belirlenmiştir. Bağımlı, bağımsız ve aracı olarak tanımlanan değişkenler arasındaki ilişkileri ve kuramsal çerçeveye dayalı olarak oluşturulan modelin doğruluğunu test etmek amacıyla yapısal eşitlik modellemesinden yararlanılmıştır. Yapısal eşitlik modellemesi; gözlenen, örtük ve çok düzeyli değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı etkileri içeren, değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen, örtük yapıları gözlenen değişkenler ile incelemeye imkan tanıyan, oluşturulan modelleri test etmek amacıyla kullanılan ve regresyon, faktör analizi gibi çok değişkenli istatistiksel analizleri içeren bir yaklaşımdır (Gürbüz ve Şahin, 2015; Hoyle, 1995; Kline, 2019).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde lisans düzeyinde aktif öğrenim gören toplam 25123 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden çok aşamalı örnekleme yöntemi ile seçilen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde aktif öğrenim gören 541 öğrenci oluşturmaktadır. Çok aşamalı örnekleme yöntemi; araştırmacı tarafından evrenin kolayca tanımlanamaması veya evrenin fazla büyük olması durumunda kullanılan, iki veya daha

fazla aşamada örneklemin belirlendiği, birden fazla örnekleme yönteminin araştırmaya dahil edildiği örnekleme yöntemidir (Creswell, 2017). İlk olarak tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak, araştırmanın konusuna göre önemli olduğu ve fark oluşturabileceği düşünülen fakültelerden Tıp, Eğitim ve İlahiyat Fakülteleri olmak üzere 3 tabaka belirlenmiştir. Belirlenen 3 tabakanın evrendeki oranına göre hesaplama yapılarak ulaşılabilecek veri sayısı oluşturulmuştur. Daha sonra her tabakaya ait programlar küme olarak kabul edilmiş ve her tabakadan tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile uygulama yapılacak öğrenciler belirlenmiştir. Uygulanan bu yöntem sayesinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin farklı fakülte ve programlarında öğrenim gören öğrenciler araştırma kapsamına dahil edilerek veri seti zenginleştirilmiştir. Araştırmaya ait örneklem büyüklüğü belirlenirken homojen bir yapıda olmayan evren için % 95 güven aralığı, \pm % 5 örnekleme hatası dikkate alınmış ve araştırma için gereken örneklem büyüklüğü $n = 384$ olarak hesaplanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2015). Olası veri kayıplarının olabileceği göz önünde bulundurularak 633 kişiden veri toplanmıştır. Değerlendirme sonucunda eksik ve hatalı olduğu belirlenen 92 veri seti çalışma dışında tutularak, nihai örneklem sayısı 541 veri olarak kabul edilmiştir. Örnekleme oluşturan bireylerin 371'i (% 68,6) kadın, 170'i (% 31,4) erkektir. Oluşturulan tabakaların oranları Tıp Fakültesi'nden 157 (% 29) kişi, Eğitim Fakültesi'nden 256 (% 47,3) kişi ve İlahiyat Fakültesi'nden 128 (%23,7) kişi olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada üniversite öğrencilerinin kişisel bilgileri, sosyo-demografik özellikleri ve aile ile ilgili özelliklerini incelemek için kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarını incelemek için PERMA (Beş Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği (Demirci, Ekşi, Dinçer ve Kardeş, 2017), benlik kurgularını incelemek için Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği (Kağıtçıbaşı, 2007) ve aile iklimini incelemek için Aile İklimi Ölçeği (Gönül, Işık Baş ve Şahin Acar, 2018) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, fakülte, bölüm, sınıf düzeyi) ve aile ile ilgili özelliklerini (kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve

baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile tipi, anne- baba tutumu, aile büyükleriyle görüşme sıklığı ve iletişim düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer) incelemek için araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.2.PERMA (Beş Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği

Bireylerin iyi oluş düzeylerini ölçmek amacıyla Butler ve Kern (2016) tarafından geliştirilen ve Demirci vd. (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlaması gerçekleştirilen PERMA (Beş Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 23 maddeden oluşmakta ve her madde 0 (hiç) ile 10 (her zaman) arasında puan almaktadır. PERMA Ölçeği Martin Seligman'ın iyi oluş anlayışını içeren olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam ve başarı olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte her alt boyuttan 3'er madde olmak üzere toplam 15 madde bulunmakta, 8 tane de dolgu maddesi bulunmaktadır. Dolgu maddelerinden 1'i genel iyi oluşla, 3 tanesi sağlıklı olma hissi ile, 3 tanesi olumsuz duygularla ve 1'i de yalnızlıkla ilgilidir. Ölçekte yer alan 7., 12., 14. ve 20. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekte yer alan her boyutla ilgili puan, o alt boyutta yer alan 3 maddenin ortalamasıyla elde edilir. Ölçekte yer alan 5, 10, 22 maddeleri olumlu duygular alt boyutuna; 3, 11, 21 maddeleri bağlanma alt boyutuna; 6, 15, 19 maddeleri olumlu ilişkiler alt boyutuna; 1, 9, 17 maddeleri anlam alt boyutuna; 2, 8, 16 maddeleri başarı alt boyutuna aittir. Dolgu maddelerinden 4, 13, 18 maddeleri sağlık alt boyutuna; 7, 14, 20 maddeleri olumsuz duygular alt boyutuna; 12. madde yalnızlık alt boyutuna; 23. madde genel iyi oluş alt boyutuna aittir. Toplam iyi oluş düzeyi; olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarı ve genel iyi oluş (mutluluk) boyutlarının ortalaması hesaplanarak bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur. PERMA Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları .61 ile .81 arasında değer almaktadır. Test-tekrar-teste ilişkin ölçeğin güvenilirlik katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların test-tekrar-teste ilişkin güvenilirlik katsayıları .61 ile .85 arasında farklı değerler almaktadır.

3.3.3.Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği

Bireylerin benlik kurgularını incelemek amacıyla Kağıtçıbaşı (2007) tarafından geliştirilen Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek aile içinde özerk benlik, aile içinde ilişkisel benlik ve aile içinde özerk-ilişkisel benlik olmak üzere

toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek toplam 22 maddeden oluşmakta ve ‘‘Kesinlikle Katılmıyorum’’, ‘‘Katılmıyorum’’, ‘‘Kararsızım’’, ‘‘Katılıyorum’’ ‘‘Kesinlikle Katılıyorum’’ şeklinde ifadeleri içeren 5’li likert tipinde bir ölçektir. Aile içinde özerk benlik boyutu, bireyin aile ile olan ilişkisinde özerklik düzeyini ölçmekte toplam 9 (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) maddeden oluşmaktadır. Aile içinde ilişkisel benlik boyutu, bireyin ailesiyle olan ilişkilerinde maddi, manevi ve psikolojik anlamda yakın olmasını ölçmekte toplam 9 (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18) maddeden oluşmaktadır. Aile içinde özerk-ilişkisel benlik boyutu, bireyin hem ailesiyle olan yakın ilişkilerini hem de özerklik düzeyini ölçmekte toplam 4 (19, 20, 21, 22) maddeden oluşmaktadır. Her alt boyuttan alınan yüksek puan o benlik kurgusunun bireyde yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçekte yer alan 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12. ve 18. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması üniversite öğrencileri örnekleminde gerçekleştirilmiş ve Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayıları özerk benlik boyutunda .84, ilişkisel benlik boyutunda .84 ve özerk-ilişkisel benlik boyutunda .77 olarak bulunmuştur.

3.3.4.Aile İklimi Ölçeği

Bireylerin aile iklimi ile ilgili özelliklerini incelemek amacıyla Björnberg ve Nicholson (2007) tarafından geliştirilen, Gönül vd. (2018) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılarak Türkçe’ye uyarlaması gerçekleştirilen Aile İklimi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 34 maddeden oluşmakta ve ‘‘Kesinlikle Katılmıyorum’’, ‘‘Katılmıyorum’’, ‘‘Kararsızım’’, ‘‘Katılıyorum’’ ‘‘Kesinlikle Katılıyorum’’ şeklinde ifadeleri içeren 5’li likert tipinde bir ölçektir. Aile İklimi Ölçeği; aile içi ilişkisellik, kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum olmak üzere toplam 3 alt boyuttan oluşmaktadır. İlk 21 madde aile içi ilişkisellik alt boyutunu, 22-28 arası maddeler kuşaklararası otorite alt boyutunu ve 29-34 arası maddeler bilişsel uyum alt boyutunu ölçmektedir. Alt boyutlardan alınan yüksek puanlar o alanın aile içerisinde daha fazla önemsendiğini ve deneyimlendiğini ifade ederken, alınan düşük puanlar ise o alanın aile içerisinde çok fazla önemsenmediğini ve deneyimlenmediğini ifade etmektedir. Ölçekte yer alan 1., 6., 15., 21., 26., 28., 30. ve 32. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayısı ölçeğin tamamında .91 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayıları aile içi ilişkisellik alt boyutunda .95,

kuşaklararası otorite alt boyutunda .87 ve bilişsel uyum alt boyutunda .87 olarak bulunmuştur. Test-tekrar-test uygulamasına ilişkin güvenilirlik katsayıları aile içi ilişkisellik alt boyutu için .79, kuşaklararası otorite alt boyutu için .80 ve bilişsel uyum alt boyutu için .82 olarak hesaplanmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için öncelikle Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği kuruluna başvurulmuş ve gerekli olan etik kurul izni (EK-I) alınmıştır. Daha sonra veri toplama araçlarının ilgili fakültelerde uygulanabilmesi için Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğüne araştırma izni için gerekli başvurular yapılmıştır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğü tarafından verilen araştırma izni (EK-II) ile 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Tıp, Eğitim ve İlahiyat Fakültelerinde uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar, belirlenen fakültelerde ilgili öğretim üyeleri aracılığıyla uygun görülen ders saatlerinde, uygulamaya gönüllü katılmak isteyen öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi öğrencilere gerekli bilgiler verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilerin kimlik veya herhangi bir özel bilgisi alınmadan uygulamalar gizlilik esasına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Uygulamalarda öğrencilerin formları doldurması yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

3.5.Verilerin Analizi (Çözümlemesi)

Araştırmada uygulanan ölçekler aracılığıyla elde edilen veriler, SPSS 23 paket programı ve AMOS 20.0 programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Başlangıçta 633 üniversite öğrencisinden toplanan verilerden değerlendirme dahilinde eksik ve hatalı olduğu belirlenen 92 veri seti çalışma dışında tutulmuş ve toplamda 541 veri seti üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Verilere ilişkin dağılımın normallığı denetlenmiş ve örneklem sayısı da yeterli olduğu için verilerin analizinde parametrik yöntemlerin kullanılması tercih edilmiştir.

İstatistiksel analizlerde öncelikle kişisel bilgi formunda yer alan demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-

İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik (ortalama, standart sapma, standart hata, minimum değer, maximum değer) değerleri hesaplanmıştır. Üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği alt boyutlarının cinsiyete ve aile tipine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağımsız Grup t Testi gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği alt boyutlarının öğrenim görülen fakülte türü, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve anne-baba tutumları değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. ANOVA sonrası anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere varyansların homojen olduğu alt boyutlarda Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma teknikleri, varyansların homojen dağılmadığı alt boyutlarda ise Tamhane's T2 ve Games-Howell çoklu karşılaştırma teknikleri kullanılmıştır. İyi oluş (perma), benlik kurguları ve aile iklimi değişkenleri ve alt boyutları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi uygulanmıştır. Çalışmanın asıl amacı olan aile iklimi ve iyi oluş (perma) arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemeye ve kurulan modelin test edilmesine yönelik yapısal eşitlik modeli (YEM) analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen bulgular yorumlanırken $p < ,05$ anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacına ilişkin belirlenen alt problemler çerçevesinde gerçekleştirilen istatistiksel analizlere ve sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerlerine Yönelik Bulgular

Tablo 4.1. Cinsiyet, Yaş ve Gelir Durumuna İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Cinsiyet	Kadın	371	68,6	68,6	68,6
	Erkek	170	31,4	31,4	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Yaş	17-18	59	10,9	10,9	10,9
	19-20	170	31,4	31,4	42,3
	21	118	21,8	21,8	64,1
	22-23	138	25,5	25,5	89,6
	24 ve üzeri	56	10,4	10,4	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Gelir Durumu	Düşük	26	4,8	4,8	4,8
	Orta	491	90,8	90,8	95,6
	Yüksek	24	4,4	4,4	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	

Tablo 4.1.'de görüldüğü gibi cinsiyet değişkenine göre örnekleme oluşturan bireylerin 371'i (% 68,6) kadın, 170'i (% 31,4) erkektir. Yaş değişkenine göre üniversite öğrencilerinin 59'u (% 10,9) 17-18, 170'i (31,4) 19-20, 118'i (% 21,8) 21, 138'i (% 25,5) 22-23 ve 56'sı (% 10,4) 24 ve üzeri yaş aralığında yer almaktadır. Algılanan gelir durumuna göre öğrencilerin 26'sı (% 4,8) düşük, 491'i (% 90,8) orta ve 24'ü (% 4,4) yüksek gelir durumuna sahiptir.

Tablo 4.2. Fakülte, Program ve Sınıf Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Fakülte	Tıp	157	29,0	29,0	29,0
	Eğitim	256	47,3	47,3	76,3
	İlahiyat	128	23,7	23,7	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Program	Tıp	157	29,0	29,0	29,0
	İlahiyat	128	23,7	23,7	52,7
	Özel Eğitim Öğretmenliği	53	9,8	9,8	62,5
	Okul Öncesi Öğretmenliği	66	12,2	12,2	74,7
	PDR	42	7,8	7,8	82,4
	İngilizce Öğretmenliği	18	3,3	3,3	85,8
	Sınıf Öğretmenliği	37	6,8	6,8	92,6
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	40	7,4	7,4	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	131	24,2	24,2	24,2
	2.Sınıf	82	15,2	15,2	39,4
	3.Sınıf	138	25,5	25,5	64,9
	4.Sınıf	125	23,1	23,1	88,0
	5.Sınıf	65	12,0	12,0	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	

Tablo 4.2.'de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin 157'si (% 29) Tıp Fakültesi'nde, 256'sı (% 47,3) Eğitim Fakültesi'nde ve 128'si (%23,7) İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görmektedir. Öğrenim görülen programa göre öğrencilerin 157'si (% 29) Tıp, 128'si (%23,7) İlahiyat, 53'ü (% 9,8) Özel Eğitim Öğretmenliği, 66'sı (% 12,2) Okul Öncesi Öğretmenliği, 42'si (% 7,8) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, 18'si (% 3,3) İngilizce Öğretmenliği, 37'si (% 6,8) Sınıf Öğretmenliği ve 40'ı (% 7,4) Fen Bilgisi Öğretmenliği okumaktadır. Sınıf düzeyi değişkenine göre 131 (% 24,2) kişi 1.Sınıfta, 82 (% 15,2) kişi 2.Sınıfta, 138 (% 25,5) kişi 3.Sınıfta, 125 (% 23,1) kişi 4.Sınıfta ve 65 (% 12) kişi 5.Sınıfta öğrenim görmektedir.

Tablo 4.3. Kardeş Sayısı, Doğum Sırası, Anne Baba Tutumları ve Aile Tipine İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	25	4,6	4,6	4,6
	İki Kardeş	218	40,3	40,3	44,9
	Üç Kardeş	153	28,3	28,3	73,2
	Dört Kardeş	65	12,0	12,0	85,2
	Beş Kardeş	44	8,1	8,1	93,3
	Altı Kardeş ve Üzeri	36	6,7	6,7	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Doğum Sırası	İlk Çocuk	240	44,4	44,4	44,4
	Ortanca Çocuk	123	22,7	22,7	67,1
	Son Çocuk	178	32,9	32,9	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Anne Baba Tutumu	Aşırı Koruyucu	88	16,3	16,3	16,3
	Baskıcı/Otoriter	37	6,8	6,8	23,1
	İzin Verici	195	36,0	36,0	59,1
	Demokratik	221	40,9	40,9	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Aile Tipi	Çekirdek Aile	444	82,1	82,1	82,1
	Geniş Aile	87	16,1	16,1	98,2
	Tek Ebeveynli Aile	10	1,8	1,8	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	

Tablo 4.3.'te görüldüğü gibi, kardeş sayısı değişkenine göre örnekleme oluşturan bireylerin 25'i (% 4,6) tek çocuktan, 218'i (% 40,3) iki kardeşten, 153'ü (% 28,3) üç kardeşten, 65'i (% 12) dört kardeşten, 44'ü (% 8,1) beş kardeşten, 36'sı (% 6,7) 6 ve üzeri kardeşten oluşmaktadır. Doğum sırası değişkenine göre bireylerin 240'ı (% 44,4) ilk çocuk, 123'ü (% 22,7) ortanca çocuk ve 178'i (% 32,9) son çocuktur. Anne baba tutumlarına göre bireylerin 88'si (%16,3) aşırı koruyucu, 37'si (% 6,8) baskıcı/otoriter, 195'i (% 36) izin verici ve 221'i (% 40,9) demokratik ebeveynlere sahiptir. Aile tipine göre öğrencilerin 444'ü (% 82,1) çekirdek aileye, 87'si (% 16,1) geniş aileye ve 10'u (% 1,8) tek ebeveynli aileye sahiptir.

Tablo 4.4. Anne Eğitim Düzeyi, Baba Eğitim Düzeyi, Aile Büyükleriyle İletişim Düzeyi, Aile Büyükleriyle Görüşme Sıklığı ve Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

Demografik Değişkenler	Gruplar	<i>f</i>	%	% _{gec}	% _{yig}
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Öncesi	282	52,1	52,1	52,1
	Ortaokul	65	12,0	12,0	64,1
	Lise	104	19,2	19,2	83,4
	Üniversite ve Üstü	90	16,6	16,6	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Öncesi	153	28,3	28,3	28,3
	Ortaokul	71	13,1	13,1	41,4
	Lise	143	26,4	26,4	67,8
	Üniversite ve Üstü	174	32,2	32,2	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Aile Büyükleriyle İletişim Düzeyi	Zayıf	63	11,6	11,6	11,6
	Orta	124	22,9	22,9	34,6
	İyi	223	41,2	41,2	75,8
	Çok İyi	131	24,2	24,2	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Aile Büyükleriyle Görüşme Sıklığı	Oldukça Az	70	12,9	12,9	12,9
	Bazen	182	33,6	33,6	46,6
	Sık Sık	238	44,0	44,0	90,6
	Her Zaman	51	9,4	9,4	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	
Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer	Köy	55	10,2	10,2	10,2
	İlçe	131	24,2	24,2	34,4
	Şehir	313	57,9	57,9	92,2
	Metropol	42	7,8	7,8	100,0
	Toplam	541	100,0	100,0	

Tablo 4.4.'te görüldüğü üzere anne eğitim düzeyine göre bireylerin annelerinin 282'si (% 52,1) ilkokul ve öncesi eğitim düzeyine, 65'i (% 12) ortaokul, 104'ü (% 19,2) lise ve 90'ı (% 16,6) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin babalarının 153'ü (% 28,3) ilkokul ve öncesi eğitim düzeyine, 71'i (% 13,1) ortaokul, 143'ü (% 26,4) lise ve 174'ü (% 32,2) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Aile büyükleriyle (dede, büyükanne vb.) iletişim düzeyine göre öğrencilerin 63'ü (% 11,6) zayıf, 124'ü (% 22,9) orta, 223'ü (% 41,2) iyi ve 131'i (% 24,2) çok iyi iletişime sahip olduklarını belirtmiştir. Aile büyükleriyle (dede, büyükanne vb.) görüşme sıklığına göre öğrencilerin 70'i (% 12,9) oldukça az, 182'si (% 33,6) bazen, 238'i (% 44) sık sık, 51'i (% 9,4) her zaman aile büyükleriyle görüştiklerini belirtmiştir. Yaşamın çoğunun

geçirildiği yere göre 55 (% 10,2) kişi köyde, 131 (% 24,2) kişi ilçede, 313 (% 57,9) kişi şehirde ve 42 (% 7,8) kişi metropolde yaşamının çoğunu idame ettirmiştir.

4.2.Betimsel İstatistik Değerlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.5. PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş) Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Değişkenler (N=541)	\bar{x}	SS	Sh _x	Min.	Max.	
PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş)	1.P_Olumlu Duygular	6,76	1,62	,06994	2,00	10,00
	2.E_Bağlanma	7,14	1,38	,05951	3,33	10,00
	3.R_Olumlu İlişkiler	6,83	1,54	,06649	2,33	10,00
	4.M_Anlam	6,77	1,53	,06591	2,33	10,00
	5.A_Başarılar	6,97	1,40	,06047	3,33	10,00
	6.Mutluluk	6,94	1,80	,07762	2,00	10,00
Benlik Kurguları	7.Özerk Benlik	27,04	5,30	,22802	13,00	42,00
	8.İlişkisel Benlik	37,00	5,11	,22003	23,00	45,00
	9.Özerk-İlişkisel Benlik	17,54	2,22	,09571	10,00	20,00
Aile İklimi	10.Aile İçi İlişkisellik	86,26	10,36	,44567	55,00	105,00
	11.Kuşaklararası Otorite	20,34	4,17	,17934	9,00	31,00
	12.Bilişsel Uyum	20,29	3,56	,15331	10,00	30,00

Tablo 4.5.'te PERMA Ölçeği alt boyutları, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği alt boyutları ve Aile İklimi Ölçeği alt boyutlarına ilişkin ortalama, standart sapma, standart hata, minimum ve maximum değerlere yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin olumlu duygular boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=6,76$, standart sapması $SS=1,62$, standart hatası $Sh_x=,069$; bağlanma boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=7,14$, standart sapması $SS=1,38$, standart hatası $Sh_x=,059$; olumlu ilişkiler boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=6,83$, standart sapması $SS=1,54$, standart hatası $Sh_x=,066$; anlam boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=6,77$, standart sapması $SS=1,53$, standart hatası $Sh_x=,065$; başarı boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=6,97$, standart sapması $SS=1,40$, standart hatası $Sh_x=,060$; mutluluk boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması $\bar{x}=6,94$, standart sapması $SS=1,80$, standart

hatası $Sh_{x=}$,077; özerk benlik boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =27,04, standart sapması SS =5,30, standart hatası $Sh_{x=}$,228; ilişkisel benlik boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =37,00, standart sapması SS =5,11, standart hatası $Sh_{x=}$,220; özerk-ilişkisel benlik boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =17,54, standart sapması SS =2,22, standart hatası $Sh_{x=}$,095; aile içi ilişkisellik boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =86,26, standart sapması SS =10,36, standart hatası $Sh_{x=}$,445; kuşaklararası otorite boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =20,34, standart sapması SS =4,17, standart hatası $Sh_{x=}$,179; bilişsel uyum boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması \bar{x} =20,29, standart sapması SS =3,56, standart hatası $Sh_{x=}$,153 olarak hesaplanmıştır.

4.3. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

4.3.1. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.6. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
P_Olumlu Duygular	Kadın	371	6,80	1,64	,085	539	,874
	Erkek	170	6,67	1,58	,121		
E_Bağlanma	Kadın	371	7,21	1,37	,071	539	1,701
	Erkek	170	6,99	1,39	,106		
R_Olumlu İlişkiler	Kadın	371	6,90	1,55	,080	539	1,584
	Erkek	170	6,68	1,52	,116		
M_Anlam	Kadın	371	6,75	1,54	,080	539	-,438
	Erkek	170	6,81	1,50	,115		
A_Başarılar	Kadın	371	6,99	1,43	,074	539	,683
	Erkek	170	6,90	1,35	,103		
Mutluluk	Kadın	371	7,03	1,82	,094	539	1,745
	Erkek	170	6,74	1,75	,134		
Özerk Benlik	Kadın	371	26,59	5,16	,267	539	-2,951**
	Erkek	170	28,03	5,48	,420		
İlişkisel Benlik	Kadın	371	37,91	4,93	,255	539	6,298*
	Erkek	170	35,02	4,97	,381		
Özerk-İlişkisel Benlik	Kadın	371	17,78	2,11	,109	539	3,857*
	Erkek	170	17,00	2,37	,181		
Aile İçi İlişkiselik	Kadın	371	87,52	10,35	,537	539	4,257*
	Erkek	170	83,50	9,86	,756		
Kuşaklararası Otorite	Kadın	371	19,97	4,13	,214	539	-3,080**
	Erkek	170	21,15	4,15	,318		
Bilişsel Uyum	Kadın	371	20,36	3,59	,186	539	,749
	Erkek	170	20,12	3,50	,268		

* $p < ,001$ ** $p < ,01$

Tablo 4.6.'da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Bağımsız Grup t

testi analizi gerçekleştirilmiştir. PERMA Ölçeği'nin olumlu duygular alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t=,874$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin bağlanma alt boyutunda cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($t=1,701$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin olumlu ilişkiler alt boyutunda cinsiyete göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1,584$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin anlam alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-,438$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin başarılar alt boyutunda cinsiyete göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=,683$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin mutluluk alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1,745$; $p>,05$). Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin özerk benlik alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-2,951$; $p<,01$). Söz konusu farklılık erkeklerin lehine gerçekleşmiştir. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin ilişkisel benlik alt boyutunda cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=6,298$; $p<,001$). Söz konusu farklılık kadınların lehine gerçekleşmiştir. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin özerk-ilişkisel benlik alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=3,857$; $p<,001$). Söz konusu farklılık kadınların lehinedir. Aile İklimi Ölçeği'nin aile içi ilişkisellik alt boyutunda cinsiyete göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=4,257$; $p<,001$). Söz konusu farklılık kadınlar lehine gerçekleşmiştir. Aile İklimi Ölçeği'nin kuşaklararası otorite alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-3,080$; $p<,01$). Söz konusu farklılık erkeklerin lehinedir. Aile İklimi Ölçeği'nin bilişsel uyum alt boyutunda cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=,749$; $p>,05$).

4.3.2. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.7. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Aile Tipi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını İncelemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi	
						Sd	t
P_Olumlu Duygular	Çekirdek	454	6,71	1,63	,076	539	-1,823
	Geniş	87	7,05	1,54	,165		
E_Bağlanma	Çekirdek	454	7,11	1,37	,064	539	-,988
	Geniş	87	7,27	1,41	,151		
R_Olumlu İlişkiler	Çekirdek	454	6,80	1,51	,071	539	-1,093
	Geniş	87	7,00	1,67	,180		
M_Anlam	Çekirdek	454	6,71	1,53	,072	539	-1,977*
	Geniş	87	7,06	1,49	,160		
A_Başarılar	Çekirdek	454	6,92	1,37	,064	539	-1,787
	Geniş	87	7,21	1,53	,164		
Mutluluk	Çekirdek	454	6,88	1,83	,086	539	-1,633
	Geniş	87	7,22	1,63	,175		
Özerk Benlik	Çekirdek	454	27,24	5,33	,250	539	1,961
	Geniş	87	26,02	5,05	,541		
İlişkisel Benlik	Çekirdek	454	36,84	5,14	,241	539	-1,664
	Geniş	87	37,83	4,92	,527		
Özerk-İlişkisel Benlik	Çekirdek	454	17,56	2,24	,105	539	,541
	Geniş	87	17,42	2,12	,227		
Aile İçi İlişkisellik	Çekirdek	454	86,00	10,53	,494	539	-1,323
	Geniş	87	87,60	9,37	1,005		
Kuşaklararası Otorite	Çekirdek	454	20,19	4,12	,193	539	-1,841
	Geniş	87	21,09	4,33	,464		
Bilişsel Uyum	Çekirdek	454	20,13	3,58	,168	539	-2,295*
	Geniş	87	21,09	3,38	,362		

* $p < ,05$

Tablo 4.7.'de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği alt boyutlarının aile tipi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Bağımsız Grup t testi analizi gerçekleştirilmiştir. PERMA Ölçeği'nin olumlu duygular alt boyutunda aile tipi değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t=-1,823$; $p>,05$). PERMA Ölçeği'nin bağlanma alt boyutunda aile tipine

göre gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($t=-,988; p>,05$). PERMA Ölçeği'nin olumlu ilişkiler alt boyutunda aile tipine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=-1,093; p>,05$). PERMA Ölçeği'nin anlam alt boyutunda aile tipi değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-1,977; p<,05$). Söz konusu farklılık geniş aile yapısına sahip olan bireylerin lehine gerçekleşmiştir. PERMA Ölçeği'nin başarılar alt boyutunda aile tipine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($t=-1,787; p>,05$). PERMA Ölçeği'nin mutluluk alt boyutunda aile tipi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1,633; p>,05$). Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin özerk benlik alt boyutunda aile tipi değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=1,961; p>,05$). Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin ilişkisel benlik alt boyutunda aile tipine göre gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($t=-1,664; p>,05$). Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin özerk-ilişkisel benlik alt boyutunda aile tipi değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=,541; p>,05$). Aile İklimi Ölçeği'nin aile içi ilişkisellik alt boyutunda aile tipine göre grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1,323; p>,05$). Aile İklimi Ölçeği'nin kuşaklararası otorite alt boyutunda aile tipi değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($t=-1,841; p>,05$). Aile İklimi Ölçeği'nin bilişsel uyum alt boyutunda aile tipine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-2,295; p<,05$). Söz konusu farklılık geniş aileye sahip olan bireyler lehine gerçekleşmiştir.

4.3.3. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Fakülte Türü Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.8. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anlamlı Fark
P_Olumlu Duygular	1.Tıp	157	6,63	1,49	G.Arası	40,05	2	20,029	7,759*	3>1
	2.Eğitim	256	6,60	1,74	G.İçi	1388,88	538	2,582		3>2
	3.İlahiyat	128	7,25	1,43	Toplam	1428,94	540			
	Toplam	541	6,76	1,62						
E_Bağlanma	1.Tıp	157	6,69	1,40	G.Arası	45,49	2	22,749	12,375*	3>1
	2.Eğitim	256	7,29	1,29	G.İçi	989,00	538	1,838		2>1
	3.İlahiyat	128	7,39	1,41	Toplam	1034,50	540			
	Toplam	541	7,14	1,38						
R_Olumlu İlişkiler	1.Tıp	157	6,78	1,41	G.Arası	13,50	2	6,753	2,843	
	2.Eğitim	256	6,72	1,54	G.İçi	1277,92	538	2,375		
	3.İlahiyat	128	7,11	1,68	Toplam	1291,43	540			
	Toplam	541	6,83	1,54						
M_Anlam	1.Tıp	157	6,60	1,60	G.Arası	39,63	2	19,818	8,673*	3>1
	2.Eğitim	256	6,63	1,49	G.İçi	1229,35	538	2,285		3>2
	3.İlahiyat	128	7,25	1,44	Toplam	1268,98	540			
	Toplam	541	6,77	1,53						
A_Başarılar	1.Tıp	157	6,90	1,41	G.Arası	12,90	2	6,452	3,289**	3>1
	2.Eğitim	256	6,87	1,35	G.İçi	1055,48	538	1,962		3>2
	3.İlahiyat	128	7,24	1,47	Toplam	1068,39	540			
	Toplam	541	6,97	1,40						
Mutluluk	1.Tıp	157	6,64	1,66	G.Arası	50,84	2	25,424	8,002*	3>1
	2.Eğitim	256	6,85	1,88	G.İçi	1709,26	538	3,177		3>2
	3.İlahiyat	128	7,46	1,72	Toplam	1760,10	540			
	Toplam	541	6,94	1,80						

* $p < ,001$ ** $p < ,05$

Tablo 4.8.'de görüleceği üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların olumlu duygular alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=7,759$; $p<,001$). Bu işlem

sonrasında ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_F=6,231$; $p<,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Tamhane's T2 analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,01$). İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,001$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların bağlanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=12,375$; $p<,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,635$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,001$). Eğitim ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,001$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların olumlu ilişkiler alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=2,843$; $p>,05$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların anlam alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,673$; $p<,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek amacıyla ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($L_F=,532$;

$p > ,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak tercih edilen Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < ,01$). İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde okuyan bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde okuyanlar lehine anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < ,01$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların başarılar alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3,289$; $p < ,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,658$; $p > ,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < ,05$). İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların mutluluk alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,002$; $p < ,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar verebilmek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,577$; $p > ,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < ,01$). İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p < ,01$).

Tablo 4.9. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anlamlı Fark
Özerk Benlik	1.Tıp	157	27,95	5,35	G.Arası	1596,52	2	798,26	31,596*	1>3 2>3
	2.Eğitim	256	28,03	4,95	G.İçi	13592,54	538	25,26		
	3.İlahiyat	128	23,96	4,75	Toplam	15189,07	540			
	Toplam	541	27,04	5,30						
İlişkisel Benlik	1.Tıp	157	35,42	5,21	G.Arası	669,34	2	334,67	13,363*	2>1 3>1
	2.Eğitim	256	37,25	4,95	G.İçi	13474,26	538	25,04		
	3.İlahiyat	128	38,44	4,83	Toplam	14143,60	540			
	Toplam	541	37,00	5,11						
Özerk İlişkisel Benlik	1.Tıp	157	17,19	2,20	G.Arası	71,08	2	35,54	7,341**	2>1 2>3
	2.Eğitim	256	17,92	2,13	G.İçi	2604,99	538	4,84		
	3.İlahiyat	128	17,20	2,32	Toplam	2676,08	540			
	Toplam	541	17,54	2,22						

* $p < ,001$ ** $p < ,01$

Tablo 4.9.'da görüleceği üzere üniversite öğrencilerinin Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların özerk benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=31,596$; $p<,001$). Bu işlem sonrasında ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,657$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; Tıp ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,001$). Eğitim ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<,001$). Öğrenim görülen

fakülte türü değişkenine göre grupların ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=13,363$; $p<,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek amacıyla ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($L_F=,490$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak tercih edilen Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde okuyan öğrenciler arasında İlahiyat Fakültesi'nde okuyan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,001$). Eğitim ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların özerk-ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=7,341$; $p<,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar verebilmek için ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,740$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak tercih edilen Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; Eğitim ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler arasında Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,01$). Eğitim ve İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,05$).

Tablo 4.10. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Öğrenim Görülen Fakülte Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anlamlı Fark
Aile İçi İlişkiselik	1.Tıp	157	83,77	10,46	G.Arası	1377,28	2	688,64	6,540**	3>1 2>1
	2.Eğitim	256	87,15	10,14	G.İçi	56648,52	538	105,29		
	3.İlahiyat	128	87,52	10,24	Toplam	58025,80	540			
	Toplam	541	86,26	10,36						
Kuşaklararası Otorite	1.Tıp	157	20,81	3,67	G.Arası	398,70	2	199,35	11,921*	1>2 3>2
	2.Eğitim	256	19,47	4,51	G.İçi	8997,26	538	16,72		
	3.İlahiyat	128	21,49	3,65	Toplam	9395,97	540			
	Toplam	541	20,34	4,17						
Bilişsel Uyum	1.Tıp	157	20,44	3,72	G.Arası	119,22	2	59,61	4,754**	3>2
	2.Eğitim	256	19,84	3,56	G.İçi	6746,77	538	12,54		
	3.İlahiyat	128	21,00	3,24	Toplam	6865,99	540			
	Toplam	541	20,29	3,56						

* $p < ,001$ ** $p < ,01$

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aile içi ilişkiselik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=6,540$; $p<,01$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,228$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda genellikle kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,01$). Eğitim ve Tıp Fakültesi'nde okuyan öğrenciler arasında Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre

grupların kuşaklararası otorite alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=11,921$; $p<,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=6,394$; $p<,05$). Varyansların homojen olmadığı durumlarda yaygın olarak kullanılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Tamhane's T2 analizi sonucunda; Tıp ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,01$). İlahiyat ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<,001$). Öğrenim görülen fakülte türü değişkenine göre grupların bilişsel uyum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,754$; $p<,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar verebilmek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($L_F=,858$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda sıklıkla tercih edilen Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; İlahiyat ve Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler arasında İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,05$).

4.3.4. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.11. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları				
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>
P_ Olumlu Duygular	1.İlkokul ve öncesi	282	6,73	1,60	G.Arası	2,52	3	,84	,317
	2.Ortaokul	65	6,90	1,89	G.İçi	1426,41	537	2,65	
	3.Lise	104	6,83	1,46	Toplam	1428,94	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,69	1,67					
	Toplam	541	6,76	1,62					
E_ Bağılanma	1.İlkokul ve öncesi	282	7,12	1,37	G.Arası	7,58	3	2,52	1,322
	2.Ortaokul	65	7,42	1,40	G.İçi	1026,92	537	1,91	
	3.Lise	104	7,17	1,24	Toplam	1034,50	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,98	1,54					
	Toplam	541	7,14	1,38					
R_ Olumlu İlişkiler	1.İlkokul ve öncesi	282	6,74	1,58	G.Arası	11,10	3	3,70	1,553
	2.Ortaokul	65	7,19	1,54	G.İçi	1280,33	537	2,38	
	3.Lise	104	6,87	1,48	Toplam	1291,43	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,84	1,49					
	Toplam	541	6,83	1,54					
M_ Anlam	1.İlkokul ve öncesi	282	6,86	1,48	G.Arası	6,17	3	2,05	,875
	2.Ortaokul	65	6,73	1,60	G.İçi	1262,81	537	2,35	
	3.Lise	104	6,58	1,58	Toplam	1268,98	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,72	1,56					
	Toplam	541	6,77	1,53					
A_ Başarılar	1.İlkokul ve öncesi	282	7,01	1,34	G.Arası	1,45	3	,48	,245
	2.Ortaokul	65	6,90	1,51	G.İçi	1066,93	537	1,98	
	3.Lise	104	6,91	1,46	Toplam	1068,39	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,92	1,47					
	Toplam	541	6,97	1,40					
Mutluluk	1.İlkokul ve öncesi	282	6,93	1,80	G.Arası	1,90	3	,63	,194
	2.Ortaokul	65	7,09	1,96	G.İçi	1758,20	537	3,27	
	3.Lise	104	6,92	1,71	Toplam	1760,10	540		
	4.Üniversite ve üstü	90	6,87	1,80					
	Toplam	541	6,94	1,80					

Tablo 4.11.'de görüleceği üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların olumlu duygular alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,317; p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların bağlanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,322; p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların olumlu ilişkiler alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F=1,553; p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların anlam alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,875; p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların başarılar alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,245; p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların PERMA'nın son alt boyutu olan mutluluk puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F=,194; p>,05$).

Tablo 4.12. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anamlı Fark
Özerk Benlik	1.İlkokul ve öncesi	282	26,65	5,31	G.Arası	110,44	3	36,81	1,311	
	2.Ortaokul	65	26,99	6,08	G.İçi	15078,62	537	28,07		
	3.Lise	104	27,68	5,01	Toplam	15189,07	540			
	4.Üniversite ve üstü	90	27,57	4,94						
	Toplam	541	27,04	5,30						
İlişkisel Benlik	1.İlkokul ve öncesi	282	37,41	4,99	G.Arası	382,29	3	127,43	4,973*	1>4
	2.Ortaokul	65	38,25	5,03	G.İçi	13761,30	537	25,62		2>3
	3.Lise	104	36,37	5,12	Toplam	14143,60	540			2>4
	4.Üniversite ve üstü	90	35,54	5,23						
	Toplam	541	37,00	5,11						
Özerk İlişkisel Benlik	1.İlkokul ve öncesi	282	17,56	2,14	G.Arası	60,81	3	20,27	4,162*	3>4
	2.Ortaokul	65	17,80	2,07	G.İçi	2615,27	537	4,87		
	3.Lise	104	17,91	1,81	Toplam	2676,08	540			
	4.Üniversite ve üstü	90	16,86	2,82						
	Toplam	541	17,54	2,22						

* $p < ,01$

Tablo 4.12.'de görüleceği gibi üniversite öğrencilerinin Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların özerk benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=1,311$; $p>,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,973$; $p<,01$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,090$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda genellikle kullanılan LSD

çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında anne eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Anne eğitim düzeyi ortaokul olan ve lise olan öğrenciler arasında anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Anne eğitim düzeyi ortaokul ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında anne eğitim düzeyi ortaokul olan bireyler lehine anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<,01$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların özerk-ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=4,162$; $p<,01$). Bu işlem sonrasında ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek amacıyla ilk olarak Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_F=5,744$; $p<,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Tamhane's T2 analizi sonucunda; anne eğitim düzeyi lise olan ile üniversite ve üstü olan öğrenciler arasında anne eğitim düzeyi lise olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$).

Tablo 4.13. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anamlı Fark
Aile İçi İlişkiselik	1.İlkokul ve öncesi	282	86,84	9,54	G.Arası	1393,72	3	464,57		
	2.Ortaokul	65	89,06	9,83	G.İçi	56632,08	537	105,46		1>4
	3.Lise	104	85,32	10,86	Toplam	58025,80	540		4,405*	2>3
	4.Üniversite ve üstü	90	83,48	11,94						2>4
	Toplam	541	86,26	10,36						
Kuşaklararası Otorite	1.İlkokul ve öncesi	282	20,55	4,15	G.Arası	78,37	3	26,12		
	2.Ortaokul	65	20,65	4,58	G.İçi	9317,60	537	17,35		
	3.Lise	104	19,58	4,33	Toplam	9395,97	540		1,506	
	4.Üniversite ve üstü	90	20,32	3,65						
	Toplam	541	20,34	4,17						
Bilişsel Uyum	1.İlkokul ve öncesi	282	20,47	3,39	G.Arası	22,18	3	7,39		
	2.Ortaokul	65	19,97	3,60	G.İçi	6843,81	537	12,74		
	3.Lise	104	20,03	3,91	Toplam	6865,99	540		,580	
	4.Üniversite ve üstü	90	20,25	3,65						
	Toplam	541	20,29	3,56						

* $p < ,01$

Tablo 4.13.'te görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aile içi ilişkiselik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=4,405$; $p<,01$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek amacıyla öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=2,026$; $p>,05$). Varyansların homojen

olduğu durumlarda sıklıkla tercih edilen LSD çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında anne eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan bireyler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < ,01$). Anne eğitim düzeyi ortaokul olan ve lise olan öğrenciler arasında anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,05$). Anne eğitim düzeyi ortaokul ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında anne eğitim düzeyi ortaokul olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,01$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların kuşaklararası otorite alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=1,506; p > ,05$). Anne eğitim düzeyi değişkenine göre grupların bilişsel uyum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,580; p > ,05$).

4.3.5. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.14. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları				
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>
P_Olumlu Duygular	1.İlkokul ve öncesi	153	6,74	1,48	G.Arası	1,17	3	,39	
	2.Ortaokul	71	6,83	1,68	G.İçi	1427,76	537	2,65	
	3.Lise	143	6,70	1,73	Toplam	1428,94	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	6,80	1,63					
	Toplam	541	6,76	1,62					
E_ Bağlanma	1.İlkokul ve öncesi	153	7,13	1,36	G.Arası	7,04	3	2,34	1,227
	2.Ortaokul	71	7,42	1,18	G.İçi	1027,46	537	1,91	
	3.Lise	143	7,12	1,37	Toplam	1034,50	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	7,05	1,47					
	Toplam	541	7,14	1,38					
R_Olumlu İlişkiler	1.İlkokul ve öncesi	153	6,73	1,50	G.Arası	5,64	3	1,88	,786
	2.Ortaokul	71	6,68	1,78	G.İçi	1285,78	537	2,39	
	3.Lise	143	6,95	1,57	Toplam	1291,43	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	6,89	1,46					
	Toplam	541	6,83	1,54					
M_Anlam	1.İlkokul ve öncesi	153	6,88	1,40	G.Arası	3,33	3	1,11	,472
	2.Ortaokul	71	6,80	1,53	G.İçi	1265,65	537	2,35	
	3.Lise	143	6,68	1,66	Toplam	1268,98	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	6,73	1,53					
	Toplam	541	6,77	1,53					
A_ Başarılar	1.İlkokul ve öncesi	153	7,05	1,34	G.Arası	7,27	3	2,42	1,226
	2.Ortaokul	71	7,06	1,35	G.İçi	1061,12	537	1,97	
	3.Lise	143	6,77	1,50	Toplam	1068,39	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	7,01	1,39					
	Toplam	541	6,97	1,40					
Mutluluk	1.İlkokul ve öncesi	153	6,94	1,74	G.Arası	,07	3	,02	,008
	2.Ortaokul	71	6,91	1,97	G.İçi	1760,02	537	3,27	
	3.Lise	143	6,93	1,83	Toplam	1760,10	540		
	4.Üniversite ve üstü	174	6,95	1,77					
	Toplam	541	6,94	1,80					

Tablo 4.14.'te görüleceği üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların olumlu duygular alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,147; p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların bağlanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,227; p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların olumlu ilişkiler alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F=,786; p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların anlam alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,472; p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların başarılar alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,226; p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların mutluluk alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($F=,008; p>,05$).

Tablo 4.15. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anlamlı Fark
Özerk Benlik	1.İlkokul ve öncesi	153	26,76	5,16	G.Arası	30,24	3	10,08		
	2.Ortaokul	71	26,82	5,89	G.İçi	15158,82	537	28,22		
	3.Lise	143	27,10	5,29	Toplam	15189,07	540		,357	
	4.Üniversite ve üstü	174	27,33	5,20						
	Toplam	541	27,04	5,30						
İlişkisel Benlik	1.İlkokul ve öncesi	153	37,16	5,47	G.Arası	324,63	3	108,21		
	2.Ortaokul	71	38,16	4,20	G.İçi	13818,96	537	25,73		
	3.Lise	143	37,51	4,82	Toplam	14143,60	540		4,205*	2>4 3>4
	4.Üniversite ve üstü	174	35,96	5,22						
	Toplam	541	37,00	5,11						
Özerk İlişkisel Benlik	1.İlkokul ve öncesi	153	17,59	2,22	G.Arası	37,64	3	12,54		
	2.Ortaokul	71	18,01	1,68	G.İçi	2638,44	537	4,91		
	3.Lise	143	17,65	2,07	Toplam	2676,08	540		2,554	
	4.Üniversite ve üstü	174	17,20	2,49						
	Toplam	541	17,54	2,22						

* $p < ,01$

Tablo 4.15.'te görüleceği gibi üniversite öğrencilerinin Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların özerk benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,357$; $p>,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,205$; $p<,01$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin

kullanılacağına karar verebilmek için ilk olarak Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=3,002$; $p<,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Tamhane's T2 analizi sonucunda; baba eğitim düzeyi ortaokul olan ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında baba eğitim düzeyi ortaokul olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Baba eğitim düzeyi lise olan ile üniversite ve üstü olan öğrenciler arasında baba eğitim düzeyi lise olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların özerk-ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F=2,554$; $p>,05$).

Tablo 4.16. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anamlı Fark
Aile İçi İlişkiselik	1.İlkokul ve öncesi	153	87,27	9,90	G.Arası	1148,45	3	382,81		
	2.Ortaokul	71	87,61	10,06	G.İçi	56877,35	537	105,91		1>4
	3.Lise	143	87,06	9,68	Toplam	58025,80	540		3,614*	2>4
	4.Üniversite ve üstü	174	84,15	11,15						3>4
	Toplam	541	86,26	10,36						
Kuşaklararası Otorite	1.İlkokul ve öncesi	153	20,32	4,38	G.Arası	36,17	3	12,05		
	2.Ortaokul	71	20,20	4,52	G.İçi	9359,79	537	17,43		
	3.Lise	143	20,74	4,32	Toplam	9395,97	540		,692	
	4.Üniversite ve üstü	174	20,08	3,68						
	Toplam	541	20,34	4,17						
Bilişsel Uyum	1.İlkokul ve öncesi	153	20,05	3,32	G.Arası	23,15	3	7,71		
	2.Ortaokul	71	20,66	3,35	G.İçi	6842,84	537	12,74		
	3.Lise	143	20,45	3,70	Toplam	6865,99	540		,606	
	4.Üniversite ve üstü	174	20,21	3,75						
	Toplam	541	20,29	3,56						

* $p < ,05$

Tablo 4.16.'da görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aile içi ilişkiselik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3,614$; $p<,05$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek amacıyla öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,449$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda genellikle kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır.

Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; baba eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan ile üniversite ve üstü olan bireyler arasında baba eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < ,01$). Baba eğitim düzeyi ortaokul olan ile üniversite ve üstü olan öğrenciler arasında baba eğitim düzeyi ortaokul olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,05$). Baba eğitim düzeyi lise olan ile üniversite ve üstü olan öğrenciler arasında baba eğitim düzeyi lise olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,05$). Baba eğitim düzeyine göre grupların kuşaklararası otorite alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F = ,692$; $p > ,05$). Baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların bilişsel uyum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F = ,606$; $p > ,05$).

4.3.6. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 4.17. PERMA Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anlamlı Fark
P_ Olumlu Duygular	1.Aşırı Koruyucu	88	6,49	1,70	G.Arası	29,87	3	9,95		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	6,62	1,69	G.İçi	1399,07	537	2,60		
	3.İzin Verici	195	6,60	1,70	Toplam	1428,94	540		3,882***	4>1 4>3
	4.Demokratik	221	7,04	1,47						
	Toplam	541	6,76	1,62						
E_ Bağlanma	1.Aşırı Koruyucu	88	6,98	1,49	G.Arası	8,56	3	2,85		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	7,07	1,64	G.İçi	1025,94	537	1,91		
	3.İzin Verici	195	7,06	1,32	Toplam	1034,50	540		1,494	
	4.Demokratik	221	7,29	1,33						
	Toplam	541	7,14	1,38						
R_ Olumlu İlişkiler	1.Aşırı Koruyucu	88	6,66	1,58	G.Arası	39,38	3	13,12		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	6,32	1,49	G.İçi	1252,05	537	2,33		4>1
	3.İzin Verici	195	6,66	1,60	Toplam	1291,43	540		5,630**	4>2 4>3
	4.Demokratik	221	7,14	1,43						
	Toplam	541	6,83	1,54						
M_ Anlam	1.Aşırı Koruyucu	88	6,59	1,64	G.Arası	21,49	3	7,16		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	6,34	1,45	G.İçi	1247,49	537	2,32		4>1
	3.İzin Verici	195	6,68	1,57	Toplam	1268,98	540		3,084***	4>2 4>3
	4.Demokratik	221	6,99	1,43						
	Toplam	541	6,77	1,53						
A_ Başarılar	1.Aşırı Koruyucu	88	6,58	1,47	G.Arası	30,32	3	10,10		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	6,68	1,40	G.İçi	1038,06	537	1,93		4>1
	3.İzin Verici	195	6,91	1,34	Toplam	1068,39	540		5,229**	4>2 4>3
	4.Demokratik	221	7,22	1,39						
	Toplam	541	6,97	1,40						
Mutluluk	1.Aşırı Koruyucu	88	6,61	1,79	G.Arası	58,56	3	19,52		
	2.Baskıcı/ Otoriter	37	6,75	2,03	G.İçi	1701,54	537	3,16		4>1
	3.İzin Verici	195	6,67	1,85	Toplam	1760,10	540		6,161*	4>3
	4.Demokratik	221	7,33	1,65						
	Toplam	541	6,94	1,80						

p* < ,001 ** *p* < ,01 * *p* < ,05

Tablo 4.17.'de görüleceği üzere üniversite öğrencilerinin PERMA Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne-baba tutumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların olumlu duygular alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3,882$; $p<,05$). Bu işlem sonrasında ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek amacıyla öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_F=2,910$; $p<,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Games-Howell çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Games-Howell analizi sonucunda; anne-baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında anne baba tutumu demokratik olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların bağlanma alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,494$; $p>,05$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların olumlu ilişkiler alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,630$; $p<,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,716$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve baskıcı/otoriter olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,01$).

Anne baba tutumu değişkenine göre grupların anlam alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,084$; $p<,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA sonrasında uygulanacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar vermek amacıyla ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($L_F=1,080$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve baskıcı/otoriter olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,05$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların başarılar alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=5,229$; $p<,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,372$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda kullanılan LSD çoklu karşılaştırma tekniği gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<,001$). Anne baba tutumu demokratik ve baskıcı/otoriter olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların mutluluk alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=6,161$; $p<,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin

kullanılacağına karar verebilmek için ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_F=2,999$; $p<,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olmadığı durumlarda kullanılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Tamhane's T2 analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<,01$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,01$).

Tablo 4.18. Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anamlı Fark
Özerk Benlik	1.Aşırı Koruyucu	88	25,93	5,25	G.Arası	196,18	3	65,39	2,342	
	2.Baskıcı/Otoriter	37	27,45	4,76	G.İçi	14992,88	537	27,92		
	3.İzin Verici	195	26,82	5,20	Toplam	15189,07	540			
	4.Demokratik	221	27,61	5,44						
	Toplam	541	27,04	5,30						
İlişkisel Benlik	1.Aşırı Koruyucu	88	37,16	4,86	G.Arası	407,81	3	135,93	5,314*	4>3
	2.Baskıcı/Otoriter	37	35,68	4,97	G.İçi	13735,78	537	25,57		
	3.İzin Verici	195	36,12	5,17	Toplam	14143,60	540			
	4.Demokratik	221	37,93	5,04						
	Toplam	541	37,00	5,11						
Özerk İlişkisel Benlik	1.Aşırı Koruyucu	88	17,30	2,01	G.Arası	81,34	3	27,11	5,611*	4>1 4>3
	2.Baskıcı/Otoriter	37	17,76	2,06	G.İçi	2594,74	537	4,83		
	3.İzin Verici	195	17,12	2,16	Toplam	2676,08	540			
	4.Demokratik	221	17,96	2,31						
	Toplam	541	17,54	2,22						

* $p < ,01$

Tablo 4.18.'de görüleceği gibi üniversite öğrencilerinin Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne baba tutumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların özerk benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=2,342$; $p>,05$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,314$; $p<,01$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizlerine

geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar verebilmek için ilk olarak Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,010$; $p>,05$). Bu işlemin ardından varyansların homojen olduğu durumlarda kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,01$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların özerk-ilişkisel benlik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,611$; $p<,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar verebilmek için ilk olarak Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,734$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak tercih edilen LSD çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireylerin lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<,05$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan öğrenciler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,001$).

Tablo 4.19. Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutlarının Anne-Baba Tutumları Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	Anamlı Fark
Aile İçi İlişkiselik	1.Aşırı Koruyucu	88	85,51	9,72	G.Arası	3260,18	3	1086,72	10,656*	4>2 4>3
	2.Baskıcı/Otoriter	37	80,32	11,37	G.İçi	54765,62	537	101,98		
	3.İzin Verici	195	84,78	9,64	Toplam	58025,80	540			
	4.Demokratik	221	88,85	10,41						
	Toplam	541	86,26	10,36						
Kuşaklararası Otorite	1.Aşırı Koruyucu	88	21,27	4,13	G.Arası	820,89	3	273,63	17,136*	1>4 2>3 2>4 3>4
	2.Baskıcı/Otoriter	37	23,09	3,80	G.İçi	8575,08	537	15,96		
	3.İzin Verici	195	20,92	3,71	Toplam	9395,97	540			
	4.Demokratik	221	18,99	4,20						
	Toplam	541	20,34	4,17						
Bilişsel Uyum	1.Aşırı Koruyucu	88	19,60	2,93	G.Arası	190,00	3	63,33	5,095**	4>1 4>2 3>2
	2.Baskıcı/Otoriter	37	18,67	4,04	G.İçi	6675,99	537	12,43		
	3.İzin Verici	195	20,36	3,64	Toplam	6865,99	540			
	4.Demokratik	221	20,77	3,54						
	Toplam	541	20,29	3,56						

* $p < ,001$ ** $p < ,01$

Tablo 4.19.'da görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin Aile İklimi Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanların anne-baba tutumları değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, grupların aile içi ilişkiselik alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=10,656$; $p<,001$). Bu işlemin ardından ANOVA analiziyle belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiştir. ANOVA analizi sonrasında hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek amacıyla öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,711$; $p>,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda genellikle kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği

tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve baskıcı/otoriter olan bireyler arasında demokratik ebeveyn tutumuna sahip bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,001$). Anne baba tutumu demokratik ve izin verici olan bireyler arasında demokratik ebeveyn tutumuna sahip bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,01$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların kuşaklararası otorite alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=17,136$; $p < ,001$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını incelemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar vermek amacıyla öncelikle Levene Testi aracılığıyla varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,859$; $p > ,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda yaygın olarak kullanılan Scheffe çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen Scheffe analizi sonucunda; anne baba tutumu aşırı koruyucu ve demokratik olan bireyler arasında aşırı koruyucu ebeveynlere sahip olan bireylerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < ,001$). Anne baba tutumu baskıcı/otoriter ve izin verici olan öğrenciler arasında baskıcı/otoriter ebeveyn tutumuna sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,05$). Anne baba tutumu baskıcı/otoriter ve demokratik olan öğrenciler arasında baskıcı/otoriter ebeveyn tutumuna sahip olan öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,001$). Anne baba tutumu izin verici ve demokratik olan bireyler arasında izin verici ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,001$). Anne baba tutumu değişkenine göre grupların bilişsel uyum alt boyutu puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,095$; $p < ,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlerine geçilmiş, ANOVA analizi sonrasında kullanılacak post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğine karar verebilmek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir ($L_F=2,242$; $p > ,05$). Varyansların homojen olduğu durumlarda genellikle tercih edilen LSD çoklu karşılaştırma tekniği uygulanmıştır. Gerçekleştirilen LSD analizi sonucunda; anne baba tutumu demokratik ve aşırı koruyucu olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < ,01$). Anne baba tutumu demokratik ve

baskıcı/otoriter olan bireyler arasında demokratik ebeveynlere sahip olan bireyler lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < ,01$). Anne baba tutumu izin verici ve baskıcı/otoriter olan öğrenciler arasında izin verici ebeveyn tutumuna sahip öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < ,01$).

4.4. PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş), Benlik Kurguları ve Aile İklimi Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Tablo 4.20. PERMA Ölçeği, Aile İçinde Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği ve Aile İklimi Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişkilere Yönelik Gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

<i>Değişkenler</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1.P_Olumlu Duygular	1											
2.E_Bağlanma	,59*	1										
3.R_Olumlu İlişkiler	,59*	,49*	1									
4.M_Anlam	,55*	,54*	,53*	1								
5.A_Başarılar	,47*	,60*	,46*	,68*	1							
6.Mutluluk	,67*	,51*	,56*	,49*	,45*	1						
7.Özerk Benlik	-,14*	-,073	-,11**	-,17*	-,11**	-,14**	1					
8.İlişkisel Benlik	,24*	,24*	,26*	,23*	,24*	,20*	-,24*	1				
9.Özerk-İlişkisel Benlik	,051	,17*	,14**	,11**	,11**	,08***	,19*	,36*	1			
10.Aile İçi İlişkiselik	,30*	,30*	,28*	,22*	,24*	,23*	-,17*	,69*	,39*	1		
11.Kuşaklararası Otorite	-,041	-,035	-,019	,019	,006	,004	-,36*	-,024	-,14**	-,16*	1	
12.Bilişsel Uyum	,16*	,15*	,16*	,19*	,18*	,12**	-,37*	,40*	-,026	,44*	,041	1

* $p < ,001$ ** $p < ,01$ *** $p < ,05$

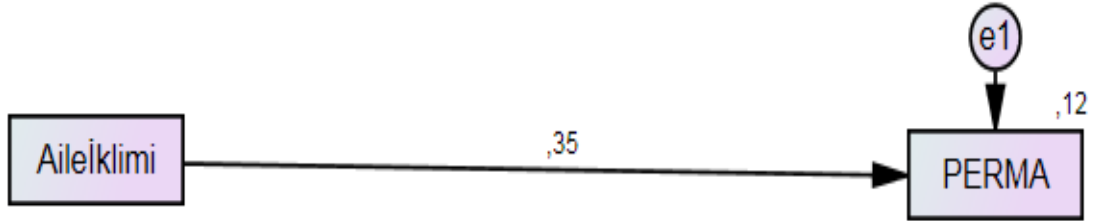
Tablo 4.20.'de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin iyi oluş (perma), benlik kurguları (aile içinde özerk-ilişkisel benlik) ve aile iklimi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi gerçekleştirilmiş ve çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. PERMA Ölçeği'nin olumlu duygular alt boyutunun; bağlanma ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r = ,59$; $p < ,001$),

olumlu ilişkiler ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,59; p < ,001$), anlam boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,55; p < ,001$), başarılar ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,47; p < ,001$), mutluluk ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,67; p < ,001$), özerk benlik boyutu ile negatif yönde anlamlı ilişkiye ($r=-,14; p < ,001$), ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,24; p < ,001$), aile içi ilişkisellik boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,30; p < ,001$), bilişsel uyum ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,16; p < ,001$) sahip olduğu bulunmuştur. Bağlanma alt boyutunun; olumlu ilişkiler boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,49; p < ,001$), anlam boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,54; p < ,001$), başarılar ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,60; p < ,001$), mutluluk ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,51; p < ,001$), ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,24; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,17; p < ,001$), aile içi ilişkisellik boyutu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,30; p < ,001$), bilişsel uyum ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,15; p < ,001$) sahip olduğu görülmektedir. Olumlu ilişkiler alt boyutunun; anlam boyutu ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,53; p < ,001$), başarılar boyutu ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,46; p < ,001$), mutluluk ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,56; p < ,001$), özerk benlik ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,11; p < ,01$), ilişkisel benlik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,26; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,14; p < ,01$), aile içi ilişkisellik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,28; p < ,001$), bilişsel uyum ile arasında pozitif yönlü anlam bir ilişki olduğu ($r=,16; p < ,001$) saptanmıştır. Anlam alt boyutunun; başarılar boyutu ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,68; p < ,001$), mutluluk ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,49; p < ,001$), özerk benlik ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,17; p < ,001$), ilişkisel benlik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,23; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,11; p < ,01$), aile içi ilişkisellik boyutu ile arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu ($r=,22; p < ,001$), bilişsel uyum ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,19; p < ,001$) görülmektedir. Başarılar alt boyutunun; mutluluk ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,45; p < ,001$), özerk benlik ile negatif yönde anlamlı ilişkiye ($r=-,11; p < ,01$), ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,24; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,11; p < ,01$),

aile içi ilişkisellik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,24; p < ,001$), bilişsel uyum ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,18; p < ,001$) sahip olduğu bulunmuştur. Mutluluk alt boyutunun; özerk benlik ile negatif yönde anlamlı ilişkiye ($r=-,14; p < ,01$), ilişki benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,20; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,08; p < ,05$), aile içi ilişkisellik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,23; p < ,001$), bilişsel uyum ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,12; p < ,01$) sahip olduğu saptanmıştır. Özerk benlik alt boyutunun; ilişki benlik ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,24; p < ,001$), özerk-ilişkisel benlik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,19; p < ,001$), aile içi ilişkisellik ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,17; p < ,001$), kuşaklararası otorite ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,36; p < ,001$), bilişsel uyum ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,37; p < ,001$) görülmektedir. İlişkisel benlik alt boyutunun; özerk-ilişkisel benlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,36; p < ,001$), aile içi ilişkisellik ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,69; p < ,001$), bilişsel uyum ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye ($r=,40; p < ,001$) sahip olduğu bulunmuştur. Özerk-ilişkisel benlik alt boyutunun; aile içi ilişkisellik ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,39; p < ,001$) ve kuşaklararası otorite ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,14; p < ,01$) görülmektedir. Aile içi ilişkisellik alt boyutunun, kuşaklararası otorite ile arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=-,16; p < ,001$) ve bilişsel uyum ile arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($r=,44; p < ,001$) görülmektedir. Kuşaklararası otorite alt boyutunun; olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar, mutluluk, ilişki benlik ve bilişsel uyum alt boyutları ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır ($p>,05$). Ayrıca özerk benlik ile bağlanma arasında, özerk-ilişkisel benlik ile olumlu duygular ve bilişsel uyum arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

4.5. Aile İklimi ve PERMA (Çok Boyutlu İyi Oluş) Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolüne İlişkin Modele Yönelik Bulgular

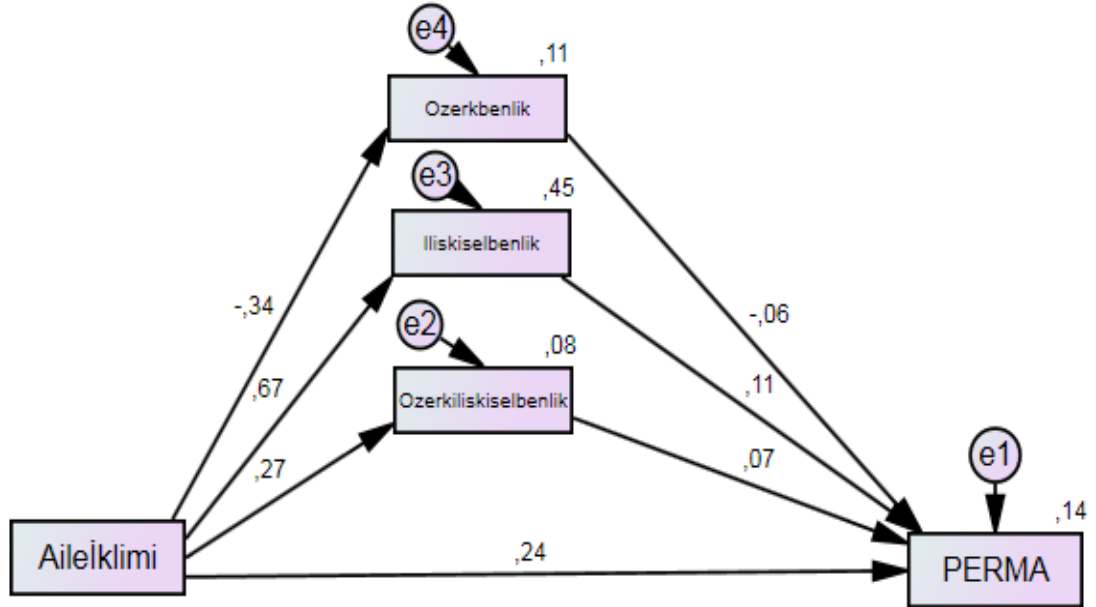
Aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemeye yönelik olarak öncelikle; bağımsız değişken (aile iklimi) ile bağımlı değişken (perma iyi oluş) arasındaki ilişkileri, dışsal değişkenin (aile iklimi), içsel değişkeni (perma iyi oluş) yordama düzeyini belirlemeye yönelik istatistiksel analizler gerçekleştirilmiş ve Şekil 4'te oluşturulan yordama modeli sunulmuştur.

Şekil 4. Aile İklimi ve Perma İyi Oluş Arasındaki İlişkiyi Yordama Modeli

Şekil 4 incelendiğinde aile iklimi değişkeni ile perma iyi oluş değişkeni arasında ($r=.35$; $p<.05$) pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Aile iklimi değişkeninin iyi oluş değişkenine orta düzeyde doğrudan bir etkisi bulunmaktadır. Aile iklimi değişkeninin perma iyi oluş değişkenini %12 civarında açıkladığı görülmektedir ($R^2 = .12$; $p<.01$). Bu durum bağımlı, bağımsız, aracı değişken içeren yapısal eşitlik modeli çalışmasını yapmanın ön şartlarından biri olan; yordayan (aile iklimi) ve yordanan (perma iyi oluş) arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır savını desteklemektedir (Civelek, 2018; Sümer, 2000). Bu aşamadan sonra çalışmanın asıl amacı olan aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemeye yönelik yapısal eşitlik modeline ilişkin analizlere geçilmiştir.

Yapısal eşitlik modellemesi (YEM) türlerinden biri olan gözlenen değişkenli yol analizi; araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin maddelerin toplam puanlarının hesaba katılarak gözlenen değişkenler şeklinde yer aldığı ve tanımlanan gözlenen değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı etkilerin incelendiği modeldir. Doğrudan etki, modelde yer alan bağımsız değişkenden bağımlı değişkene giden aradaki ilişkiyi gösteren etkidir. Dolaylı etkiler ise bağımsız değişkenden bağımlı değişkene tanımlanan etkinin bir veya daha fazla aracı değişkenle incelendiği ilişkilidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018; Kline, 2019). Aile iklimi ve iyi oluş (perma) arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolünü incelemek için yol analizi (path analysis) gerçekleştirilmiştir. Yapısal eşitlik modelinde aile iklimi dışsal değişken, benlik kurguları (özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik) aracı değişken ve iyi oluş (perma) içsel değişken olarak tanımlanmıştır. Yapısal eşitlik modeline yönelik gerçekleştirilen yol analizine ilişkin bulgular Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5. Aile İklimi ve Perma İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Oluşturulan Yapısal Eşitlik Modeli

Çalışmanın asıl amacı olan aile iklimi değişkeninin perma iyi oluş ile olan ilişkisinde benlik kurgularının aracı rolünün incelenmesine ilişkin sonuçlar Şekil 5’te verilmiştir.

Model incelendiğinde ilk modelde (şekil 4) yer alan aile iklimi ve perma iyi oluş arasında ($r=,35$) olan ilişkinin benlik kurguları ile beraber ($r=,24$) seviyesine anlamlı ($p<,05$) bir şekilde düştüğü görülmektedir. Modelden elde edilen bu sonucun aracı rol etkisinin incelendiği çalışmalarda; aracı değişken modele dahil edildiğinde bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi aracı değişken ya kısmen ya da tamamen azaltmalıdır ön koşulunu sağladığı görülmektedir (Baron ve Kenny, 1986). Buradan çıkan temel sonuç, aile iklimi ile perma iyi oluş arasındaki ilişkinin bir kısmını ($r=,11$) benlik kurguları (özerk, ilişkisel, özerk-ilişkisel) açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle aile iklimi değişkeni ve perma iyi oluş değişkeni arasındaki ilişkide benlik kurgularının kısmi aracı rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Modelde; aile ikliminin özerk benlik kurgusuna doğrudan etkisinin $-,34$ düzeyinde negatif yönde olduğu, özerk benliğin perma iyi oluşa doğrudan etkisinin $-,06$ düzeyinde negatif yönde olduğu ve aile iklimi değişkeninin özerk benlik kurgusu değişkeni varyansının % 11’lik bölümünü açıkladığı görülmektedir ($R^2 = ,11; p<,01$). Aile ikliminin ilişkisel benlik kurgusuna doğrudan etkisinin $,67$ düzeyinde pozitif yönde olduğu, ilişkisel benlik kurgusunun perma iyi oluşa doğrudan etkisinin $,11$ düzeyinde pozitif yönde olduğu ve aile iklimi değişkeninin ilişkisel benlik kurgusu değişkeni varyansının % 45 gibi yüksek bir bölümünü açıkladığı görülmektedir ($R^2 = ,45; p<,01$). Aile ikliminin özerk-ilişkisel benlik kurgusuna doğrudan etkisinin $,27$ düzeyinde pozitif yönde olduğu, özerk-ilişkisel benlik kurgusunun perma iyi oluşa doğrudan etkisinin $,07$ düzeyinde pozitif yönde olduğu ve aile iklimi değişkeninin özerk-ilişkisel benlik kurgusu değişkeni varyansının % 8’lik bölümünü açıkladığı görülmektedir ($R^2 = ,08; p<,01$). Kurulan modelde iyi oluş (perma) değişkeninin toplam varyansının % 14’lük bir kısmı açıklanmaktadır.

Yapısal Eşitlik Modellemesi temelinde gerçekleştirilen çalışmalarda oluşturulan ve test edilen modelin veriler ile desteklenip desteklenmediğine, gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen modelin uyum iyiliği indekslerine bakılarak karar verilmektedir. YEM analizlerinde farklı pek çok uyum indeksleri bulunmakla birlikte yaygın olarak tercih edilen değerler Tablo 4.21’de verilmiştir (Hu ve Bentler, 1999; Marsh, Wen, Hau ve Nagengast, 2006; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003; Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2001).

Tablo 4.21. Yapısal Eşitlik Modellemesinde Kullanılan Uyum İndeksleri ve Eşik Değerleri İle Birlikte Çalışmada Elde Edilen Uyum Değerleri

Uyum İndeksi	Model Değer	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/df	3,372	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 5$
CFI	,969	$0,95 \leq CFI \leq 1,00$	$0,90 \leq CFI \leq 0,95$
RMSEA	,068	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$
TLI (NNFI)	,953	$0,95 \leq TLI \leq 1,00$	$0,90 \leq TLI \leq 0,95$
GFI	,965	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$
AGFI	,933	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$
IFI	,970	$0,95 \leq IFI \leq 1,00$	$0,90 \leq IFI \leq 0,95$
NFI	,957	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI \leq 0,95$

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere; yapısal eşitlik modelindeki yol analizi sonuçlarına göre, test edilen modelin uyum indeks değerleri incelendiğinde ($\chi^2/df= 3,372$, RMSEA= ,068, CFI= ,969, TLI= ,953, GFI= ,965, AGFI= ,933, IFI= ,970, NFI= ,957) tüm değerlerin kabul edilebilir ve iyi düzeyde olduğu bulgulanmıştır (Çokluk vd., 2018; Kline, 2019). Tüm bulgulardan hareketle, aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolüne ilişkin oluşturulan yapısal eşitlik modelinin doğrulandığı söylenebilmektedir.

BÖLÜM V: TARTIŞMA

5.1.Tartışma

Bu bölümde iyi oluş (perma), benlik kurguları ve aile iklimi ile ilgili elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak ilgili literatür ışığında elde edilen bulguların tartışılmasına yer verilmiştir.

5.1.1. İyi Oluş (PERMA) Değişkenine İlişkin Tartışma

İyi oluş değişkenine yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde üniversite öğrencilerinin iyi oluşlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği karşımıza çıkmaktadır. İyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere tüm alt boyutlarında da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Literatürde PERMA modelinin temele alınarak bireylerin iyi oluşlarının incelendiği Özünlü (2018), Kılıç (2018) ve Altuntaş (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da cinsiyete göre iyi oluşun farklılaşmadığına yönelik benzer bulgular yer almaktadır. Ancak Yarar (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada lise öğrencilerinde iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği, erkeklerin iyi oluş düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu, erkeklerin iyimserlik ve mutluluk puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Shoshani vd. (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada erkeklerin kızlara göre daha düşük olumlu duygulara sahip olduğu ve daha yüksek bağlanma düzeyine sahip olduğuna yönelik bulgular yer almaktadır. Literatürde yurt içinde ve yurt dışında iyi oluşun, psikolojik iyi oluş veya öznel iyi oluş temelli ele alındığı çalışmalarda; Khan, Taghdisi ve Nourijelyani (2015), Küçü (2018), Eryılmaz ve Ercan (2011), Dilmaç ve Bozgeyikli (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda erkeklerin iyi oluşlarının kadınlara göre daha yüksek olduğuna, Eşigül (2013), Demirci (2012), Ryff, Magee, Kling ve Wing (1999), Doğru (2018), Karabeyeser (2013), Sagone ve De Caroli (2014), Özden (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda kadınların iyi oluşlarının erkeklere nazaran daha iyi olduğuna, Keyes, Shmotkin ve Ryff, (2002), Tuzgöl-Dost (2010), Benjet ve Hernandez-Guzman, (2001), Eryılmaz ve Aypay (2011), Creed ve Watson (2003) gibi çalışmalarda da iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığına yönelik çeşitli bulgular yer almaktadır. Çalışmada elde edilen iyi oluşun cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemesi sonucu, literatürde yer alan cinsiyet

ile ilgili farklı sonuçlar elde etmiş olan araştırmalar ışığında değerlendirildiğinde bireylerin iyi oluşlarında cinsiyet değişkeninin temel farklılık oluşturan bir özellik olmadığı yargısına varılabilir. Lyubomirsky vd. (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bireylerin iyi oluşlarında demografik özelliklerin %10 etkili olduğuna ilişkin bulgularla, bu araştırmada cinsiyete göre iyi oluşun farklılaşmamasına yönelik çıkan sonuçlar tutarlılık göstermektedir.

Aile tipi değişkenine göre bireylerin iyi oluşları incelendiğinde, iyi oluşun sadece anlam alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmakta ve geniş aileye sahip olan niversite ğrencilerinin çekirdek aileye sahip olanlara göre hayata daha fazla anlam yükledikleri ve yaşama daha fazla bağlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan Attar-Schwartz vd. (2009), Griggs vd. (2010) gibi çalışmalarda aile içerisinde ebeveynlerin yanında büyükanne ve büyükbabanın da bulunduğu geniş aile tipine sahip olan bireylerin iyi oluşlarının ve fiziksel sağlıklarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Fakülte türü değişkenine göre niversite ğrencilerinin iyi oluşları incelendiğinde, olumlu duygular boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin Eğitim ve Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre daha fazla olumlu duyguları deneyimlediklerine ilişkin sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. şahin (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada olumlu duygulardan iyimserliğin fakülte türüne göre farklılık gösterdiği, İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre iyimserlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bağlanma boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde okuyan ğrencilerin Tıp Fakültesi'nde okuyanlara göre ve Eğitim Fakültesi'nde okuyan bireylerin Tıp Fakültesi'nde okuyanlara göre herhangi bir göreve tamamen dikkatini verme, zamanın farkında olmama, yapılan aktivite içerisinde akış yaşama düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bireylerin iyi oluşlarında olumlu ilişkilerin fakülte türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Halisdemir (2013) tarafından yapılan bir araştırmada benzer olarak bireylerin diğerleriyle olumlu ilişkilerinde fakülte türüne göre herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anlam alt boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde okuyan bireylerin Tıp ve Eğitim Fakültesi'nde okuyanlara göre hayatın anlamının ve amacının daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan Steger ve Fraizer (2005), Vela vd. (2014), Steger vd. (2006) gibi çalışmalar yaşamda anlama sahip olmanın manevi deneyimlerle ve dindarlıkla ilişkili olduğunu belirtmekte ve bu çalışmada İlahiyat

Fakültesi öğrencilerinin hayatın anlamı konusunda diğer fakültelere göre daha yüksek puanlar sergilemelerinin hayatın anlamının dindarlıkla ilişkili olabileceği bulgusuyla benzer nitelik taşımaktadır. Başarılar boyutunda İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Tıp ve Eğitim Fakültesi öğrencilerine nazaran yaşama ilişkin hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşma adına daha fazla emek harcadıkları sonucu karşımıza çıkmaktadır. Mutluluk alt boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin Tıp ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre hayata ilişkin genel iyi oluşlarının ve mutluluk duygusunu hissetme düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Şahin (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada bireylerin mutluluk düzeylerinin fakülte türüne göre anlamlı farklılık gösterdiğine, Tıp Fakültesi'nde öğrenim görenlerin İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim görenlere göre mutluluk düzeylerinin daha düşük olduğuna yönelik benzer bulgu yer almaktadır. Literatürde yer alan Aydemir (2008), Sevindik (2015) tarafından yapılan araştırmalarda bireylerin dindarlık düzeyleri arttıkça mutluluk seviyelerinin de arttığına, Lowry (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada dini uygulamaları yerine getiren ve kiliseye katılım sağlayan bireylerin iyi oluşlarının yüksek olduğuna dair bulgular, İlahiyat Fakültesi'nde okuyan bireylerin dini görevlere daha fazla önem vermeleri ve ibadetleri daha düzenli gerçekleştirmeleri açısından genel iyi oluşlarının, mutluluk düzeylerinin diğer fakültelere göre daha yüksek olması sonucuyla örtüşmektedir. Sagone ve De Caroli (2014), Halisdemir (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise bireylerin psikolojik iyi oluşlarının fakülte türüne göre farklılık göstermediğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Anne eğitim düzeyine göre bireylerin iyi oluşları incelendiğinde; iyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere alt boyutlarının hiçbirisi anne eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Literatürde Altuntaş (2018), Yazar (2019), Duman (2016), Karabeyeser (2013), Şahin (2011), Özcan (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da anne eğitim düzeyine göre bireylerin iyi oluşlarının farklılaşmadığına yönelik benzer bulgular yer almaktadır. Bu sonuçlardan hareketle bireylerin iyi oluşları üzerinde anne eğitim düzeyinin etkili olmadığını söylemek mümkündür.

Baba eğitim düzeyine göre bireylerin iyi oluşları incelendiğinde; iyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere alt boyutlarının hiçbirinde baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Literatürde Özcan (2017), Yarar (2019), Karabeyeser (2013), Duman (2016), Şahin (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda baba eğitim düzeyinin bireylerin iyi oluşları üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığına yönelik benzer bulgulara rastlanmakla birlikte Altuntaş (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada baba eğitim durumu okur yazar olan bireylerin okur yazar olmayanlara göre iyi oluşlarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğuna ilişkin farklı bulgular da yer almaktadır. Çıkan sonuçlara göre baba eğitim düzeyinin bireylerin iyi oluşları üzerinde önemli etkisi olan bir faktör olmadığına varılabilir.

Anne baba tutumlarına göre bireylerin iyi oluşları incelendiğinde, demokratik ebeveynlere sahip olan üniversite öğrencilerinin aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlere sahip olanlara göre daha fazla olumlu duyguları deneyimledikleri görülmektedir. Özkan (2014a) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada demokratik anne babaya sahip bireylerin ihmalkar ve otoriter anne babaya sahip olan bireylere göre olumlu duyguları daha fazla deneyimledikleri görülmektedir. Özdemir (2012) anne baba kabul, ilgi ve sevgisinin bireylerin olumlu duyguları yaşamalarında etkili olduğunu belirtmiştir. Bağlanma boyutunda anne baba tutumlarına göre bireylerin iyi oluşlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Olumlu ilişkiler boyutunda demokratik anne baba tutumuna sahip olan bireylerin aşırı koruyucu, baskıcı/otoriter ve izin verici anne baba tutumuna sahip olan bireylere göre insanlarla kurdukları ilişki ve etkileşimlerinin daha iyi olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Karabeyeser (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada demokratik ebeveynlere sahip öğrencilerin otoriter ve aşırı koruyucu ebeveynlere sahip olanlara göre daha fazla olumlu ilişkilere sahip olduğuna yönelik benzer bulgular yer almaktadır. Sarı ve Özkan (2016) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada demokratik ebeveynlere sahip olan bireylerin ihmalkar ve otoriter ebeveynlere sahip olanlara göre aileyle ve diğer kişilerle olumlu ilişkilere sahip olduğu, ilişkilerden doyum aldığına yönelik benzer nitelikte sonuca ulaşılmıştır. Demokratik ebeveynlere sahip üniversite öğrencilerinin aşırı koruyucu, baskıcı/otoriter ve izin verici ebeveynlere sahip öğrencilere göre hayata daha fazla anlam yükledikleri ve amaçları uğruna daha fazla yaşama bağlı oldukları görülmektedir. Literatürde Karabeyeser (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada demokratik ebeveynlere sahip bireylerin otoriter ebeveynlere sahip olanlara göre yaşam amaçları düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Başarılar boyutunda demokratik ebeveynlere sahip öğrencilerin aşırı

koruyucu, baskıcı/otoriter ve izin verici ebeveynlere sahip öğrencilere göre hayatta karşılaşılan durumlarla ilgili başarı hissini ve öz yeterlik duygusunu yüksek düzeyde deneyimledikleri karşımıza çıkmaktadır. Fletcher, Steinberg ve Sellers (1999) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada demokratik ebeveynlere sahip olan bireylerin daha yüksek düzeyde akademik yetkinlik sergiledikleri görülmektedir. Akın (2009) çalışmasında demokratik ve güven verici anne baba tutumlarının bireylerin hayata ilişkin başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Cripps ve Zyromski (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yetkili/demokratik ebeveynlere sahip bireylerin öğrenme için daha yüksek seviyede içsel motivasyona sahip oldukları görülmektedir. Steinberg, Elmen ve Mounts (1989) tarafından yapılan araştırma yetkili ebeveynliğin ergenlerin akademik başarısını kolaylaştırdığını, başarıya ilişkin olumlu tutum geliştirdiğini göstermektedir. Mutluluk boyutunda demokratik ebeveynlere sahip olan bireylerin aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlere sahip olanlara göre genel iyi oluşlarının ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Proctor, Linley ve Maltby (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynleriyle olumlu ilişkilere sahip olan bireylerin mutluluklarının ve yaşam doyumlarının yüksek olduğuna ilişkin bulgular, bu çalışmada ulaşılan demokratik ebeveynlere sahip bireylerin mutluluk ve iyi oluş düzeylerinin yüksek olması sonucuyla tutarlılık göstermektedir. Cripps ve Zyromski (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yetkili demokratik ebeveyn tarzının bireylerin öz saygılarını, öz değerlendirmelerini, gelişimlerini, uyum düzeylerini ve psikolojik iyi oluşlarını pozitif yönde etkilediği belirtilmektedir. Literatürde yer alan Sandhu, Singh, Tung ve Kundra (2011), Demirci (2012), Tuzgöl-Dost (2010), Karabeyeser (2013), Özkan (2014a), Şahin (2011), Milevsky vd. (2007) gibi araştırmalarda demokratik ebeveynlere sahip olanların otoriter, ilgisiz, aşırı koruyucu ebeveynlere sahip olanlara göre iyi oluşlarının yüksek olduğuna ilişkin sonuçlar, bu çalışmada çıkan sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Anne baba tutumları içerisinde en makul olan ve bireylerin gelişimi için en olumlu etkiye sahip olan demokratik/yetkili ebeveynlik sıcak, katılımlı, çocuklar için rehber konumunda olan, gelişimsel olarak uygun beklentiler ve sınırlar oluşturan (Steinberg, 2001) ve olumlu iletişim tarzına sahip olan, bireyleri destekleyen, bağımsızlığa önem veren (Santrock, 2012) özelliklerini barındırması sebebiyle, bu çalışmada yer alan iyi oluşun (olumlu duygular, olumlu ilişkiler, anlam, başarı, mutluluk) alt boyutlarında diğer ebeveyn

tutumlarına göre anlamlı farklılık oluşturması ve yüksek puanlara sahip olması literatürdeki bilgilerle uyumlu sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir.

5.1.2. Benlik Kurguları Değişkenine İlişkin Tartışma

Benlik kurguları değişkenine yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde üniversite öğrencilerinin benlik kurgularının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Özerk benlik kurgusunun erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde yurt içinde ve yurt dışında, Altıntaş (2015), Gorski ve Young (2002), Mesutuoğlu (2012), Bozdağ (2015), Josephs, Markus ve Tafarodi (1992), Koç-Yıldırım (2014), Çavuşoğlu (2014), Cross ve Madson (1997), Gündaş (2013), Öztan (2014), Yavuz (2013), Madson ve Trafimow (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda özerk benlik kurgusunun erkeklerde daha fazla görüldüğüne yönelik benzer bulgular yer almaktadır. İlişkisel benliğin kadınlarda erkeklere nazaran daha yüksek düzeyde olduğu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde yurt içinde ve yurt dışında daha önce gerçekleştirilmiş olan Cross ve Madson (1997), Akhun (2012), Altıntaş (2015), Yavuz (2013), Josephs vd. (1992), Mesutuoğlu (2012), Bilir (2016), Koç-Yıldırım (2014), Çavuşoğlu (2014), Tosun (2015), Duncan, Ornaghi ve Grazzani (2013), Gündaş (2013), Öztan (2014), Özdemir ve Çok (2011), Bresnahan, Chiu ve Levine (2004), Yavuzer (2017) gibi çeşitli araştırmalarda ilişkisel benlik kurgusunun kadınlarda erkeklere nazaran daha fazla görüldüğüne yönelik bulgular benzer nitelik taşımaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusunun da kadın üniversite öğrencilerinde erkeklere göre daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Literatürde Akhun (2012), Bilir (2016), Dost (2006), Ercan (2011), Gündaş (2013), Koç-Yıldırım (2014), Özdemir ve Çok (2011), Öztan (2014), Özdemir (2012), Bozdağ (2015), Yavuzer (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda özerk-ilişkisel benlik kurgusunun kadınlarda daha yaygın görüldüğüne yönelik bulgular bu çalışmada elde edilen sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Ayrıca literatürde oldukça sınırlı sayıda da olsa Alpay (2015), Sevinç (2016), Kuyumcu (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda benlik kurgularının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığına yönelik bulgular da yer almaktadır. Türkiye örneklemini için aileden bağımsız olma, kendi kararlarını özgürce verme, aileyle belirli bir mesafede ilişkili olma gibi özerk benlik özelliklerinin erkeklerde; hayatın pek çok alanında aileyle yakın ilişki içerisinde olma, ailenin fikirlerine kararlarına öncelik verme, aileye bağlı olma, birlikte

huzurlu, mutlu hissetme gibi ilişkisel benlik özelliklerinin kadınlarda; hem aileyle yakın ilişkide olup hem de bağımsız bir birey olarak hayatını yönlendirebilme gibi özerk-ilişkisel benlik özelliklerinin kadınlarda daha fazla görülmesine ilişkin elde edilen bulguların, ülkemizdeki aile yapılarının, geleneksel, kültürel özelliklerin yansıması olarak literatürle uyumlu bir nitelik taşıdığı söylenebilmektedir.

Aile tipi değişkenine göre benlik kurguları incelendiğinde; özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgularının bireylerin içerisinde yer aldığı ailenin çekirdek veya geniş olmasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu karşımıza çıkmaktadır. Bireycilik özelliklerinin yaygın olduğu, aileyle ve diğer kişilerle ilişkilerin çok önemli olmadığı, kişisel hedeflerin öncelendiği aile ve toplumlarda özerk benliğin; toplulukçu özelliklerin yaygın olduğu, kişilerarası ilişkilerin güçlü olduğu, bireylerin değerlerle birbirine bağlı olduğu aile ve toplumlarda ilişkisel benliğin görülmesi (Kitayama vd., 1997; Triandis ve Suh, 2002) ve çocuk yetiştirmede özerkliğin ön planda olduğu genellikle çekirdek aile yapısına sahip ailelerde özerk benliğin; aileye bağlılığın ve ilişkiselliğin ön planda olduğu genellikle işlevsel geniş aile yapısına sahip ailelerde ilişkisel benliğin görülmesi (Kağıtçıbaşı, 2012) ile ilgili aile tiplerinin benlik kurgularının gelişiminde etkili olduğuna dair literatürde çeşitli bulgular yer almasına rağmen, bu çalışmada elde edilen sonuçlar literatürden farklı olarak aile tiplerinin bireylerin benlik kurgularının gelişiminde etkili olmadığını göstermektedir.

Fakülte türü değişkenine göre üniversite öğrencilerinin benlik kurguları incelendiğinde, özerk benlik kurgusunun Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerde İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre daha yüksek olduğu ve Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerde İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özkan (2014b) tarafından gerçekleştirilen araştırmada özerk benlik kurgusunun dindarlıkla negatif ilişkili olduğu bulgusu, bu çalışmada elde edilen özerk benlik kurgusunun İlahiyat öğrencilerinde Eğitim ve Tıp öğrencilere göre düşük düzeyde olmasıyla, İlahiyat öğrencilerinde dini duyguların ve uygulamaların daha baskın olduğu görüşü temele alındığında benzer nitelikte olduğu söylenebilir. İlişkisel benlik kurgusunun Eğitim Fakültesi'nde okuyanların Tıp Fakültesi'nde okuyanlara göre ve İlahiyat Fakültesi'nde okuyanların Tıp Fakültesi'nde okuyanlara göre daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Literatürde Altıntaş (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal alanda eğitim gören bireylerin fen

alanında eğitim görenlere nispeten ilişkisel benlik kurgularının daha baskın olduğu sonucu, bu çalışmada elde edilen Eğitim ve İlahiyat'ta okuyanların Tıp'ta okuyanlara göre ilişkisel benlik kurgularının yüksek olması sonucuyla benzer nitelik taşımaktadır. Ayrıca Kabaklı-Çimen (2017) tarafından yapılan çalışmada İslami İlimler Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim görenlere göre ilişkisel benlik kurgularının fazla olduğuna yönelik bulgular bulunmaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusunun ise Eğitim Fakültesi'nde okuyan bireylerin Tıp ve İlahiyat Fakültesi'nde okuyanlara göre daha yüksek olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Anne eğitim düzeyine göre üniversite öğrencilerinin benlik kurguları incelendiğinde, özerk benlik kurgusunun bireylerin annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özerk benlik kurgusunun anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığına yönelik benzer sonuçlar yer almaktadır. Bu çalışmadaki sonuçtan farklı olarak, Akhun (2012), Koç-Yıldırım (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin annelerinin eğitim düzeyi yükseldikçe özerk benlik kurguları puanlarının artacağı belirtilmiştir. İlişkisel benlik kurgusunun anne eğitim düzeyi ilkökul ve öncesi olanların üniversite ve üstü olanlara göre ve anne eğitim düzeyi ortaokul olan bireylerin lise, üniversite ve üzeri olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Anne eğitim seviyesinin düşük olmasının bireylerin daha fazla ilişkisel benlik kurgusu göstermelerinde etkili olduğu söylenebilir. Literatürde yer alan Koç-Yıldırım (2014) tarafından yapılan araştırmada anne eğitim düzeyi düşük olanların ilişkisel benlik kurgusunun yüksek olduğuna dair benzer bulgular karşımıza çıkmaktadır. Akhun (2012) çalışmasında anne eğitim düzeyi arttıkça ilişkisel benlik kurgusu puanlarının azalmasına yönelik bulgu, bu çalışmada elde edilen sonuçla benzer nitelik taşımaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusunun anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan öğrencilere nispeten daha yüksek olduğu görülmektedir. Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özerk-ilişkisel benlik kurgusunun anne eğitim düzeyine göre farklılaşmadığına yönelik farklı sonuçlar yer almaktadır. Ayrıca literatürde Bozdağ (2015), Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) ve Bulğur (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda anne eğitim düzeyine göre bireylerin benlik kurgularının farklılaşmadığına ilişkin bu çalışmada elde edilen sonuçlardan farklı bulguların yer aldığı görülmektedir.

Baba eğitim düzeyine göre bireylerin benlik kurguları incelendiğinde, özerk benlik kurgusunun bireylerin babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Bozdağ (2015), Ulukaya ve Bilge (2014), Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda özerk benlik kurgusunun baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığına ilişkin benzer bulgular yer almakla birlikte, Akhun (2012), Koç-Yıldırım (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda baba eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin özerk benliklerinin yüksek olduğuna dair farklı bulgular da yer almaktadır. İlişkisel benlik kurgusunun baba eğitim düzeyi ortaokul olan bireylerin üniversite ve üzeri olan bireylere göre ve baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin üniversite ve üzeri olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde Bozdağ (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada babası lise mezunu olan bireylerin babası üniversite mezunu olan bireylere göre ilişkisel benlik kurgularının yüksek olduğuna ilişkin bulgu, bu çalışmada elde edilen sonuçla örtüşmektedir. Ancak literatürde Akhun (2012), Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017), Ulukaya ve Bilge (2014) tarafından yapılan çalışmalarda bireylerin ilişkisel benlik kurguları ile babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki olmadığına yönelik farklı sonuçlara da rastlanmaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusunun bireylerin babalarının eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Koç-Yıldırım (2014), Çuhadaroğlu ve Akfırat (2017) ve Bozdağ (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da benzer olarak baba eğitim düzeyine göre bireylerin özerk-ilişkisel benlik kurgularının farklılaşmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Ancak Akhun (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada baba eğitim düzeyi arttıkça bireylerin özerk-ilişkisel benlik kurgularının arttığı ifade edilmektedir.

Anne baba tutumlarına göre bireylerin benlik kurguları incelendiğinde, bireylerin özerk benlik kurgularının anne baba tutumlarına göre farklılaşmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Özdemir (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bireylerin özerk benlik kurguları üzerinde anne baba yetiştirme stillerinin etkisinin olmadığı bulgusu yer almakta ve bu çalışmada elde edilen sonuçla benzer nitelik taşımaktadır. Anne baba tutumlarına göre ilişkisel benlik kurgusu anlamlı farklılık göstermekte ve demokratik ebeveynlere sahip bireylerin izin verici ebeveynlere sahip bireylere göre ilişkisel benlik kurgularının daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde Akhun (2012) tarafından yapılan bir araştırmada olumsuz ebeveynlik arttıkça ilişkisel benlik gelişiminin azalacağına yönelik benzer bulgular yer almaktadır. Ayrıca Yaban (2017) anne babanın

sosyal değer yönelimlerinin bireylerin ilişkisel benlik kurgularıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Pomerantz, Qin, Wang ve Chen (2009) tarafından yapılan çalışmada ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkilerin olumlu ve kaliteli olduğu ailelerde bireylerin ilişkisel benlik kurgusu gösterme olasılığının yüksek olduğu belirtilmektedir. zerk-ilişkisel benlik kurgularının demokratik ebeveynlere sahip olan niversite ğrencilerinde aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlere sahip olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde zdemir (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada anne babaları açıklayıcı otoriter (hem özerkliği destekleyen hem kontrolü içeren) olan bireylerin izin verici ve ihmalkar olanlara göre özerk-ilişkisel benlik kurgularının yüksek olduğuna ilişkin benzer bulgular yer almaktadır. Yılmaz (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmada anne baba tutumları kabul ve ilgiye dayalı olan bireylerin olumlu benlik algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Kağıtçıbaşı (1996a) yetkin/demokratik ocuk yetiştirme stiline olduğu, anne babaların hem özerklik hem de kontrolü içeren yöneliminde olduğu ailelerde bireylerin özerk-ilişkisel benlik gelişimlerinin daha yüksek olacağını belirtmektedir. Tüm bulgulardan hareketle olumlu anne baba tutumlarının bireylerin olumlu benlik kurgusu gelişimleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

5.1.3. Aile İklimi Değişkenine İlişkin Tartışma

Aile iklimi değişkenine yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde; niversite ğrencilerinin aile iklimi özelliklerinin cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Aile içi ilişkisellik özelliklerinin kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu, aile içi ilişkilerin kadınlardan daha fazla önemsendiği görülmektedir. Literatürde Demir (2018) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada aile içinde gereken ilgiyi gösterme düzeyi kadınlardan erkeklere göre daha fazla olduğuna yönelik benzer bulgular yer almaktadır. Karakoyun (2011) tarafından yapılan bir araştırmada aile içerisinde rollerin, sorumlulukların yerine getirilmesi, aile bireyelerine gereken ilginin, sevginin gösterilmesi ve davranış kontrolünün sağlanması konularında kadınlardan erkeklere göre daha yüksek puanlar aldığı, aile işlevlerini daha sağlıklı bulduğu görülmektedir. Sabirli (2018) alışmasında aile içerisinde etkili iletişimde, karşılaşılan durumlar karşısında uygun duygusal tepkiyi verebilmede ve aile bireyelerine ilgi, sevgi gsterebilmede kadınlardan erkeklere göre daha yüksek puanlar aldığı karşımıza

çıkılmaktadır. Erkiner (2012) çalışmasında kadınların erkeklere göre aile içerisinde olaylara karşı uygun tepkiler verme becerilerinin yüksek olduğu görülmektedir. İkiz ve Yörük (2013) tarafından yapılan çalışmada kadınların erkeklere göre aile içi iletişimde, uygun tepkiler gösterme becerilerinde ve genel aile fonksiyonlarında daha yüksek puanlar aldıklarına ilişkin benzer sonuçlar yer almaktadır. Galioğlu (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da benzer olarak kadınların erkeklere göre aile içinde problem çözme becerilerinin, iletişim düzeylerinin, uygun tepkiler verebilmelerinin, aile bireylerine sevgi göstermelerinin, genel aile işlevlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Kuşaklararası otorite boyutunda erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puanlar aldığı, aile içerisinde büyüklerin otoritesinin sorgulanmaması, yaşlı neslin isteklerinin geçerli olması, kuralların büyükler tarafından belirlenmesi gibi özelliklerin erkekler tarafından daha fazla önemsendiği görülmektedir. Bayer'in (2013) çalışmasında ifade edildiği gibi geleneksel aile yapısının ataerkil temele dayanması, aile içerisinde hiyerarşik ilişkilerin baskın olması ve erkeklerin aile içinde hakimiyetinin olması gibi anlayışlar sebebiyle erkeklerin kadınlara göre kuşaklararası otorite boyutunda daha yüksek puanlar aldıkları söylenebilir. Bilişsel uyum alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır.

Aile tipi değişkenine göre aile iklimi özellikleri incelendiğinde, aile içi ilişkiselliğin aile tipine göre farklılaşmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Sabirli (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile tipinin çekirdek veya geniş olmasına bağlı olarak bireylerin aile içerisindeki iletişim, problem çözme, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi, sevgiyi gösterebilme gibi aile fonksiyonlarının değişmediğine yönelik bu çalışmada elde edilen sonuca benzer bulgular yer almaktadır. Çakıcı (2006) tarafından yapılan bir araştırmada da aile tipinin çekirdek veya geniş olmasının aile işlevleri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığına yönelik benzer sonuçlar yer almaktadır. Kuşaklararası otorite alt boyutunda aile tipine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bilişsel uyum alt boyutunda geniş aile tipine sahip olan üniversite öğrencilerinin çekirdek aile tipine sahip olan öğrencilere göre aile içinde ebeveynleriyle değerlerin, inançların, düşüncelerin, hayat görüşlerinin benzeme düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bayer (2013) tarafından yapılan çalışmada geniş aile yapısı geleneksel değerlerin baskın olduğu toplumlarda daha yaygın olarak görüldüğü için aile içerisindeki bireyler arasındaki görüşlerin, inançların ve değerlerin çekirdek aile yapısına

göre uyumlu olmasının daha yüksek olduğu görülmekte ve bu çalışmada elde edilen bilişsel uyumun geniş aile tipinde daha yüksek düzeyde görülmesi sonucuyla örtüşen nitelikte olduğu söylenebilmektedir.

Fakülte türü değişkenine göre aile iklimi özellikleri incelendiğinde, aile içi ilişkisellik boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre ve Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin Tıp Fakültesi'nde okuyanlara göre daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Kuşaklararası otorite alt boyutunda Tıp Fakültesi'nde okuyanların Eğitim Fakültesi'nde okuyanlara göre ve İlahiyat Fakültesi'nde okuyanların Eğitim Fakültesi'nde okuyanlara göre daha yüksek puanlar aldığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Bilişsel uyum boyutunda İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören bireylerin Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören bireylere göre aile içerisindeki değerlerin, görüşlerin ve inançların daha benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde aile iklimi özelliklerini fakülte türüne göre inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Anne eğitim düzeylerine göre üniversite öğrencilerinin aile iklimi özellikleri incelendiğinde, aile içi ilişkisellik boyutunda anne eğitim düzeyi ilkokul ve öncesi olan bireylerin anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olan bireylere göre, anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin anne eğitim düzeyi lise olan öğrencilere göre ve anne eğitim düzeyi ortaokul olan bireylerin üniversite ve üzeri olan bireylere göre daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan farklı olarak Karakoyun (2011) tarafından yapılan bir araştırmada anne eğitim düzeyi düşük olan bireylerin anne eğitim düzeyi yüksek olanlara göre aile içi ilişkileri, iletişimi, problem çözme düzeylerini, bireylerin birbirlerine olan ilgilerini sağlıksız olarak algıladığı karşımıza çıkmaktadır. Galioğlu (2014) tarafından yapılan bir araştırmada da anne eğitim düzeyi üniversite olan bireylerin anne eğitim düzeyi ilköğretim, lise ve lisansüstü olanlara göre aile içi iletişim, problem çözme, uygun tepkilerde bulunma gibi konularda aile işlevselliğinin yüksek olduğu bulgusu karşımıza çıkmaktadır. Soner (2000) tarafından yapılan bir araştırmada da ailede annenin eğitim düzeyi yükseldikçe aile içerisindeki iletişimin, birliğin, duygusal ortamın ve genel uyumun olumlu şekilde artacağı ifade edilmektedir. Kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum alt boyutlarında anne eğitim düzeyine göre bireyler arasında farklılaşma olmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Özek (2011), Akyüz (2018), Nalbantoğlu (2016), Çalış (2019), Erkiner (2012), Doğan ve Ceyhan (2008) tarafından

gerçekleştirilen çalışmalarda anne eğitim düzeyine göre aile içerisindeki iletişim, problem çözme, uygun tepki verebilme, ilgi ve sevgi gösterme gibi özelliklerin farklılaşmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır. Çıkan sonuçlardan hareketle aile içerisindeki bireylerin iletişimlerinde, uyumluluklarında, duygusal bağlarında, nesillerin birbirleriyle ilgili olmasında anne eğitim düzeyinin temel farklılık oluşturan bir özellik olmadığı yargısına varılabilir.

Baba eğitim düzeyine göre üniversite öğrencilerinin aile iklimi özellikleri incelendiğinde, aile içi ilişkisellik boyutunda baba eğitim düzeyi ilkököl ve öncesi olan bireylerin üniversite ve üzeri olan bireylere göre, baba eğitim düzeyi ortaokul olan bireylerin üniversite ve üzeri olanlara göre, baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin üniversite ve üzeri olan öğrencilere göre daha yüksek puanlar aldığı karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Nalbantoğlu (2016) tarafından yapılan bir çalışmada baba eğitim düzeyi ortaöğretim (ortaokul, lise) olan bireylerin baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan bireylere göre aile içerisinde uygun duygusal tepkilerde bulunma düzeyinin yüksek olduğuna ilişkin benzer bulgular karşımıza çıkmaktadır. İkiz (2009) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada babası lise mezunu olan bireylerin babası üniversite mezunu olan bireylere göre aile içerisinde problem çözme becerilerinin, aile bireyelerine ilgi gösterme düzeylerinin ve etkili iletişim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Kirişoğlu (2016) tarafından yapılan bir çalışmada da baba eğitim düzeyi lise olan bireylerin baba eğitim düzeyi üniversite olan bireylere göre aile içerisindeki doyumlarının daha yüksek olduğuna ilişkin bulgular karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgulardan farklı olarak literatürde Çalış'ın (2019) çalışmasında babası lise mezunu olanların ortaokul mezunu olanlara göre aile işlevselliklerinin yüksek olduğuna, Karakoyun'un (2011) çalışmasında baba eğitim düzeyi arttıkça aileyi daha sağlıklı algılama durumlarının arttığına, Erkiner'in (2012) ve Akyüz'ün (2018) çalışmalarında baba eğitim düzeyine göre bireylerin aile içerisindeki ilişkilerin, işlevselliklerin farklılık göstermediğine ilişkin çeşitli bulgular yer almaktadır. Kuşaklararası otorite ve bilişsel uyum alt boyutlarında baba eğitim düzeyine göre bireyler arasında farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Anne baba tutumlarına göre bireylerin aile iklimi özellikleri incelendiğinde, aile içi ilişkiselliğin anne babası demokratik olan öğrencilerde anne babası baskıcı/otoriter ve izin verici olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde yer alan Park ve Kim (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada anne baba-çocuk

arasındaki ilişkilerin olumlu olduğu ailelerde aile uyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmekte ve bu çalışmada elde edilen demokratik anne baba tutumlarının baskıcı/otoriter ve izin verici anne baba tutumlarına göre aile içi ilişkisellik özelliklerinde daha etkili olduğu sonucuyla benzer nitelik taşımaktadır. Literatürde benzer şekilde Kins, Beyers, Soenens ve Vansteenkiste (2009) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada bireylerin kişisel değerlerine ve tercihlerine uygun bir yaşam durumunun ortaya konulduğu ve ebeveynlerin empatik olduğu, baskıdan uzak olduğu ailelerde bireylerin iyi oluşlarının yüksek olduğu görülmektedir. İkiz (2009) çalışmasında demokratik ebeveynlere sahip olanların baskıcı/otoriter ebeveynlere sahip olanlara göre aile içerisinde problem çözme becerilerinin yüksek olduğuna ilişkin sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Kalyencioglu (2007) aile ilişkileri olumlu olan kişilerin aile içerisindeki işlevlerin de sağlıklı olduğunu belirtmektedir. Evirgen (2010) aile içi ilişki algılarının pozitif olduğu ailelerin sağlıklı aile işlevlerine sahip olduğunu belirtmektedir. Kurdek ve Fine (1993) tarafından yapılan bir çalışmada demokratik/yetkili ebeveynlerin olduğu ailelerde aile iklimi özelliklerinin olumlu, çatışmanın az, sıcak ilişkilerin ve belirli bir düzenin olduğu görülmektedir. Rudy ve Grusec (2001) tarafından yapılan bir çalışmada ise yetkeci ebeveynliğin toplulukçu kültürlerde sıklıkla görüldüğü ve aile içi ilişkilerdeki sıcaklığın az olmasıyla ilgili olduğu görülmekte, bu araştırmada elde edilen yetkeci (otoriter) ebeveynlere sahip ailelerde demokratik ebeveynlere sahip olanlara göre aile içi ilişkiselliğin düşük olmasıyla benzer nitelik taşıdığı söylenebilmektedir. Kuşaklararası otoritenin aşırı koruyucu ebeveyne sahip olan bireylerde demokratik ebeveyne sahip olan bireylere göre, baskıcı/otoriter ebeveyne sahip olanlarda izin verici ve demokratik ebeveyne sahip olanlara göre ve izin verici ebeveynlere sahip olan öğrencilerde demokratik ebeveynlere sahip olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde Ulusoy, Özcan Demir ve Görgün Baran (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada baskıcı/otoriter ve izin verici-ilgisiz ebeveynlerin çocukların kendileriyle alakalı kararlara katılmalarına izin vermedikleri, kurallara uyararak itaatkar olmalarını istedikleri, çocuklara sorumluluk vermedikleri, ailede yaşanan problemlerin çok olduğu, aile bireyleri ile daha çok kavga ettikleri, çocukların hayatı anlamsız bulduklarına ilişkin bulgular bu çalışmada elde edilen kuşaklararası otoritenin baskıcı/otoriter, izin verici ebeveynlere sahip olanlarda yüksek görülmesi sonucuyla örtüşür niteliktedir. Bilişsel uyumun demokratik ebeveynlere sahip olan bireylerde aşırı koruyucu ve baskıcı/otoriter

ebeveynlere sahip olan bireylere göre, izin verici ebeveynlere sahip bireylerde baskıcı/otoriter ebeveynlere sahip olanlara göre daha yüksek olduğu karşımıza çıkmaktadır. Gezer (2001) tarafından yapılan bir araştırmada ebeveynler ve çocuklar arasında aile içerisinde yüksek uyumun olduğu ailelerde bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip oldukları görülmekte, bu çalışmada elde edilen demokratik ebeveynlere sahip bireylerin aile içerisinde ebeveynlerle olan bilişsel uyum düzeyinin yüksek olduğu bulgusuyla benzer nitelik taşıdığı söylenebilmektedir. Kalyencioğlu (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile fonksiyonlarının sağlıklı ve olumlu olduğu ailelerde bireylerin uyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle olumlu anne baba tutumlarının yer aldığı ailelerde aile içi ilişkiselliğin ve bilişsel uyumun yüksek düzeyde olduğu, kuşaklararası otoritenin ise düşük seviyede görüldüğü sonucuna varılabilmektedir.

5.1.4. İyi Oluş (PERMA), Benlik Kurguları ve Aile İklimi Arasındaki İlişkilere Yönelik Tartışma

Benlik kurguları ve iyi oluş arasındaki ilişkiler incelendiğinde; özerk benlik kurgusunun iyi oluşun olumlu duygular, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk alt boyutlarıyla negatif ilişkilere sahip olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Özerk benliğe sahip bireylerin olumlu duyguları deneyimleme düzeylerinin düşük olduğu, düşük seviyede olumlu ilişkilere sahip olduğu, hayata anlam yükleme düzeylerinin düşük olduğu, yaşamdaki başarılarının ve mutluluklarının az olduğu, iyi oluş düzeylerinin de düşük olduğu görülmektedir. Literatürde bu bulguları destekleyen yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilmiş çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Şahin (2017) özerk benlik kurgusuna sahip bireylerin ilişkisel iyi oluş düzeylerinin, yaşam doyumlarının, akademik başarılarının ve öz yeterlik düzeylerinin düşük olduğunu belirtmektedir. Gündaş (2013) tarafından yapılan çalışmada özerk benliğe sahip olan bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Koç-Yıldırım (2014) çalışmasında özerk benlik kurgusuna sahip bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin düşük olduğu karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde Morsünbül (2013) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada özerk benliğin yaşam doyumunu ile negatif, depresyonla pozitif ilişkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Özdemir'in (2012) araştırmasında özerk benliğe sahip bireylerin negatif duyguları deneyimleme düzeylerinin daha fazla olduğu, yaşam doyumlarının ve öznel iyi oluşlarının düşük olduğu görülmektedir. Yu, Zhou, Fan, Yu ve Peng (2016)

tarafından yapılan araştırmada bağımsız (özerk) benliğin negatif etkisinin yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer olarak Jonason vd. (2017) makyavelizm ve narsisizm gibi olumsuz özelliklerin özerk benlik kurgusuna sahip olan kişilerde daha yüksek seviyede görüldüğünü ifade etmektedir. Utz (2004) özerk benlik kurgusuna sahip olan bireylerin düşük düzeyde iş birliği sergilediğini belirtmektedir. Smith (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özerk benliğe sahip olanların psikolojik iyi oluşun yaşamın amacı, kişisel gelişim, pozitif ilişkilere sahip olma, özerklik, kendini kabul etme, çevresel ilişkilerde yetkinleşme gibi alt boyutlarının hepsinde düşük puanlar aldığı yani psikolojik iyi oluşlarının düşük olduğu görülmektedir. Gündaş ve Koçak (2015) özerklik ile psikolojik sağlamlık arasında negatif ilişkinin olduğunu belirtmektedir. Literatürde özerk benliğin iyi oluşla ilgili olumlu özelliklerinin düşük olmasının yanında çeşitli olumsuz durumlarla da ilişkili olduğunu belirten çalışmalar yer almaktadır. Yavuz (2013) tarafından yapılan çalışmada özerk benliğe sahip olan bireylerin intihar düşüncelerinin yüksek olduğu, intihar girişimi ve davranışına yönelme ihtimallerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bayat (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özerk benliğe sahip kişilerin psikopatoloji düzeylerinin fazla olduğu karşımıza çıkmaktadır. Alpay (2015) özerk benlik kurgusuna sahip olanların daha fazla intihar düşüncesinde olacağını ve girişiminde bulunacağını belirtmektedir. Chen ve Dornbusch (1998) tarafından yapılan çalışmada özerk olan kişilerin psikolojik sıkıntı ve psikolojik stresi yüksek düzeyde sergilediği ve özgüven eksiliği gösterdiği karşımıza çıkmaktadır. Chou (2000) özerklik ile depresyon arasında pozitif ilişkilerin olduğunu belirtmiştir. Tüm bulgulardan hareketle özerk benliğe sahip olan bireylerin iyi oluş düzeylerinin düşük olduğu ve olumsuz özellikleri gösterme eğilimlerinin yüksek olduğu yargısına varılabilmektedir.

İlişkisel benlik kurgusunun iyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere tüm alt boyutlarıyla pozitif ilişkilere sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır. İlişkisel benlik kurgusuna sahip olan bireylerin olumlu duyguları yüksek düzeyde deneyimledikleri, herhangi bir görevi sürdürürken akış yaşadıkları (bağlandıkları), kişilerarası olumlu ilişkilere sahip oldukları, hayata anlam yükledikleri, yaşamdaki başarılarının ve mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde ilişkisel benliğin bireylerin iyi oluşlarıyla ve olumlu birtakım özelliklerle ilişkili olduğunu içeren benzer bulgulara rastlanmaktadır. Öztan (2014) tarafından yapılan bir çalışmada ilişkisel benliğe sahip olan bireylerin yaşam

doyumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Gündaş (2013) ilişkisel benlik kurgusu ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Şahin (2017) tarafından yapılan araştırmada ilişkisel benliğe sahip olan kişilerin ilişkisel iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu, yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları, akademik başarılarının ve öz yeterlik seviyelerinin fazla olduğu karşımıza çıkmaktadır. Güler (2004) ilişkisel benliğin olumlu gelecek yönelimleriyle pozitif, kaygılı (korkulu) gelecek yönelimleriyle negatif ilişkiye sahip olduğunu ifade etmektedir. Datu ve Salanga (2018) tarafından yapılan araştırmada ilişkisel benlik kurgusunun yaşamda anlam arayışıyla pozitif ilişkiye sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır. Dutrizac (2005) ilişkisel benlik kurgusunun pozitif duygusal deneyimlerle olumlu ilişkiye sahip olduğunu, agresiflikle, negatif duygusal deneyimlerle ve depresyonla olumsuz ilişkiye sahip olduğunu, ilişkisel benliğe sahip olan bireylerin diğer insanlarla yakın ilişkiler içerisinde olduğunu, ilişki kalitesinin ve empati düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Koç-Yıldırım (2014) ilişkisel benliğe sahip kişilerin psikolojik dayanıklılık seviyelerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde Luo, Hogan, Yeung, Sheng ve Aye (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilişkisel benlik kurgusuna sahip olanların yüksek yetkinlik düzeyine sahip ve yüksek düzeyde ustalık hedeflerinin olduğu, akademik başarılarını çaba, ilgi, çalışma gibi içsel düzenlemeye bağlama eğiliminde oldukları görülmektedir. Akutsu, Yamaguchi, Kim ve Oshio (2016) bağımlı (ilişkisel) benlik kurgusu ile yaşam doyumunu arasında pozitif ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Akın ve Eroğlu (2013) ilişkisel benlik kurgusunun öz şefkat, ortak insanlık, bilinçli farkındalık gibi olumlu özelliklerle pozitif ilişkilere; öz yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme gibi olumsuz özelliklerle negatif ilişkilere sahip olduğunu belirtmektedir. Major (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ilişkisel benlik kurgusunun kişisel iyi oluş motivasyonları ve affetme özellikleriyle olumlu ilişkilere sahip olduğu görülmektedir. Liang (2011) tarafından yapılan çalışmada ilişkisel benlik ile yaşam doyumunu arasında pozitif ilişkilerin olduğu ifade edilmektedir. Gürel Kırgız (2007) ilişkisel benlik kurgusu, şükran duyma ve öznel iyi oluş arasında pozitif ilişkilerin olduğunu belirtmektedir. Smith'in (2009) çalışmasında ilişkisel benliğe sahip olan kişilerin psikolojik iyi oluşlarının yüksek düzeyde olduğu karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Sakal ve Aytekin (2014) ilişkiselliğin bireylerin başarı duygusunu deneyimlemelerinde ve yetkinlik kazanmalarında önemli olduğunu ifade etmiştir. Tüm bulgulardan yola çıkılarak ilişkisel benlik kurgusunun bireylerin iyi oluş

düzelelerinin yüksek olmasında etkili olduğu, hayattaki olumlu özelliklerle ilişkili olduğu ve bizim kültürümüz açısından bireylerin gelişiminde olumlu bir benlik yapısının oluşumuna zemin hazırladığı sonucuna varılabilir.

Özerk-ilişkisel benliğin iyi oluşun bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk alt boyutlarıyla pozitif ilişkilere sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır. Özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olan bireylerin bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu, kişilerarası olumlu ilişkilere sahip oldukları, hayata ilişkin anlam düzeylerinin yüksek olduğu, yaşamdaki başarılarının ve mutluluklarının fazla olduğu görülmektedir. Özerk-ilişkisel benliğin hem aileyle yakın ilişkiye sahip olma hem de birey olarak bağımsız şekilde kararlar alabilme özelliklerini barındırması sebebiyle en olumlu benlik kurgusu olduğu düşünülmektedir. Literatürde yer alan birçok çalışma da özerk-ilişkisel benlik kurgusunun bireylerin iyi oluşlarıyla, olumlu özellikleriyle ilgili olduğunu içermekte ve bu bulgularla tutarlılık göstermektedir. Özdemir (2012) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada özerk-ilişkisel benliğe sahip olan bireylerin olumlu duyguları deneyimleme düzeylerinin, yaşam doyumlarının ve öznel iyi oluşlarının yüksek olduğu görülmektedir. Morsünbül (2013) özerk-ilişkisel benliğin yaşam doyumuyla pozitif, depresyon belirtileriyle negatif ilişkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Dönmezoğulları (2014) özerk-ilişkisel benliğe sahip olan bireylerin iyi oluşlarının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Gündaş'ın (2013) araştırmasında özerk-ilişkisel benlik ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif ilişkilerin olduğu görülmektedir. Frank vd. (1990) özerklik ve ilişkiselliğin bir arada olmasının psikolojik sağlık açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Allen vd. (1994) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aileyle kurulan olumlu ilişkilerle birlikte özerkliğin olmasının bireylerin psikososyal gelişimlerinde önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Koç-Yıldırım (2014) tarafından yapılan çalışmada özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olan bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gündaş ve Koçak (2015) psikolojik sağlamlık ile özerk-ilişkisel benlik arasında olumlu ilişkilerin olduğunu belirtmiştir. Özdemir (2016) hem ilişkililiğin hem de kendileşme özelliklerinin bireylerin psikolojik iyi oluşları üzerinde önemli olduğunu ifade etmektedir. Yeniçeri (2013) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ilişkili olma ve kendileşme özelliklerinin bir arada yer almasının bireylerin iyi oluşları üzerinde etkili olacağına dair bulgular yer almaktadır. Ayrıca Yu vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada da hem bağımlı hem bağımsız benlik kurgusuna yani

özerk-ilişkisel benliğe sahip olan bireylerin öznel iyi oluşlarının yüksek olduğu karşımıza çıkmaktadır. Tüm bulgulardan hareketle bireylerin sağlıklı kişilik özellikleri ve olumlu kimlik gelişimleri açısından gerekli olan özerklik ve ilişkisellik ihtiyacının bir arada yer almasının, psikolojik açıdan da iyi oluşu yüksek sağlıklı bireylerin yetişmesi için özerk-ilişkisel benliğin önemli bir konuma sahip olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Aile iklimi ile iyi oluş arasındaki ilişkiler incelendiğinde, aile içi ilişkiselliğin iyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere tüm alt boyutlarıyla pozitif ilişkilere sahip olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Aile içerisinde açık iletişimin olduğu, olumlu aile ilişkilerinin yer aldığı, bireylerarası uyumun olduğu ve zor durumlara karşı etkili başa çıkma becerilerine sahip olan yani aile içi ilişkiselliğin yer aldığı ailelerde olumlu duyguların deneyimlendiği, bağlanmanın yüksek olduğu, olumlu ilişkilerin var olduğu, hayata anlam yüklendiği, başarıların ve mutluluğun yaşandığı görülmektedir. Literatürde yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilmiş çeşitli çalışmalarda olumlu aile ilişkilerine ve fonksiyonlarına sahip ailelerde iyi olma düzeylerinin yüksek olduğuna dair benzer bulgular karşımıza çıkmaktadır. Tatal (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada aile işlevleri olumlu olan bireylerin yaşam doyumlarının ve olumlu duygulanımlarının yüksek olduğu, negatif duygulanım düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Tümer (2018) tarafından yapılan bir araştırmada destekleyici aile ilişkilerine sahip olan bireylerin yaşam kalitelerinin yüksek olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Phillips (2012) tarafından yapılan çalışmada olumlu aile ikliminin bireylerin iyi oluşları üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Shek (1997) aile işleyişi ile bireylerin psikolojik iyi oluşları, psikososyal uyumları ve olumlu ruh sağlığı arasında yakın bir bağlantı olduğunu ifade etmiştir. Kazarian (2005) olumlu aile işleyişine sahip olan kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Topbay (2016) sağlıklı aile işlevlerinin bulunduğu ailelerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğunu ifade etmektedir. Coty ve Wallston (2010) aile işleyişi ile yaşam doyumu ve öznel iyi oluş arasında pozitif ilişkilerin olduğunu belirtmektedir. Benzer olarak Eryılmaz (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile içerisinde olumlu iletişimin, birliğin, ilişkiselleşmenin, duygusal bir bağlanmanın ve yetkinliğin var olmasının bireylerin öznel iyi oluşları üzerinde önemli etkilere sahip olduğu belirtilmektedir. İkiz ve Yörük (2013) genel öz yeterlik seviyeleri yüksek olan kişilerin aile işlevleri açısından daha sağlıklı olduklarını ifade

etmektedir. Valdes-Cuervo, Alcantar-Nieblas, Martinez-Ferrer ve Parra-Perez (2018) tarafından yapılan bir araştırmada aile iklimi özelliklerinin ebeveyn desteğiyle ve empatiyle olumlu ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Brophy-Herb vd. (2013) bir ailede annenin iyi oluşa ve duygusal iklime sahip olmasının çocukların olumlu davranışları geliştirmeleriyle yakından ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Chang (1998) aile ikliminin, akran ilişkileriyle, sosyal becerilerle, algılanan yetkinlikle ve genel iyi oluşla pozitif ilişkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Kendall (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise ailenin duygusal ikliminin bireylerin psikolojik iyi oluşları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Olumlu aile iklimine, aile içi ilişkiselliğe sahip olan bireylerin hayatta karşılaşılan problemlerle başa çıkabilmeyi kolaylaştırdığı ve olumsuz aile ikliminin ise bireylerin bir takım psikolojik problemler yaşamasına sebep olduğuna ilişkin bu bulguları destekleyen çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır. Kara (2009) tarafından yapılan bir çalışmada bireylerin stresle başa ıkabilmelerinde aile yapılarının, yetiştikleri ortamın, ebeveyn tutumlarının etkili olduğu ve aile özelliklerinin olumlu olmasının çeşitli durumlarda stresle başa çıkmayı kolaylaştırdığı karşımıza çıkmaktadır. Palabıyıkğlu, Azizğlu, zayar ve Berksun (1993) intihar girişimi olan kişilerin aile işlevselliklerinin düşük ve sağlıksız olduğunu ifade etmektedir. Türküm, Kızıлтаř, Bıyık ve Yemenci (2005) aile fonksiyonları sağlıksız olan bireylerin gelecekle, sağlıkla, eğitimle, ekonomik durumla ilgili birtakım sorunlar yaşadığını belirtmektedir. Benzer Şekilde Otlu (2008) tarafından yapılan çalışmada aile fonksiyonları sağlıksız olduğu bireylerin depresyon gösterme oranlarının arttığı karşımıza çıkmaktadır. Aktepe, alışkan ve Sönmez (2014) alışmasında sağlıksız aile yapısına ve ilişkilerine sahip olan kişilerin kendilerine zarar verme davranışlarının fazla olacağı ifade edilmektedir. Buelga, Martinez-Ferrer ve Cava (2017) tarafından yapılan araştırmada aile içerisinde çatışmanın, olumsuz iletişimin ve uyumsuzluğun hakim olduğu ailelerde bireylerin siber zorbalık gösterme eğilimlerinin yüksek olacağı ifade edilmektedir. Olsson, Nordström, Arinell ve Knorrning (1999) depresyonu olan bireylerin sosyal etkileşimlerinin olumsuz, bağlanma düzeylerinin düşük ve aile iklimi özelliklerinin negatif olduğunu belirtmektedir. Ayrıca literatürde bireylerin gelişiminde ve ileriki yaşantılarında sağlıklı yetişkinler olmalarında yetişilen ailenin olumlu aile iklimi özelliklerine sahip olmasının önemine ilişkin de birtakım bulgular yer almaktadır. Braun (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kök ailedeki aile iklimi özelliklerinin, uyumun olmasının, aktif eğlence yönelimlerinin

yer almasının bireylerin ilerideki ilişkilerinin kalitesini ve ilişkilerden elde edilen doyumu olumlu etkilediği sonucu karşımıza çıkmaktadır. Klasen vd. (2015) öz yeterlik düzeyi yüksek olan bireylerin oluşmasında pozitif aile iklimine ve sosyal destek açısından koruyucu faktörlere sahip olunmasının önemine işaret etmektedir. Benzer olarak Ackerman vd. (2013) de yaptıkları çalışmada bireylerin kök ailesinde olumlu aile ikliminin, pozitif bağların yer almasının evlendiklerinde eşlerine karşı sergiledikleri olumlu bağlanma derecesiyle pozitif ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Tüm bulgulardan hareketle psikolojik açıdan sağlıklı bireylerin yetişmesinde aile içi ilişkiselliğin, ailede yer alan olumlu iletişimin ve bireylerarası uyumun oldukça önemli olduğu ve olumlu aile iklimi özelliklerinin bireylerin negatif örüntüler sergilemelerine karşı bir tampon görevi gördüğü yargısına varılabilmektedir.

Kuşaklararası otorite ile iyi oluş arasındaki ilişkiler incelendiğinde, kuşaklararası otoritenin iyi oluşun hiçbir alt boyutuyla anlamlı ilişkilere sahip olmadığı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Aile içerisinde bireylerin yaşlı neslin otoritesini kabul edip etmemesinin, kuralların büyükler tarafından belirlenip belirlenmemesinin veya büyüklerin sözlerinin kabul edilip edilmemesinin bireylerin iyi oluşları üzerinde önemli bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Yani kuşaklararası otoritenin bireylerin iyi oluşları üzerinde doğrudan etkisi olan bir özellik olmadığı söylenebilir. Literatürde de kuşaklararası otorite özelliklerinin bireylerin iyi oluşlarıyla ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bilişsel uyum ve iyi oluş arasındaki ilişkiler incelendiğinde, bilişsel uyumun iyi oluşun olumlu duygular, bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve mutluluk olmak üzere tüm alt boyutlarıyla pozitif ilişkilere sahip olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Aile içerisindeki bireylerin benzer görüşlere, inançlara, değerlere ve tutumlara sahip olduğu yani bilişsel uyumun olduğu ailelerde bireylerin olumlu duyguları yüksek düzeyde hissettiği, yüksek bağlanma düzeylerine sahip olduğu, hayatın anlamının ve amacının farkında oldukları, kişilerarası pozitif ilişkilere sahip oldukları, başarı duygusunu deneyimledikleri ve mutluluk düzeylerinin fazla olduğu görülmektedir. Literatürde doğrudan bilişsel uyumun bireylerin iyi oluşları üzerine etkisini inceleyen çalışma yer almasa da dolaylı olarak ailedeki uyumun iyi oluşla ilişkisini ele alan ve bu sonuçları destekleyen çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Gezer (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yüksek uyuma sahip ailelerde yetişen kişilerin ilişkilerinde güvenli bağlanma

düzelelerine sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır. Kalyencioğlu (2007) alışmasında aile işlevleri olumlu ve sağlıklı olan bireylerin uyum dzelelerinin de yüksek olduğu görülmektedir. Soner (2000) tarafından yapılan bir araştırmada uyumlu aile yapısına sahip olan çocukların akademik başarılarının, mutluluk dzelelerinin ve özgüvenlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Kleinman, Handal, Enos, Searight ve Ross (1989) alışmasında aile yaşantısında uyumun fazla olduğu aile yapılarında çatışmanın düşük seviyede olduğu ve bireylerin ergenlik döneminde sıkıntı yaşama oranlarının düşük olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda aile içerisinde bilişsel uyumun varlığının bireylerin iyi oluşları üzerinde etkisi olan bir özellik olduğunu söylemek mümkündür.

Aile iklimi ve benlik kurguları arasındaki ilişki örüntüleri incelendiğinde, özerk benlik kurgusuna sahip olan bireylerin aile içi ilişkisellik özelliklerinin, kuşaklararası otoritenin ve bireyler arasındaki bilişsel uyum dzelelerinin düşük olduğu karşımıza çıkmaktadır. İlişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin ailelerinde aile içi ilişkisellik özelliklerinin ve bilişsel uyum dzelelerinin yüksek olduğu görülmektedir. zerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip olan kişilerin ailelerinde aile içi ilişkisellik özelliklerinin yüksek düzeyde, kuşaklararası otorite özelliklerinin de düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Literatürde bu sonuçları destekleyen benzer bulgulara rastlanmaktadır. Berkem (1999) tarafından gerçekleştirilen çalışmada psikolojik yapısı olumlu olan, aile içerisinde uyumun var olduğu, aile içi olumlu iletişimin yüksek olduğu, uygun duygusal bağlamın, birliğin ve yetkinliğin olduğu ailelerde gençlerin benlik kavramlarının da olumlu geliştiği sonucu karşımıza çıkmaktadır. Sznitman, Zimmermann ve Van Petegem (2019) alışmasında aile ortamlarının, algılanan aile ikliminin bireylerin kimlik gelişiminde etkili olduğu ifade edilmekte, st düzeyde bağlılığa sahip olan kimliklerin en uygun psikolojik uyum, yüksek benlik saygısı ve olumlu aile ortamıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Karakitapoğlu Aygün (2002) anne baba tutumlarının bireylerin benlik kurgularını etkilediğini ifade etmektedir. Benzer şekilde Yılmaz (2000) tarafından yapılan çalışmada olumlu aile iklimi özellikleri açısından anne-babanın kabul ve ilgisi arttıka bireylerin olumlu benlik algılarının arttığı görülmektedir. Matheis ve Adams (2004) kimlik gelişiminin aile içerisindeki ilişkiler aracılığıyla şekillendiğini ifade ederek, aile ortamı ile kimlik gelişimi arasında doğrudan bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca aile içerisinde olumlu iletişimin, birliğin, duygusal bağlamın, memnuniyetin olduğu ailelerde benlik saygısının ve yaşam doyumunun yüksek olduğu (Kirişoğlu, 2016)

ve aile bütünlük duygusunun var olduğu ailelerde benlik saygısı ve yaşam doyum düzeylerinin fazla olduğu (Çeçen, 2008) görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle olumlu aile iklimi özelliklerine sahip olan ailelerde yetişen bireylerin olumlu benlik kurgusuna sahip olacağını söylemek mümkündür.

5.1.5. Aile İklimi ve İyi Oluş (PERMA) Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolüne İlişkin Modele Yönelik Tartışma

Modele ilişkin bulgular incelendiğinde, aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolüne yönelik gerçekleştirilen yapısal eşitlik modelinin kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğu sonucu karşımıza çıkmaktadır. Aile ikliminin dışsal değişken, benlik kurgularının aracı değişken ve iyi oluşun içsel değişken olarak tanımlandığı yapısal eşitlik modelinde değişkenler arasındaki ilişkiler, doğrudan ve dolaylı etkiler olduğu görülmektedir. Aile ikliminin iyi oluş değişkenine orta düzeyde doğrudan bir etkisinin olduğu, modele benlik kurguları değişkeninin dahil edilmesiyle bu ilişkinin düştüğü ancak anlamlılığını koruduğu, aile ikliminin benlik kurguları üzerinden iyi oluşa dolaylı etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkılarak aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının kısmi aracı rolünün olduğu söylenebilmektedir. Sonuç olarak aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkinin bir kısmını benlik kurguları değişkeni açıklamaktadır.

Modele göre olumlu aile iklimi özelliklerinin (aile içi ilişkisellik ve bilişsel uyumun yüksek, kuşaklararası otoritenin düşük olması) fazla olması olumlu benlik kurgusunun (ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik) oluşmasını sağlamakta, olumlu benlik kurgularının gelişimi de bireylerin iyi oluş düzeylerini artırmaktadır. Bu sonuçlar bireylerin iyi oluşlarının incelenmesinde aile iklimi özelliklerinin ve benlik kurgularının ele alınmasının önemine işaret etmektedir. Literatürde birebir bu değişkenlerin birbiriyle ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte, bazı çalışmalarda bu sonuçları destekleyen benzer bulguların olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda; aile içerisindeki ilişkiler ve aile ortamı özellikleri aracılığıyla kimlik gelişiminin şekillendiği (Matheis ve Adams, 2004), olumlu psikolojik yapısı olan, aile içerisinde uyumun var olduğu, aile içi olumlu iletişimin yüksek olduğu, uygun duygusal bağlamın, birliğin ve yetkinliğin olduğu ailelerde gençlerin benlik kavramlarının da olumlu geliştiği (Berkem, 1999), aile ortamlarının, algılanan aile ikliminin bireylerin kimlik gelişiminde etkili

olduğu, üst düzeyde bağlılığa sahip olan kimliklerin en uygun psikolojik uyum, yüksek benlik saygısı ve olumlu aile ortamıyla ilişkili olduğu (Sznitman vd., 2019), olumlu aile iklimi özellikleri açısından anne-babanın kabulü ve ilgisi arttıkça bireylerin olumlu benlik algılarının arttığı (Yılmaz, 2000) karşımıza çıkmakta ve modelde yer alan olumlu aile iklimi özelliklerinin olumlu benlik kurgusu gelişiminde etkili olduğu sonucunu desteklemektedir. Olumlu benlik kurgularına (ilişkisel veya özerk-ilişkisel) sahip bireylerin psikolojik iyi oluşlarının yüksek olduğuna (Dönmezoğulları, 2014; Özdemir, 2016; Smith, 2009; Yeniçeri, 2013), psikolojik dayanıklılık (Koç-Yıldırım, 2014) ve psikolojik sağamlık açısından iyi performans sergilediklerine (Gündaş 2013; Gündaş ve Koçak, 2015), öznel iyi oluşlarının yüksek olduğuna (Özdemir, 2012; Yu vd., 2016) ve yaşam doyumlarının fazla olduğuna (Akutsu vd., 2016; Liang, 2011; Morsünbül, 2013; Öztan, 2014) ilişkin bulgular da bu modelde ortaya çıkan olumlu benlik kurgusuna sahip bireylerin iyi oluşlarının yüksek olacağına ilişkin sonuçları destekler niteliktedir.

Modelde ayrıca olumlu aile iklimi özelliklerine sahip olunmasının bireylerin iyi oluş düzeylerine katkı sağlayacağı sonucu karşımıza çıkmaktadır. Literatürde de bu bulguyu destekler nitelikte çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Aile içerisinde etkili iletişimin, bireyler arası uyumun, birliğin, pozitif işlevselliğin ve doyumun olduğu ailelerde yani olumlu aile ikliminin var olduğu ailelerde; bireylerin iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu (Chang, 1998; Kazarian, 2005; Kendall, 2018; Phillips, 2012; Shek, 1997), yaşam kalitelerinin ve yaşam doyumlarının iyi olduğu (Tatal, 2015; Tümer, 2018), psikolojik sağamlık açısından iyi oldukları (Topbay, 2016) ve öznel iyi oluş seviyelerinin yüksek olduğu (Coty ve Wallston, 2010; Eryılmaz, 2010) görölmektedir.

Sonuç olarak bireylerin olumlu duyguları deneyimlemelerinde, yaptıkları herhangi bir işte akış yaşamalarında (bağlanmalarında), insanlarla pozitif ilişkiler kurmalarında, hayatın anlamının farkında olmalarında, hayatta önemli başarılar elde etmelerinde ve yaşadıklarından mutluluk duymalarında yani iyi oluş düzeylerinin yüksek olmasında; yaşamın en temel yıllarının geçirildiği ve bir ömür etkisinin devam ettiği ailenin, ailenin içerisinde bulunduğu özelliklerin oldukça önemli olduğu görölmektedir. Ayrıca yetişilen aile iklimi özellikleriyle birlikte yaşanılan toplumdaki kültürel değerlerin, tutumların ve çeşitli özelliklerin bireylerin benlik kurgularının gelişiminde ve dolaylı olarak da iyi oluş açısından olgun bireylerin yetişmesinde oldukça etkili olduğu söylenebilir. Modelin

alandaki eksik kalan noktaları dolduracağı ve alana kayda değer önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak ve ilgili literatür ışığında uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik sunulan önerilere yer verilmektedir.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeylerini yükseltmek ve psikolojik açıdan daha sağlıklı olmalarını sağlamak amacıyla PERMA modeli temele alınarak olumlu duyguların artırılması, bağlanmayı sağlayacak çeşitli noktaların dikkate alınması, pozitif kişilerarası ilişkilerin teşvik edilmesi, hayatın anlamının farklı açılardan değerlendirilmesi, hayatta olumlu noktalara odaklanarak başarıların ve mutlulukların artırılmasına yönelik çeşitli psikoeğitim programları, grupla psikolojik danışma çalışmaları ve farkındalık temelli çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Üniversite öğrencilerinin yaşadığı çeşitli psikolojik problemlerde olumsuz noktalara odaklanmaktan ziyade, pozitif psikoloji temelinde olumlu noktalara odaklanarak iyi oluşlarının artırılması sağlanarak olumsuz durumların hayattaki rolünün azaltılması sağlanabilir.
- Bireylerin iyi oluşlarını incelerken önemli etkileri olduğu düşünülen aile iklimi özellikleri ve içinde yaşanılan toplumun kültürel özellikleriyle şekillenen benlik kurgularının dikkate alınması yararlı olacaktır.
- Bireylerin iyi oluşlarında aile iklimi özelliklerinin oldukça önemli olması sebebiyle çocuk sahibi olan tüm ebeveynlere ve ileride olacak anne baba adaylarına sağlıklı, olumlu anne-baba tutumlarını kazandırmak amacıyla çeşitli eğitimler ve seminerler verilebilir. Her aileye ulaşmak adına bu eğitimler ve seminerler il, ilçe bazında gerekli kurumlarla iş birliği sağlanarak yaygınlaştırılabilir.
- İlahiyat Fakültesi'nde okuyan bireylerin iyi oluşlarının diğer fakültelere göre yüksek olmasından yola çıkılarak üniversite öğrencilerine yönelik manevi değerlere, hayatın anlamına ve amacına odaklanan farkındalık ve iç görü temelli çalışmalar gerçekleştirilebilir.

- Psikolojik açıdan sağlıklı ve işlevsel nesiller yetiştirmek amacıyla eğitimin her kademesinde iyi oluşa, olumlu aile iklimine ve benlik kurgusu gelişimine odaklanan programlar oluşturulması ve bu çerçevede çeşitli etkinliklerin, uygulamaların gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
- İlişkisel ve özerk-ilişkisel benliğe sahip bireylerin sağlıklı yapılar göstermesi sebebiyle ailelerin çocuk yetiştirme konusunda hem özerkliği hem de ilişkiselliği destekleyen tutumlar içerisinde olmaları önerilebilir.
- Olumlu aile iklimi özelliklerinin oluşturulması amacıyla etkili iletişim, pozitif kişilerarası ilişkiler, etkili problem çözme, duyguları ifade etme becerilerini kazandırmaya yönelik çeşitli eğitimler düzenlenebilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Üniversite örneklemini dışında daha geniş örneklemlerde ve farklı kültürel özelliklere sahip toplumun değişik kesimlerinde kültürlerarası araştırmalar yapılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırmalı olarak incelenebilir.
- Aile tipi özelliklerinin iyi oluş, aile iklimi ve benlik kurguları üzerinde bu çalışmada beklenen farklılıkları oluşturmamasından hareketle farklı toplumsal yapılardan farklı aile tipi özelliklerine sahip bireyler araştırma kapsamına dahil edilerek derinlemesine çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Bireylerin iyi oluşlarını artırmaya yönelik gerçekleştirilecek deneysel çalışmalarda önemli etkisinin olduğu belirlenen aile iklimi özelliklerine ve benlik kurgularına odaklanarak çeşitli etkinliklerin ve farklı terapi yaklaşımlarının uygulanması yararlı olacaktır.
- Bu çalışmada gerçekleştirilen nicel yöntemden farklı olarak, iyi oluş, aile iklimi ve benlik kurgularına ilişkin nitel desenlerde farklı araştırmalar tasarlanarak derinlemesine bilgiler edinilebilir.
- Aile iklimi ve iyi oluş arasındaki ilişkide benlik kurgularının aracı rolüne ilişkin oluşturulan modele ilgili olabileceği düşünülen farklı değişkenler eklenerek yeni çalışmaların gerçekleştirilmesi modelin genişletilmesini ve literatüre katkı sunacak farklı yapıların ortaya çıkarılmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2001). *İnsanı tanıma sanatı*. (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Ackerman, N. W. (1965). *The family approach to marital disorders The psychctherapies of marital disharmony*. USA: The Free Press.
- Ackerman, R. A., Kashy, D. A., Donnellan, M. B., Neppl, T., Lorenz, F. O., & Conger, R. D. (2013). The interpersonal legacy of a positive family climate in adolescence. *Psychological Science*, 24(3), 243-250.
- Akhun, M. (2012). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemaları, benlik kurguları, ayrılma-bireyleşme ve duygu düzenleme güçlüğünün psikolojik belirtilerle ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akın, A. (2009). *Algılanan anne-baba tutumlarının öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları üzerine etkisi* (Bursa ili örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akın, A., & Eroğlu, Y. (2013). Self-compassion and relational-interdependent self-construal. *Studia Psychologica*, 55(2), 111-121.
- Aktepe, E., Çalışkan, S. ve Sönmez, Y. (2014). Kendine zarar veren ergenlerin aile işlevlerinin ve benlik saygılarının saptanması: Olgu-kontrol çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 69-75.
- Akutsu, S., Yamaguchi, A., Kim, M. S., & Oshio, A. (2016). Self-construals, anger regulation, and life satisfaction in the United States and Japan. *Frontiers in Psychology*, 7(768), 1-12.
- Akyüz, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile aile içi iletişim ve yalnızlık algısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allen, K. M. (2017). *The effect of participation in PERMA plus yoga on salutogenic Wellness and flourishing in people over age 50* (Unpublished doctoral dissertation). A. T. Still University College of Graduate Health Studies, ABD.
- Allen, J. P., Hauser, S. T., Bell, K. L., & O'Connor, T. G. (1994). Longitudinal assessment of autonomy and relatedness in adolescent-family interactions as predictors of adolescent ego development and self-esteem. *Child Development*, 65(1), 179-194.
- Alpay, Ü. (2015). *Benlik kurgularının intihar ve sorun çözme becerileriyle ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Aydın.

- Altıntaş, A. (2015). *Üniversite öğrencilerinin benlik kurguları ile travmatik stres belirti düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Altıntaş, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Atkinson, R. C., Atkinson, R., Smith, E. E., Bem, D. J. & Hoeksema, S. N. (2012). *Psikolojiye giriş*. (Y. Morgan, Çev.). İstanbul: Arkadaş Yayınları.
- Attar-Schwartz, S., Tan, J. P., & Buchanan, A. (2009). Adolescents' perspectives on relationships with grandparents: The contribution of adolescent, grandparent, and parent–grandparent relationship variables. *Children and Youth Services Review, 31*(9), 1057-1066.
- Attar-Schwartz, S., Tan, J. P., Buchanan, A., Flouri, E., & Griggs, J. (2009). Grandparenting and adolescent adjustment in two-parent biological, lone-parent, and step-families. *Journal of Family Psychology, 23*(1), 67-75.
- Aydemir, R. E. (2008). *Dindarlık ve mutluluk ilişkisi (ilk yetişkinlik dönemi)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Barnes, H. L., & Olson, D. H. (1985). Parent-adolescent communication and the circumplex model. *Child Development, 43*, 438-447.
- Barnhill, L. R. (1979). Healthy family systems. *The Family Coordinator, 28*(1), 94-100.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(6), 1173-1182.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monographs, 4*, 1-103.
- Bayat, B. (2015). *Algılanan ebeveyn kabul-reddinin yetişkinlik dönemindeki psikopatoloji ile ilişkisi: Kontrol odağının ve benlik kurgularının aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4*(8), 101-129.
- Beavers, R., & Hampson, R. B. (2000). The Beavers systems model of family functioning. *Journal of Family Therapy, 22*(2), 128-143.
- Beavers, W. R., Hampson, R. B., & Hulgus, Y. F. (1985). Commentary: The Beavers systems approach to family assessment. *Family Process, 24*(3), 398-405.

- Beavers, W. R., & Voeller, M. N. (1983). Family models: Comparing and contrasting the Olson circumplex model with the Beavers systems model. *Family Process*, 22(1), 85-97.
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the Nuclear Family: The Increasing Importance of Multigenerational Bonds: The Burgess award lecture. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 1-16.
- Benjet, C., & Hernandez-Guzman, L. (2001). Gender differences in psychological well-being of Mexican early adolescents. *Adolescence*, 36(141), 47-65.
- Berkem, N. (1999). *Ailenin psikolojik yapısı ile gençlerin benlik kavramı arasındaki ilişkinin kurulması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Bernard, C., & Shea, J. (2013). *Family heart of humanity*. UK: Cambridge Scholars.
- Bernstein, B. E., & Collins, S. K. (1985). Remarriage counseling: Lawyer and therapist's help with the second time around. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 34(3), 387-391.
- Berry, J. W. (1980). Ecological analyses for cross-cultural psychology. In N. Warren (Ed.). *Studies in cross-cultural psychology*, (pp, 157-189). New York: Academic Press.
- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Segall, M. H., & Dasen, P. R. (2002). *Cross-cultural psychology research and applications*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Berscheid, E., & Reis, H. T. (1998). Attraction and close relationships. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindsey (Eds.), *The handbook of social psychology* (4th ed., Vol. 2, pp. 193–281). New York: McGraw-Hill.
- Beyers, W., & Goossens, L. (1999). Emotional autonomy, psychosocial adjustment and parenting: Interactions, moderating and mediating effects. *Journal of Adolescence*, 22(6), 753-769.
- Bilir, S. E. (2016). *Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde işlevsel olmayan ilişki inançları ile ilişkisel benlik tutumlarının bağlanma kuramı çerçevesinde araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Björnberg, Å. & Nicholson, N. (2007). The family climate scales: Development of a new measure for use in family business research. *Family Business Review*, 20, 229–246. doi:10.1111/j.1741-6248.2007.00098.x
- Blos, P. (1979). *The adolescent pasage*. New York: International Universities Press.
- Bosma, H., & Jackson, S. (1990). *Coping and self-concept in adolescence*. Heidelberg: Berlin.
- Bowlby, J. (2013). *Bağlanma*. (T. V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bozdağ, F. (2015). *İç göç yaşamış ve yaşamamış ergenlerin benlik kurguları, uyum sorunları ve başa çıkma tarzları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Brassai, L., Piko, B. F., & Steger, M. F. (2011). Meaning in life: Is it a protective factor for adolescents' psychological health?. *International Journal of Behavioral Medicine, 18*(1), 44-51. DOI 10.1007/s12529-010-9089-6
- Braun, K. B. (1998). *Do perceptions of past family climate influence adults current relationships?* (Unpublished doctoral dissertation). Ball State University, Muncie, Indiana.
- Bray, J. H., Williamson, D. S., & Malone, P. E. (1984). Personal authority in the family system-Development of a questionnaire to measure personal authority in intergenerational family processes. *Journal of Marital and Family Therapy, 10*(2), 167– 178.
- Bray, J. H., Williamson, D. S., & Malone, P. E. (1986). An evaluation of an intergenerational consultation process to increase personal authority in the family system. *Family Process, 25*(3), 423-436.
- Bresnahan, M. J., Chiu, H. C., & Levine, T. R. (2004). Self-construal as a predictor of communal and exchange orientation in Taiwan and the USA. *Asian Journal of Social Psychology, 7*(2), 187-203.
- Broderick, C. B. (1993). *Understanding family process: Basics of family systems theory*. Thousand Oaks, CA, US: Sage.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward and Experimental ecology of human development. *American Psychologist, 32*(7), 513–531.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Development Psychology, 22*(6), 723-742.
- Bronfenbrenner, U., Ceci, S.J. (1994). Nature-nurture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychology Review, 101*(4), 568–586.
- Bronfenbrenner, U., & Evans, G. W. (2000). Developmental science in the 21st century: Emerging questions, theoretical models, research designs and empirical findings. *Social Development, 9*, 115-125.
- Brophy-Herb, H. E., Martoccio, T. L., Hillaker, B., Stansbury, K. E., Harewood, T., Senehi, N., & Fitzgerald, H. (2013). Profiles of low-income maternal well-being and family climate: Relations to toddler boys' and girls' behaviors. *Family Relations, 62*(2), 326-340.
- Brouzos, A., Vassilopoulos, S. P., & Boumpouli, C. (2016). Adolescent's subjective and psychological well-being: The role of meaning in life. *Hellenic Journal of Psychology, 13*(3), 153-169.
- Buelga, S., Martínez-Ferrer, B., & Cava, M. J. (2017). Differences in family climate and family communication among cyberbullies, cybervictims, and cyber bully–victims in adolescents. *Computers in Human Behavior, 76*, 164-173.
- Bulğur, E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inançlarının benlik kurgularıyla ilişkisinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Adıyaman Üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Burić, I., & Macuka, I. (2018). Self-efficacy, emotions and work engagement among teachers: A two wave cross-lagged analysis. *Journal of Happiness Studies*, 19(7), 1917-1933. <https://doi.org/10.1007/s10902-017-9903-9>
- Burn, R. (1982). *Self-concept development and education*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Burnette, D. (1999). Social relationships of Latino grandparent caregivers: A role theory perspective. *The Gerontologist*, 39(1), 49-58.
- Burt, C. E., Cohen, L. H., & Bjorck, J. P. (1988). Perceived family environment as a moderator of young adolescents' life stress adjustment. *American Journal of Community Psychology*, 16(1), 101-122.
- Butler, J., & Kern, M. L. (2016). The PERMA-Profilier: A brief multidimensional measure of flourishing. *International Journal of Wellbeing*, 6(3), 1-48. doi:10.5502/ijw.v6i3.526
- Cantero-García, M., & Alonso-Tapia, J. (2017). Evaluation of the family climate created by the management of behavioral problems, from the perspective of the children. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 15(42), 259-280.
- Carr, A. (2012). *Family therapy concepts, process and practice*. UK: Wiley-Blackwell.
- Cavazos Vela, J., Castro, V., Cavazos, L., Cavazos, M., & Gonzalez, S. L. (2015). Understanding Latina/o students' meaning in life, spirituality, and subjective happiness. *Journal of Hispanic Higher Education*, 14(2), 171-184.
- Chandra, A., Lara-Cinisomo, S., Jaycox, L. H., Tanielian, T., Burns, R. M., Ruder, T., & Han, B. (2010). Children on the homefront: The experience of children from military families. *Pediatrics*, 125(1), 16-25.
- Chandran, A., & Nair, B. P. (2015). Family climate as a predictor of emotional intelligence in adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 41(1), 167-173.
- Chang, P. C. (1998). *General well-being among Taiwanese early adolescents: A developmental-ecological approach* (Unpublished doctoral dissertation). The University of Texas, Austin.
- Charles, N., Davies, C. A., & Harris, C. (2008). *Families in transition social change, family formation and kin relationships*. Bristol: The Policy Press.
- Chen, Z. Y., & Dornbusch, S. M. (1998). Relating aspects of adolescent emotional autonomy to academic achievement and deviant behavior. *Journal of Adolescent Research*, 13(3), 293-319.
- Chirkov, V., Ryan, R. M., Kim, Y., & Kaplan, U. (2003). Differentiating autonomy from individualism and independence: A self-determination theory perspective on internalization of cultural orientations and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 97-110.
- Chou, K. L. (2000). Emotional autonomy and depression among Chinese adolescents. *The Journal of Genetic Psychology*, 161(2), 161-168.

- Civelek, M. E. (2018). *Yapısal eşitlik modellemesi metodolojisi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676-684.
- Compton W. C. & Hoffman, E. (2012). *Positive psychology the science of happiness and flourishing*. Belmont: Wadsworth.
- Coopersmith, S., & Feldman, R. (1974). Fostering a positive self-concept and high self-esteem in the classroom. In R. H. Coop & K. White (Eds.), *Psychological concepts in the classroom* (pp. 195-225). New York: Harper & Row.
- Corey, G. (2015). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. (T. Ergene, Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Coty, M. B. ve Wallston K. A. (2010). Problematic social support, family functioning and subjective well-being in women with rheumatoid arthritis. *Women and Health*, 50(1), 53-70.
- Covey, S.R. (1997). *The 7 Habits of Highly Effective Families*. Franklin Covey Company, New York.
- Craddock, A. E. (2001). Family system and family functioning: Circumplex model and FACES IV. *Journal of Family Studies*, 7(1), 29-39.
- Crea, T. M., Chan, K., & Barth, R. P. (2013). Family environment and attention-deficit/hyperactivity disorder in adopted children: associations with family cohesion and adaptability. *Child: Care, Health and Development*, 40(6), 853-862.
- Creed, P. A., & Watson, T. (2003). Age, gender, psychological wellbeing and the impact of losing the latent and manifest benefits of employment in unemployed people. *Australian Journal of Psychology*, 55(2), 95-103.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. (H. Ekşi, Çev.). İstanbul: EDAM Yayınları.
- Cripps, K., & Zyromski, B. (2009). Adolescents' psychological well-being and perceived parental involvement: Implications for parental involvement in middle schools. *RMLE Online*, 33(4), 1-13.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1), 5-37.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow the psychology of optimal experience*. New York: HarperCollins.
- Csikszentmihalyi, M. (1997). *Finding flow the psychology of engagement with everyday life*. New York: HarperCollins.
- Csikszentmihalyi, M. (2002). *Flow the classic work on how to achieve happiness*. Claremont, California: Rider.
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *Flow and the foundations of positive psychology*. New York: Springer.

- Cumsille, P. E., & Epstein, N. (1994). Family cohesion, family adaptability, social support, and adolescent depressive symptoms in outpatient clinic families. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 202-214.
- Curran, D. (1983). *Traits of a healthy family*. New York: Balantine Books.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne-çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne-çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çalış, N. (2019). *Ergenlik döneminde bulunan öğrencilerin aile ilişkilerinin okul yaşamına yansımaları ve okul sosyal hizmeti* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çavuşoğlu, M. (2014). *Otobiyografik bellek ve kültürleşme arasındaki ilişki: Çocukluk döneminde göç eden yetişkinlerin benlik yapıları ve çocukları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Çetin, B., Eroğlu, Y., Peker, A., Akbaba, S. ve Pepsoy, S. (2012). Ergenlerde ilişkisel-karşılıklı bağımlı benlik kurgusu, siber zorbalık ve psikolojik uyumsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 637-653.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çuhadaroğlu, A. ve Akfırat, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin benlik kurgularıyla toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (4), 1031-1046.
- Datu, J. A. D., & Salanga, M. G. (2018). Cultural self-views influence meaning making: Self-construals as differential predictors of meaning in life among Filipino university students. *Universitas Psychologica*, 17(5), 1-9.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). *Handbook of self-determination research*. New York: The University of Rochester Press.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology*, 49(1), 14-23.
- Deleire, T., & Kalil, A. (2002). Good things come in threes: Single-parent multigenerational family structure and adolescent adjustment. *Demography*, 39(2), 393-413.
- Delhey, J., & Dragolov, G. (2016). Happier together. Social cohesion and subjective well-being in Europe. *International Journal of Psychology*, 51(3), 163-176.
- Demir, M. T. (2018). *İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin eğitim başarısına aile içi iletişimin etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Demirci, İ. (2012). *Öğretmen adaylarının öz bilgi ve psikolojik iyi olma düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Demirci, İ., Ekşi, H., Dinçer, D. ve Kardaş, S. (2017). Beş boyutlu iyi oluş modeli: PERMA Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 5(1), 60-77.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being the science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Diener, E. (2006). Guidelines for national indicators of subjective well-being and ill-being. *Applied Research in Quality of Life*, 1, 151-157. DOI 10.1007/s11482-006-9007-x
- Diener, E. (2009). *Culture and well-being*. New York: Springer.
- Diener, E., & Chan, M. Y. (2011). Happy people live longer: Subjective well-being contributes to health and longevity. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 3(1), 1-43. doi:10.1111/j.1758-0854.2010.01045.x
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. *Handbook of Positive Psychology*, 2, 63-73.
- Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425. doi: 10.1146/annurev.psych.54.101601.145056
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. *Psychological Science*, 13(1), 81-84.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Dilmaç, B. ve Bozgeyikli, H. (2009). Öğretmen adaylarının öznel iyi olma ve karar verme stillerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 171-187.
- Doğan, M. Ve Ceyhan, E. (2008). Genel lise öğrencilerinin aile işlevlerinin ve denetim odaklarının incelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 10(4), 67-82.
- Doğru, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin stres, stresle başa çıkma tarzları ve sosyal destek değişkenleri bakımından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dost, M. T. (2006). Subjective well-being among university students. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 188-197.
- Downie, M., Koestner, R., Horberg, E., & Haga, S. (2006). Exploring the relation of independent and interdependent self-construals to why and how people pursue personal goals. *The Journal of Social Psychology*, 146(5), 517-531.
- Dönmezoğulları, C. (2014). *Benlik kurguları ile iyi oluş arasındaki ilişkide özgünlüğün aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- D'raven, L. L., & Pasha-Zaidi, N. (2016). Using the PERMA model in the United Arab Emirates. *Social Indicators Research*, 125(3), 905-933. DOI 10.1007/s11205-015-0866-0
- Drummet, A. R., Coleman, M., & Cable, S. (2003). Military families under stress: Implications for family life education. *Family Relations*, 52(3), 279-287.
- Du, H., Li, X., Chi, P., Zhao, J., & Zhao, G. (2017). Meaning in life, resilience, and psychological well-being among children affected by parental HIV. *AIDS Care*, 29(11), 1410-1416. <http://dx.doi.org/10.1080/09540121.2017.1307923>
- Duman, S. (2016). *Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluş ve benlik saygısının stresle başa çıkma tarzlarıyla ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duncan, E., Ornaghi, V., & Grazzani, I. (2013). Self-construal and psychological wellbeing in Scottish and Italian young adults. *Journal of Happiness Studies*, 14(4), 1145-1161.
- Durham, W. T. (2008). The Rules-Based Process of Revealing/Concealing the Family Planning Decisions of Voluntarily Child-Free Couples: A Communication Privacy Management Perspective. *Communication Studies*, 59(2), 132-147.
- Durham, W. T. & Braithwaite, D. O. (2009). Communication Privacy Management Within the Family Planning Trajectories of Voluntarily Child-Free Couples. *Journal of Family Communication*, 9(1), 43-65. DOI: 10.1080/15267430802561600
- Dutrizac, G. (2005). *When who I am includes close relationships: Examining the role of relational self-construal in social and emotional well being* (Unpublished doctoral dissertation). Faculty of Graduate Studies The University of Western Ontario, Canada.
- Ekman, P. (2003). *Emotions revealed: Recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life*. New York: Henry Holt.
- Elliot, M., & Merrill F.E. (1961). *Social Disorganization*. New York: Harper Row.
- Engeser, S., Rheinberg, F., Vollmeyer, R., & Bischoff, J. (2005). Motivation, flow-Erleben und Lernleistung in universitären Lernsettings. *Zeitschrift für pädagogische Psychologie*, 19(3), 159-172.
- Epstein, N. B., Baldwin, L. M., & Bishop, D. S. (1983). The McMaster family assessment device. *Journal of Marital and Family Therapy*, 9(2), 171-180.
- Epstein, N. B., Bishop, D. S., & Levin, S. (1978). The McMaster model of family functioning. *Journal of Marital and Family Therapy*, 4(4), 19-31.
- Ercan, H. (2011). İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri ve Uyarılma Çalışması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(21), 37-45.
- Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerde benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 157-178.
- Erikson, H. E. (1998). *The life cycle completed*. New York: W.W. Norton & Company.

- Erikson, H. E. (2014). *İnsanın 8 evresi*. (G. Akkaya, Çev.). İstanbul: Okuyanuş Yayınları.
- Erkiner, D. (2012). *Lise 1.sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi?. *Aile ve Toplum*, 6(22), 21-30.
- Eryılmaz, A. (2014). *Mutluluğun başucu kitabı teoriden uygulamaya pozitif psikoloji*. Ankara: Pegem Akademi.
- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167-179.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Eşigül, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları stres ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkide sosyal problem çözmenin aracı ve düzenleyici rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Evirgen, N. (2010). *Aile içi örüntülerin çocukların algıları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fernández, I., Paez, D., & González, J. L. (2005). Independent and interdependent self-construals and socio-cultural factors in 29 nations. *Revue Internationale de Psychologie Sociale*, 18(1), 35-63.
- Fitzpatrick, M. A., & Caughlin, J. P. (2002). Interpersonal Communication in Family Relationships. *Handbook of Interpersonal Communication. Third Edition. Thousand Oaks, Sage*, 726-778.
- Fleck, S. (1980). Family functioning and family pathology. *Psychiatric Annals*, 10(2), 17-35.
- Fletcher, A. C., Steinberg, L., & Sellers, E. B. (1999). Adolescents' well-being as a function of perceived interparental consistency. *Journal of Marriage and the Family*, 599-610.
- Forgeard, M. J. C., Jayawickreme, E., Kern, M. & Seligman, M. E. P. (2011). Doing the right thing: Measuring wellbeing for public policy. *International Journal of Wellbeing*, 1(1), 79-106. doi:10.5502/ijw.v1i1.15
- Framo, J. L. (1996). A personal retrospective of the family therapy field: Then and now. *Journal of Marital and Family Therapy*, 22(3), 289-316.
- Frank, S. J., Pirsch, L. A., & Wright, V. C. (1990). Late adolescents' perceptions of their relationships with their parents: Relationships among deidealization, autonomy, relatedness, and insecurity and implications for adolescent adjustment and ego identity status. *Journal of Youth and Adolescence*, 19(6), 571-588.
- Frankl, V. E. (2018). *İnsanın anlam arayışı*. (S. Budak, Çev.) İstanbul: Okuyanuş.

- Fredrickson, B. L. (1998). What good are positive emotions?. *Review of General Psychology*, 2(3), 300-319.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions. *American Psychologist*, 56(1), 218- 226.
- Fredrickson, B. L. (2003). The value of positive emotions. *American Scientist*, 91, 330-335.
- Fredrickson, B. L. (2009). *Positivity: Groundbreaking research reveals how to embrace the hidden strength of positive emotions, overcome negativity, and thrive*. New York: Crown.
- Fredrickson, B. L., & Branigan, C. (2005). Positive emotions broaden the scope of attention and thought-action repertoires. *Cognition and Emotion*, 19(3), 313-332.
- Fredrickson, B. L., & Joiner, T. (2002). Positive emotions trigger upward spirals toward emotional well-being. *Psychological Science*, 13(2), 172-175.
- Fredrickson, B. L., Mancuso, R. A., Branigan, C., & Tugade, M. M. (2000). The undoing effect of positive emotions. *Motivation and Emotion*, 24(4), 237-258.
- Fredrickson, B. L., Tugade, M. M., Waugh, C. E., & Larkin, G. R. (2003). What good are positive emotions in crises? A prospective study of resilience and emotions following the terrorist attacks on the United States on september 11th, 2001. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 365-376. DOI: 10.1037/0022-3514.84.2.365
- Freud, A. (1958). Adolescence. *Psychoanalytic Study of the Child*, 13, 255-278.
- Freud, S. (2012). *Beş konferans ve psikanalize toplu bakış 1938*. (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Fuligni, A. J. (1998). Authority, autonomy, and parent–adolescent conflict and cohesion: A study of adolescents from Mexican, Chinese, Filipino, and European backgrounds. *Developmental Psychology*, 34(4), 782-792. <http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.34.4.782>
- Fuller-Thomson, E., Minkler, M., & Driver, D. (1997). A profile of grandparents raising grandchildren in the United States. *The Gerontologist*, 37(3), 406-411.
- Gabriele, R. (2008). Orientations to happiness: Do they make a difference in a student's educational life?. *American Secondary Education*, 36(2), 88-101.
- Galioglu, C. (2014). *Beliren yetişkinlerin yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Galvin, K. M. & Brommel, B. J. (1991). *Family communication cohesion and change*. Third Edition. New York: Harper Collins Publishers.
- Garland, E. L., Fredrickson, B., Kring, A. M., Johnson, D. P., Meyer, P. S., & Penn, D. L. (2010). Upward spirals of positive emotions counter downward spirals of negativity: Insights from the broaden-and-build theory and affective

- neuroscience on the treatment of emotion dysfunctions and deficits in psychopathology. *Clinical Psychology Review*, 30(7), 849-864.
- Gass, K., Jenkins, J., & Dunn, J. (2007). Are sibling relationships protective? A longitudinal study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48(2), 167-175. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01699.x
- Gatt, J. M., Burton, K. L., Schofield, P. R., Bryant, R. A., & Williams, L. M. (2014). The heritability of mental health and wellbeing defined using COMPAS-W, a new composite measure of wellbeing. *Psychiatry Research*, 219(1), 204-213. <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychres.2014.04.033>
- Georgas, J., Berry, J. W., Van de Vijver, F. J., Kagitçibasi, Ç., & Poortinga, Y. H. (Eds.). (2006). *Families across cultures: A 30-nation psychological study*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Gerrig, R. J. & Zimbardo, P. G. (2012). *Psikoloji ve yaşam* (G. Sart, Çev.) Ankara: Nobel Akademi.
- Gezer, Z. Ü. (2001). *The relationship between attachment styles of adolescents and their family environments* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Gilbert, L. A. (1994). Current perspectives on dual-career families. *Current Directions in Psychological Science*, 3(4), 101-105.
- Gilham, J. E. & Seligman, M. E. P. (1999). Foot-steps on the road to positive psychology. *Behaviour Research and Therapy*, 37, 163-173.
- Gladding, S. T. (2017). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. (İ. Keklik ve İ. Yıldırım, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2008). *Family therapy: An overview*. USA: Thomson.
- Goodman, F. R., Disabato, D. J., Kashdan, T. B. & Kauffman, S. B. (2018). Measuring well being: A comparison of subjective well-being and PERMA. *The Journal of Positive Psychology*, 13(4), 321-332. DOI: 10.1080/17439760.2017.1388434
- Gorski, J., & Young, M. A. (2002). Sociotropy/autonomy, self-construal, response style, and gender in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 32(3), 463-478.
- Gönül, B., Işık Baş, H. ve Şahin Acar, B. (2018). Aile İklimi Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 165-200.
- Griggs, J., Tan, J. P., Buchanan, A., Attar-Schwartz, S., & Flouri, E. (2010). 'They've always been there for me': Grandparental involvement and child well-being. *Children & Society*, 24(3), 200-214.
- Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348-362. DOI: 10.1037/0022-3514.85.2.348

- Grotevant, H. D., & Cooper, C. R. (1986). Individuation in family relationships. *Human Development, 29*(2), 82-100.
- Gudykunst, W. B., Matsumoto, Y., Ting-Toomey, S., Nishida, T., Kim, K., & Heyman, S. (1996). The influence of cultural individualism-collectivism, self construals, and individual values on communication styles across cultures. *Human Communication Research, 22*(4), 510-543.
- Gudykunst, W. B., Yang, S. M., & Nishida, T. (1987). Cultural differences in self-consciousness and self-monitoring. *Communication Research, 14*(1), 7-34.
- Güler, A. (2004). *Relationship between self-construals and future time orientations* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gülerce, A. (2007). *Dönüşümsel aile modeli ve Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Gündaş, A. (2013). *Lise öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak benlik kurgusu ve bağlanma stilleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Gündaş, A. ve Koçak, R. (2015). Lise öğrencilerinde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak benlik kurgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(41), 795-802.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürel Kırgız, Ö. (2007). *Effects of gratitude on subjective well-being, self-construal, and memory* (Unpublished doctoral dissertation). American University, Washington.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red alguları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hamama, L., & Arazi, Y. (2012). Aggressive behaviour in at-risk children: contribution of subjective well-being and family cohesion. *Child & Family Social Work, 17*(3), 284-295.
- Hamdan-Mansour, A. M., Hamaideh, S. H., Azzeghaiby, S. N., Hanouneh, S. I., & Aboshaiqah, A. E. (2015). Psychosocial correlates of motivation for academic accomplishment among university students. *Open Journal of Medical Psychology, 4*, 1-18. <http://dx.doi.org/10.4236/ojpm.2015.41001>
- Hardie, E. A. (2009). Development and validation of the brief Relational, Individual and Collective (brief RIC) Self-Aspects scale. *Asian Journal Of Social Psychology, 12*(1), 63-69.
- Harkness, S., & Super, C. M. (1996). *Parents' cultural belief systems: Their origins, expressions, and consequences*. New York: Guilford Press.
- Heelas, P., & Lock, A. (1981). *Indigenous psychologies: The anthropology of the self*. London: Academic Press.

- Hefferon, K. & Boniwell, I. (2018). *Pozitif psikoloji kuram, araştırma ve uygulamalar*. (T. Doğan, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hodgins, H. S., Koestner, R., & Duncan, N. (1996). On the compatibility of autonomy and relatedness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(3), 227-237.
- Hoffman, J. A. (1984). Psychological separation of late adolescents from their parents. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 170-178.
- Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Hofstede, G. (2003). What is culture? A reply to Baskerville. *Accounting, Organizations and Society*, 28(7-8), 811-813.
- Hone, L.C., Jarden, A., Schofield, G.M., & Duncan, S. (2014). Measuring flourishing: The impact of operational definitions on the prevalence of high levels of wellbeing. *International Journal of Wellbeing*, 4(1), 62-90. doi:10.5502/ijw.v4i1.4
- Hoyle, R. H. (1995). *Structural equation modeling concepts, issues and applications*. United States of America: SAGE Publications.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Huppert, F. A. (2009). Psychological well-being: Evidence regarding its causes and consequences. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1(2), 137-164. doi:10.1111/j.1758-0854.2009.01008.x
- Huppert, F. A., & So, T. T. C. (2013). Flourishing across Europe: Application of a new conceptual framework for defining well-being. *Social Indicators Research*, 110(3), 837-861.
- İkiz, H. (2009). *6 yaş grubundaki çocukların benlik algıları ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İkiz, F. E. ve Yörük, C. (2013). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile aile işlevlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 228-248.
- İmamoğlu, E. O. (1998). Individualism and collectivism in a model and scale of balanced differentiation and integration. *The Journal of Psychology*, 132(1), 95-105.
- İmamoğlu, E. O. (2003). Individuation and relatedness: Not opposing but distinct and complementary. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 129(4), 367-402.
- Jonason, P. K., Foster, J., Oshio, A., Sitnikova, M., Birkas, B., & Gouveia, V. (2017). Self-construals and the Dark Triad traits in six countries. *Personality and Individual Differences*, 113, 120-124.
- Joseph, S. (2015). *Positive psychology in practice promoting human flourishing in work, health, education and everyday life*. ABD: Wiley.

- Josephs, R. A., Markus, H. R., & Tafarodi, R. W. (1992). Gender and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 391-402.
- Kabaklı-Çimen, L. (2017). Üniversite öğrencilerinin vatanseverlik tutumları ile benlik kurguları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1950-1975.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996a). Özerk-ilişkisel benlik: Yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 36-43.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996b). *Family and human development across cultures: A view from the other side*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context: Implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, Self, and Human Development Across Cultures, Theory and Applications* (2nd ed.). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). *Benlik, aile ve insan gelişimi kültürel psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Berry, J. W. (1989). Cross-cultural psychology: Current research and trends. *Annual Review of Psychology*, 40(1), 493-531.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalyencioğlu, H. D. (2007). Uyum düzeyi düşük olan ve olmayan lise öğrencilerinin aile işlevi algıları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kara, D. (2009). Eğitim-öğretim yaşantısında stres yaratan faktörler ve aile özelliklerine göre öğrencilerin stresle başa çıkma davranışlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 255-263.
- Karabanova, O. A., & Poskrebysheva, N. N. (2013). Adolescent autonomy in parent-child relations. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 86, 621-628.
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karadayı, F. (1998). *İlişkili özerklik: Kavramı, ölçülmesi, gelişimi ve toplumsal önemi, gençlere ve kültüre özgü değerlendirmeler*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Karakitapoğlu Aygün, Z. (2002). *Self-construals, perceived parenting styles and well-being in different cultural and socio-economic contexts* (Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Karakoyun, K. (2011). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin atılganlık düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kashima, E. S., & Hardie, E. A. (2000). The development and validation of the Relational, Individual, and Collective self-aspects (RIC) Scale. *Asian Journal of Social Psychology*, 3(1), 19-48.
- Kazarian, S. S. (2005). Family functioning, cultural orientation, and psychological well-being among university students in Lebanon. *The Journal of Social Psychology*, 145(2), 141-154.
- Kendall, J. (2018). *The biobehavioral family model: Testing eudaimonic well-being as an additional mediator* (Unpublished master's thesis). Texas Woman's University, Denton, Texas.
- Kennedy, M. G., Felner, R. D., Cauce, A., & Primavera, J. (1988). Social problem solving and adjustment in adolescence: The influence of moral reasoning level, scoring alternatives, and family climate. *Journal of Clinical Child Psychology*, 17(1), 73-83.
- Kern, M. L., Waters, L., Adler, A., & White, M. (2014). Assessing employee wellbeing in schools using a multifaceted approach: Associations with physical health, life satisfaction, and professional thriving. *Psychology*, 5, 500-513. <http://dx.doi.org/10.4236/psych.2014.56060>
- Kern, M. L., Waters, L. E., Adler, A., & White, M. A. (2015). A multidimensional approach to measuring well-being in students: Application of the PERMA framework. *The Journal of Positive Psychology*, 10(3), 262-271. DOI: 10.1080/17439760.2014.936962
- Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121-140.
- Keyes, C. L. M. (2005). Mental illness and/or mental health? Investigating axioms of the complete state model of health. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(3), 539-548. DOI: 10.1037/0022-006X.73.3.539
- Keyes, C. L., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Khan, Y., Taghdisi, M. H., & Nourijelyani, K. (2015). Psychological Well-Being (PWB) of school adolescents aged 12–18 yr, its correlation with general levels of Physical Activity (PA) and socio-demographic factors in Gilgit, Pakistan. *Iranian Journal of Public Health*, 44(6), 804-813.
- Khaw, D., & Kern, M. (2014). A cross-cultural comparison of the PERMA model of well-being. *Undergraduate Journal of Psychology at Berkeley, University of California*, 8, 10-23.
- Kılıç, S. (2018). *Üniversite öğrencilerinde pozitif şemaların iyi oluş ve psikolojik belirtileri yordaması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kim, U. (1994). Individualism and collectivism: Conceptual clarification and elaboration. In U. Kim, H. C. Triandis, C. Kagitcibasi, S.-C. Choi, & G. Yoon (Eds.),

Individualism and collectivism: Theory, method, and applications (pp. 19–40). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Kim, J. H., Kim, M. S., & Nam, Y. (2010). An analysis of self-construals, motivations, Facebook use, and user satisfaction. *Intl. Journal of Human–Computer Interaction*, 26(11-12), 1077-1099.
- Kim, U. E., Triandis, H. C., Kâğıtçıbaşı, Ç. E., Choi, S. C. E., & Yoon, G. E. (1994). *Individualism and collectivism: Theory, method, and applications*. Sage Publications, Inc.
- King, L. A., Hicks, J. A., Krull, J. L., & Del Gaiso, A. K. (2006). Positive affect and the experience of meaning in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(1), 179-196. DOI: 10.1037/0022-3514.90.1.179
- Kins, E., Beyers, W., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2009). Patterns of home leaving and subjective well-being in emerging adulthood: the role of motivational processes and parental autonomy support. *Developmental Psychology*, 45(5), 1416-1429.
- Kirişoğlu, Ş. (2016). *Genç yetişkinlerin aile yapıları ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kitayama, S., Markus, H. R., Matsumoto, H., & Norasakkunkit, V. (1997). Individual and collective processes in the construction of the self: self-enhancement in the United States and self-criticism in Japan. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(6), 1245-1267.
- Klasen, F., Otto, C., Kriston, L., Patalay, P., Schlack, R., Ravens-Sieberer, U., & Bella Study Group. (2015). Risk and protective factors for the development of depressive symptoms in children and adolescents: results of the longitudinal BELLA study. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 24(6), 695-703.
- Klein, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması*. (S. Şen, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Klein, A., & Noel, B. (2006). *The single parent resource: An a-to-z manual fort he challenges of single parenting*. Naperville, IL: Sourcebooks.
- Kleinman, S. L., Handal, P. J., Enos, D., Searight, H. R., & Ross, M. J. (1989). Relationship between perceived family climate and adolescent adjustment. *Journal of Clinical Child Psychology*, 18(4), 351-359.
- Koç-Yıldırım, P. (2014). *Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koepke, L., Hare, J., & Moran, P. B. (1992). Relationship quality in a sample of lesbian couples with children and child-free lesbian couples. *Family Relations*, 41(2), 224-229.
- Kok, B. E., Coffey, K. A., Cohn, M. A., Catalino, L. I., Vacharkulksemsuk, T., Algoe, S. B., ... & Fredrickson, B. L. (2013). How positive emotions build physical health: Perceived positive social connections account for the upward spiral between positive emotions and vagal tone. *Psychological Science*, 24(7), 1123-1132.

- Koustova, N., Kwantes, C. T., & Kuo, B. C. (2018). Self-Construals in Situational Context: Disaggregating Behaviours and Intentions Using Sinha et al.'s (2002) Decision-Making Scenarios. *Psychological Studies*, 63(1), 78-87.
- Koydemir, S., & Mısır, S. (2015). Benlik kurguları ve mutluluk: Deneysel bir hazırlama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 49-60.
- Kumru, A., Carlo, G., & Edwards, C. P. (2004). Relational, Cultural, Cognitive, and Affective Predictors of Prosocial Behaviors. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 109-125.
- Kurdek, L. A., & Fine, M. A. (1993). The relation between family structure and young adolescents' appraisals of family climate and parenting behavior. *Journal of Family Issues*, 14(2), 279-290.
- Kurdek, L. A., Fine, M. A., & Sinclair, R. J. (1995). School adjustment in sixth graders: Parenting transitions, family climate, and peer norm effects. *Child Development*, 66(2), 430-445.
- Kuyumcu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık duyguları ifade etme benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 104-113.
- Küçü, E. (2018). *Lise öğrencilerinde mükemmeliyetçilik, ihtiyaç doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: A review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. *Human Development*, 46(2-3), 115-136.
- Lai, K. W., & McBride-Chang, C. (2001). Suicidal ideation, parenting style, and family climate among Hong Kong adolescents. *International Journal of Psychology*, 36(2), 81-87.
- Lamanna, M. A. & Riedmann, A. (2006). *Marriages & Families: Making choices in a diverse society*. Belmont: Thomson Higher Education.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049-1065.
- Lamers, S. M. A., Westerhof, G. J., Bohlmeijer, E. T., ten Klooster, P. T., & Keyes, C. L. M. (2011). Evaluating the psychometric properties of the mental health continuum-short form (MHC-SF). *Journal of Clinical Psychology*, 67(1), 99-110.
- Lau, S., Lew, W. J., Hau, K. T., Cheung, P. C., & Berndt, T. J. (1990). Relations among perceived parental control, warmth, indulgence, and family harmony of Chinese in mainland China. *Developmental Psychology*, 26(4), 674.
- Ledbetter, A. M. (2009). Family communication patterns and relational maintenance behavior: Direct and mediated associations with friendship closeness. *Human Communication Research*, 35(1), 130-147.

- Leidy, M. S., Guerra, N. G., & Toro, R. I. (2010). Positive parenting, family cohesion, and child social competence among immigrant Latino families. *Journal of Family Psychology, 24*(3), 252-260.
- Levasseur, M., Desrosiers, J., & Whiteneck, G. (2010). Accomplishment level and satisfaction with social participation of older adults: association with quality of life and best correlates. *Quality of Life Research, 19*(5), 665-675. DOI 10.1007/s11136-010-9633-5
- Lever, K., & Wilson, J. J. (2005). Encore parenting: When grandparents fill the role of primary caregiver. *The Family Journal, 13*(2), 167-171.
- Lewis, J. M., Beavers, W. R., Gossett, J. T., & Phillips, V. A. (1976). *No single thread: Psychological health in family systems*. Oxford, England: Brunner/Mazel.
- Liang, Y. (2011). *Beyond the West, above the self: A study on self-construal, its consequences, and subjective well-being* (Unpublished doctoral dissertation). New York University, New York.
- Liazos, A. (2004). *Families joys, conflicts and changes*. New York: Routledge.
- Linley, P. A. & Joseph, S. (2004). *Positive psychology in practice*. Hoboken, New Jersey: Wiley.
- Linley, P. A., Joseph, S., Harrington, S. & Wood, A. M. (2006). Positive psychology: Past, present and (possible) future. *The Journal of Positive Psychology, 1*(1), 3-16.
- Lopez, S. J., Pedrotti, J. T. & Snyder, C. R. (2015). *Positive psychology the scientific and practical explorations of human strengths*. USA: SAGE Publications.
- Lovett, N., & Lovett, T. (2016). Wellbeing in education: Staff matter. *International Journal of Social Science and Humanity, 6*(2), 107-112.
- Lowry, J. I. (2018). *Examining single mothers' religious practices and their well-being* (Unpublished doctoral dissertation). Grand Canyon University, Phoenix Arizona.
- Lukes, S. (1973). *Individualism*. Oxford, England: Basil Blackwell.
- Luo, W., Hogan, D. J., Yeung, A. S., Sheng, Y. Z., & Aye, K. M. (2014). Attributional beliefs of Singapore students: Relations to self-construal, competence and achievement goals. *Educational Psychology, 34*(2), 154-170.
- Lyubomirsky, S., & Layous, K. (2013). How do simple positive activities increase well-being?. *Current Directions in Psychological Science, 22*(1), 57-62. DOI: 10.1177/0963721412469809
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology, 9*(2), 111-131. DOI: 10.1037/1089-2680.9.2.111
- Madson, L. ve Trafimow, D. (2001). Gender comparison in the private, collective and allocentric selves. *The Journal of Social Psychology, 141*(4), 551-559.
- Mahler, M. S. (1972). On the first three subphases of the separation-individuation process. *International Journal of Psycho-Analysis, 53*, 333-338.

- Mahler, M. S., Pine, F., & Bergman, A. (2000). *The psychological birth of the human infant symbiosis and individuation*. New York: Basic Books.
- Major, J. L. L. (2016). *Self-construal and forgiveness revisited: Examining the motivations for forgiving others* (Unpublished master's thesis). Iowa State University, Ames, Iowa.
- Manzi, C., Vignoles, V. L., Regalia, C., & Scabini, E. (2006). Cohesion and enmeshment revisited: Differentiation, identity, and well-being in two European cultures. *Journal of Marriage and Family*, 68, 673 – 689.
- Marbell-Pierre, K. N., Grolnick, W. S., Stewart, A. L., & Raftery-Helmer, J. N. (2017). Parental autonomy support in two cultures: The moderating effects of adolescents' self-construals. *Child Development*, 1-21.
- Markus, H.R. & Kitayama, S. (1991a). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224–253.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991b). Cultural variation in the self-concept. In *The self: Interdisciplinary approaches* (pp. 18-48). New York, NY: Springer.
- Marsh, H. W., Wen, Z., Hau, K. T. & Nagengast, B. (2006). Structural equation models of latent interaction and quadratic effects. *Structural equation modeling: A Second Course*, 225-265.
- Martindale, D. (1978). Çeşitli ilkel aile biçimleri. (A. Timuçin, Çev.). *Felsefe Dergisi*, 3, 91-103.
- Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being*. New York: Van Nostrand.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.
- Matheis, S., & Adams, G. R. (2004). Family climate and identity style during late adolescence. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 4(1), 77-95.
- Matsumoto, D. (1999). Culture and self: An empirical assessment of Markus and Kitayama's theory of independent and interdependent self-construals. *Asian Journal of Social Psychology*, 2(3), 289-310.
- Matsumoto, D., & Juang, L. (2016). *Culture and psychology*. Boston, USA: Wadsworth.
- Mead, G. H. (2017). *Zihin, benlik ve toplum*. (Y. Erdem, Çev.). Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Mesutoğlu, C. (2012). *The relationship among self construal, family functioning and sibling number in terms of gender in high school students* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: Associations with self-esteem, depression and life-satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 16(1), 39-47.
- Miller, J. G. (1984). Culture and the development of everyday social explanation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(5), 961-978.

- Miller, I. W., Ryan, C. E., Keitner, G. I., Bishop, D. S., & Epstein, N. B. (2000). The McMaster approach to families: Theory, assessment, treatment and research. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 168-189.
- Mishra, V., & Roch, S. G. (2013). Cultural values and performance appraisal: Assessing the effects of rater self-construal on performance ratings. *The Journal of Psychology*, 147(4), 325-344.
- Moos, R. S., & Moos, B. S. (2002). *Family environment scale manual* (3rd ed.). Palo Alto, CA: Mind Garden.
- Morgan, C. T. (2009). *Psikolojiye giriş* (S. Karakaş ve R. Eski, Çev.) Konya: Eğitim Kitabevi.
- Morris, M. W., & Peng, K. (1994). Culture and cause: American and Chinese attributions for social and physical events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 949-971.
- Morrish, L., Rickard, N., Chin, T. C., & Vella-Brodrick, D. A. (2018). Emotion regulation in adolescent well-being and positive education. *Journal of Happiness Studies*, 19(5), 1543-1564. DOI 10.1007/s10902-017-9881-y
- Morrison, N. C. (1995). Successful single-parent families. *Journal of Divorce and Remarriage*, 22, 205-219.
- Morsünbül, Ü. (2013). Benlik kurgularının ergenlerin yaşam doyumu ve depresyon düzeylerine olan etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 18-26.
- Murdock, G. P. (1967). *Social structure*. Canada: Collier-Macmillan.
- Murdock, L. N. (2014). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları*. (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Myers, J. E., Sweeney, T. J., & Witmer, J. M. (2000). The Wheel of wellness counseling for wellness: A holistic model for treatment planning. *Journal of Counseling & Development*, 78, 251-266.
- Nalbantoğlu, G. (2016). *6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevleri olan ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nichols, M. P. (2013). *Aile terapisi kavramlar ve yöntemler*. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Nickerson, C. (2007). Theory/analysis mismatch: Comment on Fredrickson and Joiner's (2002) test of the broaden-and-build theory of positive emotions. *Journal of Happiness Studies*, 8(4), 537-561. DOI 10.1007/s10902-006-9030-5
- Niermann, C., Krapf, F., Renner, B., Reiner, M., & Woll, A. (2014). Family health climate scale (FHC-scale): development and validation. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11(1), 2-14.
- Nimkoff, M. F. ve Middleton, R. (1960). Types of family and types of economy. *American Journal of Sociology*, 66(3), 215-225.

- Noom, M. J., Deković, M., & Meeus, W. H. (1999). Autonomy, attachment and psychosocial adjustment during adolescence: A double-edged sword?. *Journal of Adolescence*, 22(6), 771-783.
- Olson, D. H. (2000). Circumplex model of marital and family systems. *Journal of Family Therapy*, 22(2), 144-167.
- Olson, D.H., McCubbin, H.I., Barnes, H., Larsen, A., Muxen, M. & Wilson, M. (1983). *Families: What makes them work*. Los Angeles, CA: Sage.
- Olson, D. H., Sprenkle, D. H., & Russell, C. S. (1979). Circumplex model of marital and family systems: I. Cohesion and adaptability dimensions, family types, and clinical applications. *Family Process*, 18(1), 3-28.
- Olsson, G. I., Nordström, M. L., Arinell, H., & von Knorring, A. L. (1999). Adolescent depression: social network and family climate-a case-control study. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 40(2), 227-237.
- Oppenheimer, L. (1990). *The self concept European perspectives on its development, aspects and applications*. Berlin: Springer.
- Otlu, B. M. (2008). Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ve aile işlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 30-35.
- Oyserman, D., Coon, H. M., & Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 128(1), 3-72.
- Özcan, B. (2017). *Beliren yetişkinlikte öznel iyi oluşun yordayıcıları olarak benlik kurgusu benlik saygısı ve sosyal destek* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, A. A. (2016). Çalışanların benlik yönelimlerinin liderlik ihtiyaçları ve psikolojik iyi oluş halleri üzerindeki rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 23-32.
- Özdemir, Y. (2010). Ergenlik döneminde benlik kurgusu gelişiminin anababanın çocuk yetiştirme biçimleri açısından incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 83-90.
- Özdemir, Y. (2012). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 188-198.
- Özdemir, Y. ve Çok, F. (2011). Ailede özerk-ilişkisel benlik ölçeklerinin lise öğrencileri için uyarlanması ve psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 10(1), 121-132.
- Özden, K. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik iyi oluşun psikososyal yordayıcılarının sosyal bilişsel kariyer kuramı açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özek, M. (2011). *Çalışan annelerin iş stresiyle başa çıkma becerisi ile tükenmişlik düzeylerinin aile değerlendirmesine ve çocuklarının davranışlarına etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Özkan, İ. (2014a). *Ergenlerde anne baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Özkan, K. (2014b). *Kadınların kolektif eylem yöneliminin yordayıcıları: Kültürel benlik kurguları, kadın kimliği ile özdeşleşme, kadınların sosyal baskınlık yönelimi ve sistemi meşrulaştırma eğilimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Öztaş, S. (2014). *Ortaokul 6.7.8. sınıf öğrencilerinin okul tükenmişliklerinin yaşam doyumları ve benlik kurgusu alguları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özünlü, M. B. (2018). *Ebeveyn yoksunluğu yaşayan bireylerde aşkınlık, kendini toplarlama gücü ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Palabıyıkoglu, R., Azizoğlu, S. ve Özayar, H. (1993). İntihar girişimi olan ve olmayan depresiflerin aile işlevselliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 114-123.
- Park, I. J., & Kim, P. Y. (2012). The role of self-construals in the link between anger regulation and externalizing problems in Korean American adolescents: Testing a moderated mediation model. *Journal of Clinical Psychology*, 68(12), 1339-1359.
- Parra, Á., Oliva, A., & Sánchez-Queija, I. (2015). Development of emotional autonomy from adolescence to young adulthood in Spain. *Journal of Adolescence*, 38, 57-67.
- Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American Psychologist*, 55, 44-55.
- Peterson, C. (2006). *A primer in positive psychology*. Oxford, UK: Oxford University.
- Peterson, C., & Park, N. (2014). Meaning and positive psychology. *International Journal of Existential Psychology & Psychotherapy*, 5(1), 2-8.
- Phillips, T. M. (2012). The influence of family structure vs. family climate on adolescent well-being. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 29(2), 103-110.
- Pomerantz, E. M., Qin, L., Wang, Q., & Chen, H. (2009). American and Chinese early adolescents' inclusion of their relationships with their parents in their self-construals. *Child Development*, 80(3), 792-807.
- Proctor, C., Alex Linley, P., & Maltby, J. (2009). Youth life satisfaction measures: A review. *The Journal of Positive Psychology*, 4(2), 128-144.
- Rashid, T. (2015) Positive psychotherapy: A strength-based approach. *The Journal of Positive Psychology*, 10(1), 25-40. DOI: 10.1080/17439760.2014.920411
- Reis, H. T., & Gable, S. L. (2003). Toward a positive psychology of relationships. In C. L. M. Keyes & J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well lived* (pp. 129–159). Washington, DC: American Psychological Association.
- Rivett, M., & Street, E. (2003). *Family therapy in focus*. Thousand Oaks, California: Sage.

- Robbins, M. S., Mayorga, B. A., & Szapocznik, J. (2003). The ecosystemic “lens” for understanding family functioning. In T. L. Sexton, G. R. Weeks, & M. S. Robbins (Eds.), *Handbook of family therapy: The science and practice of working with families and couples*. New York: Brunner-Routledge.
- Rogers, R. C. (1959). A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships, as developed in the client-centered framework. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A study of a science* (pp. 184-256). New York: McGraw-Hill.
- Rogers, R. C. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy*. Boston: Houghton Mifflin.
- Rosenberg, M. (1986). *Conceiving the self*. RE Krieger.
- Ruch, W., Harzer, C., Proyer, R. T., Park, N., & Peterson, C. (2010). Ways to happiness in German-speaking countries: The adaptation of the German version of the Orientations to Happiness Questionnaire in paper-pencil and internet samples. *European Journal of Psychological Assessment, 26*, 227- 234.
- Rudy, D., & Grusec, J. E. (2001). Correlates of authoritarian parenting in individualist and collectivist cultures and implications for understanding the transmission of values. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 32*(2), 202-212.
- Rusk, R. D., & Waters, L. (2015). A psycho-social system approach to well-being: Empirically deriving the five domains of positive functioning. *The Journal of Positive Psychology, 10*(2), 141-152. Doi: 10.1080/17439760.2014.920409
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist, 55*(1), 68-78.
- Ryan, R. M., & Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child Development, 60*, 340-356.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*(6), 1069-1081.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 69*(4), 719-727.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C., & Wing, E. H. (1999). Forging macro-micro linkages in the study of psychological well-being. *The Self and Society in Aging Processes, 247-278*.
- Ryff, C. D., & Singer, B. (1998). The contours of positive human health. *Psychological Inquiry, 9*(1), 1-28.
- Ryff, C. D., & Singer, B. H. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies, 9*, 13-39.
- Sabatelli, R. M., & Bartle, S. E. (1995). Survey approaches to the assessment of family functioning: Conceptual, operational, and analytical issues. *Journal of Marriage and the Family, 57*(4), 1025-1039.

- Sabirli, A. (2018). *Türkiye ve Azerbaycan toplumlarında aile tutumunun bireyin kendi kişilikleriyle ilgili ara inançlarını nasıl etkilediğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sagone, E., & De Caroli, M. E. (2014). A correlational study on dispositional resilience, psychological well-being, and coping strategies in university students. *American Journal of Educational Research*, 2(7), 463-471.
- Sakal, Ö. ve Aytekin, İ. (2014). Bireycilik-toplulukçuluk değerlerinin başarı amaç yönelimlerine etkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *KAU IIBF Dergisi*, 5(8), 45-66.
- Sandhu, D., Singh, B., Tung, S., & Kundra, N. (2011). Adolescent identity formation, psychological well-being, and parental attitudes. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 27(1), 89-105.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam boyu gelişim gelişim psikolojisi*. (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarı, T. ve Özkan, İ. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam*, 29(2), 155-162.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schrodt, P., & Ledbetter, A. M. (2007). Communication processes that mediate family communication patterns and mental well-being: A mean and covariance structures analysis of young adults from divorced and nondivorced families. *Human Communication Research*, 33(3), 330-356.
- Schwartz, H. A., Sap, M., Kern, M. L., Eichstaedt, J. C., Kapelner, A., Agrawal, M., ... & Kosinski, M. (2016). Predicting individual well-being through the language of social media. In *Biocomputing 2016: Proceedings of the Pacific Symposium* (pp. 516-527).
- Segrin, C., & Taylor, M. (2007). Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 43(4), 637-646. doi:10.1016/j.paid.2007.01.017
- Seligman, M. E. P. (2002a). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of Positive Psychology*, 2, 3-12.
- Seligman, M. E. P. (2002b). *Authentic happiness*. New York, NY: Free Press.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Free Press.
- Seligman, M. E. P. (2018). PERMA and the building blocks of well-being. *The Journal of Positive Psychology*, 13(4), 333-335. DOI: 10.1080/17439760.2018.1437466
- Seligman, M. E. P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology an introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.

- Sevinç, G. (2016). *Güvenli bağlanma düzeyi ve benlik kurguları ile üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sevindik, D. (2015). *Orta yaş bireylerde dindarlık ve mutluluk ilişkisi: Denizli örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Sharabi, A., Levi, U., & Margalit, M. (2012). Children's loneliness, sense of coherence, family climate, and hope: Developmental risk and protective factors. *The Journal of Psychology, 146*(1-2), 61-83.
- Sharkey, W. F., & Singelis, T. M. (1995). Embarrassability and self-construal: A theoretical integration. *Personality and Individual Differences, 19*(6), 919-926.
- Shavelson, R. J., & Bolus, R. (1982). Self concept: The interplay of theory and methods. *Journal of Educational Psychology, 74*(1), 3-17.
- Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-concept: Validation of construct interpretations. *Review of Educational Research, 46*(3), 407-441.
- Shek, D. T. L. (1997). The relation of family functioning to adolescent psychological well-being, school adjustment, and problem behavior. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development, 158*(4), 467-479. <http://dx.doi.org/10.1080/00221329709596683>
- Sheldon, K. M., & King, L. (2001). Why positive psychology is necessary. *American Psychologist, 56*(3), 216-217.
- Shin, J. Y., Steger, M. F., & Henry, K. L. (2016). Self-concept clarity's role in meaning in life among American college students: A latent growth approach. *Self and Identity, 15*(2), 206-223.
- Shoshani, A., Steinmetz, S., & Kanat-Maymon, Y. (2016). Effects of the Maytiv positive psychology school program on early adolescents' well-being, engagement, and achievement. *Journal of School Psychology, 57*, 73-92. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jsp.2016.05.003>
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of interdependent and independent self-construal. *Personality and Social Psychology Bulletin, 20*, 580-591.
- Singelis, T. M., Bond, M. H., Sharkey, W. F., & Lai, C. S. Y. (1999). Unpackaging culture's influence on self-esteem and embarrassability: The role of self-construals. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 30*(3), 315-341.
- Singelis, T. M., & Brown, W. J. (1995). Culture, self, and collectivist communication: Linking culture to individual behavior. *Human Communication Research, 21*(3), 354-389.
- Skinner, H.A., Steinhauer, P.D., & Santa-Barbara, J. (1983). The family assessment measure. *Canadian Journal of Community Mental Health, 2*(2), 91-105.
- Skinner, H., Steinhauer, P., & Sitarenios, G. (2000). Family Assessment Measure (FAM) and process model of family functioning. *Journal of Family Therapy, 22*(2), 190-210.

- Smetana, J. G., & Asquith, P. (1994). Adolescents' and parents' conceptions of parental authority and personal autonomy. *Child Development, 65*(4), 1147-1162.
- Smets, A. C., & Hartup, W. W. (1988). Systems and symptoms: Family cohesion/adaptability and childhood behavior problems. *Journal of Abnormal Child Psychology, 16*(2), 233-246.
- Smith, M. B. (2009). *Psychological well-being and self-construal among asian international students: The effect of frame switching* (Unpublished doctoral dissertation). The Graduate School of Education of Fordham University, New York.
- Smith, P. B., Bond, M. H., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Understanding social psychology across cultures*. London: Sage.
- Soner, O. (2000). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 12*, 249-260.
- Steger, M. F., & Frazier, P. (2005). Meaning in life: One link in the chain from religiousness to well-being. *Journal of Counseling Psychology, 52*(4), 574-582. DOI: 10.1037/0022-0167.52.4.574
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology, 53*(1), 80. DOI: 10.1037/0022-0167.53.1.80
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence, 11*(1), 1-19.
- Steinberg, L. (2013). *Ergenlik*. (F. Çok, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Steinberg, L., Elmen, J. D., & Mounts, N. S. (1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. *Child Development, 60*(6), 1424-1436.
- Stevenson-Hinde, J. O. A. N., & Akister, J. (1995). The McMaster model of family functioning: Observer and parental ratings in a nonclinical sample. *Family Process, 34*(3), 337-347.
- Stinnett, N., & DeFrain, J. (1989). The Healthy Family: Is It Possible?. In *The second handbook on parent education* (pp. 53-74). Academic Press.
- Super, C. M., & Harkness, S. (1986). The developmental niche: A conceptualization at the interface of child and culture. *International Journal of Behavioral Development, 9*(4), 545-569.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları, 3*(6), 49-74.
- Svedin, C. G., Back, C., & Söderback, S. B. (2002). Family relations, family climate and sexual abuse. *Nordic Journal of Psychiatry, 56*(5), 355-362.
- Sznitman, G. A., Zimmermann, G., & Van Petegem, S. (2019). Further insight into adolescent personal identity statuses: Differences based on self-esteem, family climate, and family communication. *Journal of Adolescence, 71*, 99-109.

- Şahin, E. (2017). *Openness to cultural diversity and well-being among turkish adolescents: The moderating role of an integrated self-construal* (Unpublished master's thesis). Yaşar University Graduate School of Human and Social Sciences, İzmir.
- Şahin, G. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şahin, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk, iyimserlik ve özgecilik düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Computer-assisted research design and analysis* (Vol. 748). Boston: Allyn and Bacon.
- Tafarodi, R. W., & Walters, P. (1999). Individualism–collectivism, life events, and self-esteem: a test of two trade-offs. *European Journal of Social Psychology*, 29(5-6), 797-814.
- Takano, Y., & Osaka, E. (1999). An unsupported common view: Comparing Japan and the US on individualism/collectivism. *Asian Journal of Social Psychology*, 2(3), 311-341.
- Tay, L., Tan, K., Diener, E., & Gonzalez, E. (2013). Social relations, health behaviors, and health outcomes: A survey and synthesis. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 5(1), 28-78. doi:10.1111/aphw.12000
- Tchoh, B. K., & Mertan, E. B. (2018). Understanding the Relationship between Self-Construals, Self-Esteem, Social Support, and the Sociocultural Adaptation of African Students in Northern Cyprus. *Journal of International Students*, 8(2), 795-820.
- Thompson, A., Hollis, C., & Richards, D. (2003). Authoritarian parenting attitudes as a risk for conduct problems. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 12(2), 84-91.
- Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tosun, C. (2015). *Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki nitelikleri, benlik kurguları ve özgeci davranış düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tönnies, F. (2001). *Community and civil society*. (J. Harris & M. Hollis, translator) USA: Cambridge University Press.
- Triandis, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Psychological Review*, 96(3), 506-520.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism & collectivism*. New York: Routledge.
- Triandis, H. C. (2001). Individualism-collectivism and personality. *Journal of Personality*, 69(6), 907-924.

- Triandis, H. C., Bontempo, R., Villareal, M. J., Asai, M., & Lucca, N. (1988). Individualism and collectivism: Cross-cultural perspectives on self-ingroup relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 323–338.
- Triandis, H. C., McCusker, C., & Hui, C. H. (1990). Multimethod probes of individualism and collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59, 1006–1020.
- Triandis, H. C., & Singelis, T. M. (1998). Training to recognize individual differences in collectivism and individualism within culture. *International Journal of Intercultural Relations*, 22(1), 35-47.
- Triandis, H. C., & Suh, E. M. (2002). Cultural influences on personality. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 133-160.
- Tugade, M. M., & Fredrickson, B. L. (2007). Regulation of positive emotions: Emotion regulation strategies that promote resilience. *Journal of Happiness Studies*, 8, 311-333.
- Tugade, M. M., Fredrickson, B. L., & Feldman Barrett, L. (2004). Psychological resilience and positive emotional granularity: Examining the benefits of positive emotions on coping and health. *Journal of Personality*, 72(6), 1161-1190.
- Tutal, N. (2015). *Aile işlevi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 75-89.
- Tümer, T. (2018). *9-11 yaş arası çocukların yaşam kalitesinin aile işlevselliği ve sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Türküm, A. S., Kızıldaş, A., Bıyık, N. ve Yemenici, B. (2005). Üniversite öğrencilerinin aile işlevleri algılarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1), 229-262.
- Uçar, M. E. (2016). Lise öğrencilerinde kişilik, benlik kurguları, duygu gereksinimi ve eylem kimlikleme arasındaki ilişkiler. *Turkish Journal of Education*, 5(4), 193-207.
- Uçar, M. E. ve Morsünbül, Ü. (2017). *Üniversite öğrencilerinde kimlik stilleri benlik kurguları ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler*. II. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu'nda sunulan sözel bildiri, Muğla.
- Uleman, J. S., Rhee, E., Bardoliwalla, N., Semin, G., & Toyama, M. (2000). The relational self: Closeness to ingroups depends on who they are, culture, and the type of closeness. *Asian Journal of Social Psychology*, 3(1), 1-17.
- Ulukaya, S. ve Bilge, F. (2014). Üniversite öğrencilerinde akademik ertelemenin yordayıcıları olarak aile bağlamında benlik ve ana-baba tutumları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 89-102.

- Ulusoy, M., Özcan Demir, N. ve Görgün Baran, A. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.
- Utz, S. (2004). Self-construal and cooperation: Is the interdependent self more cooperative than the independent self?. *Self and Identity*, 3(3), 177-190.
- Valdés-Cuervo, A. A., Alcántar-Nieblas, C., Martínez-Ferrer, B., & Parra-Pérez, L. (2018). Relations between restorative parental discipline, family climate, parental support, empathy, shame, and defenders in bullying. *Children and Youth Services Review*, 95, 152-159.
- Van Cappellen, P., Saroglou, V., Iweins, C., Piovesana, M., & Fredrickson, B. L. (2013). Self-transcendent positive emotions increase spirituality through basic world assumptions. *Cognition & Emotion*, 27(8), 1378-1394. <http://dx.doi.org/10.1080/02699931.2013.787395>
- van Steijn, D. J., Oerlemans, A. M., van Aken, M. A., Buitelaar, J. K. & Rommelse, N. N. (2015). The influence of parental and offspring autism spectrum disorder (ASD) and attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD) symptoms on family climate. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 2021–2030. doi:10.1007/s10826-014-0002-9
- Vandeleur, C. L., Jeanpretre, N., Perrez, M., & Schoebi, D. (2009). Cohesion, satisfaction with family bonds, and emotional well-being in families with adolescents. *Journal of Marriage and Family*, 71(5), 1205-1219.
- Verma, G. K., & Bagley, C. (1982). *Self-concept achievement & multicultural education*. London: Macmillan.
- Wade, J. C., & Jones, J. E. (2015). *Strength-based clinical supervision a positive psychology approach to clinical training*. New York: Springer.
- Wagner, L., Gander, F., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2018). Character strengths and PERMA: Investigating the relationships of character strengths with a multidimensional framework of well-being. *Applied Research in Quality of Life*, 1-22. <https://doi.org/10.1007/s11482-018-9695-z>
- Walter, J. L., & Burnaford, S. M. (2006). Developmental Changes in Adolescents' Guilt and Shame: The Role of Family Climate and Gender. *North American Journal of Psychology*, 8(2), 321-338.
- Wamboldt, F. S., & Reiss, D. (1989). Defining a family heritage and a new relationship identity: Two central tasks in the making of a marriage. *Family Process*, 28(3), 317-335.
- Watson, D., & Clark, L. A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience aversive emotional states. *Psychological Bulletin*, 96(3), 463-490.
- Waugh, C. E., & Fredrickson, B. L. (2006). Nice to know you: Positive emotions, self–other overlap, and complex understanding in the formation of a new relationship. *The Journal of Positive Psychology*, 1(2), 93-106. DOI: 10.1080/17439760500510569

- Westerhof, G. J., & Keyes, C. L. M. (2010). Mental illness and mental health: The two continua model across the lifespan. *Journal of Adult Development, 17*(2), 110-119.
- Wilcoxon, S. A. (1985). Healthy family functioning: The other side of family pathology. *Journal of Counseling and Development, 63*, 495-499.
- Wilson, A. (1985). *Family*. London: Routledge.
- Witmer, J. M., Sweeney, T. J., & Myers, J. E. (1998). *The Wheel of wellness*. Greensboro, NC: Authors.
- World Health Organization. (2004). *Promoting mental health: Concepts, emerging evidence, practice (summary report)*. Geneva: WHO.
- Yaban, E. H. (2017). *Ergenler ve beliren yetişkinlerde sosyal değer yöneliminin gelişimsel, sosyal-bilişsel ve bağlamsal bir model çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yamada, A. M., & Singelis, T. M. (1999). Biculturalism and self-construal. *International Journal of Intercultural Relations, 23*(5), 697-709.
- Yarar, Y. (2019). *Lise öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri ile siber zorbalık siber mağduriyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, Ö. Y. (2013). *Benlik kurguları intihar ve intihara yönelik tutumlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Yavuzer, N. (2017). Ergenlerde romantik ilişkiler açısından gelecek zaman yönelimleri ile benlik kurguları arasındaki ilişkiler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17*(4), 275-296.
- Yeniçeri, Z. (2013). *Impact of self orientations on well-being during adulthood: The mediating roles of meaning in life, attitudes towards death and religious outlook* (Unpublished doctoral dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Yıldırım, P. K., Yıldırım, E., Otrar, M. ve Şirin, A. (2015). Ergenlerde psikolojik dayanıklılık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Dergisi, 42*(42), 277-297.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yöntem, M. K. ve İlhan, T. (2013). Benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 8*(8), 2291-2302.
- Yu, X., Zhou, Z., Fan, G., Yu, Y., & Peng, J. (2016). Collective and individual self-esteem mediate the effect of self-construals on subjective well-being of undergraduate students in China. *Applied Research in Quality of Life, 11*(1), 209-219.

EKLER

EK-I

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
ESKİŞEHİR

Toplantı Tarihi : 09.01.2019

Toplantı No : 2019-01

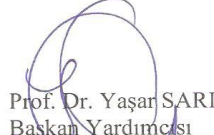
GÜNDEM :

4. Başvuru Sahibi : Prof.Dr.Halil EKŞİ. **Konu:** “Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi ve İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesi” konulu araştırmasının görüşülmesi.

KARAR:

4. Prof.Dr.Halil EKŞİ'nin “Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi ve İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesi” konulu araştırmasının, veri toplama araçlarını uygulamak için gerekli yerlerden yasal izinleri almak şartıyla Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu'na uygunluğuna oy birliğiyle karar verildi.

Prof. Dr. Eyüp ARTVİNLİ
Başkan

Prof. Dr. Yaşar SARI
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Erdoğan BOZ
Üye

Prof. Dr. Zeki KARTAL
Üye

Prof. Dr. Nuray GİRĞİNER
Üye

Prof. Dr. Nuri KAVAK
Üye

Prof. Dr. Abdullah YALAMAN
Üye

EK-II

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
Genel Sekreterlik

Sayı : 86930425-302.08.01-E.36767
Konu : Uygulama İzni (Tuğba TURGUT)

26/03/2019

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 01/03/2019 tarihli ve 1900059170 sayılı yazı.

İlgide kayıtlı yazınız ile bildirilen Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğba TURGUT'un "Üniversite Öğrencilerinde Aile İklimi ve İyi Oluş Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının Aracı Rolünün İncelenmesi" başlıklı tez çalışması kapsamında Üniversitemiz bağlı birimlerinde anket yapma isteği Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.
Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Kamil ÇOLAK
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

T.C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ	
Tarih:	29.03.2019
Sayı:	1900059170
Birosu:	302.08.01

Öğrenci İşleri Daire Başkanı
29.03.19
M.B.

Bu evrak 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre elektronik olarak imzalanmıştır. Evrak doğrulama adresi:
<https://ebysnetm.ogu.edu.tr/Home/Dogrulama/e15a82b9-42e0-47f2-a094-775075afac7a>

Adres	: Meselik Kampüsü PK 26480 Odunpazarı	Ayrıntılı Bilgi	: Çilem KIRGIZ - Bilgisayar İşletmeni
Telefon	: 5049	Faks	: 2391074
E-Posta	: ckirgiz@ogu.edu.tr	Elektronik Ağ	: http://www.ogu.edu.tr
		KEP Adresi	: esk.osmangaziunirek@hs01.kep.tr

(KEP)

EK-III
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yapılmakta olan yüksek lisans tezinin bir parçasıdır. Sizinle ve ailenizle ilgili sorular yer almaktadır. Sizden kimliğinizi belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Bu bilgiler kesinlikle araştırma içinde kalacak ve hiçbir şekilde amacı dışında kullanılmayacaktır. Araştırmacının amacına ulaşabilmesi için ölçek maddelerinin tümünün içtenlikle, eksiksiz bir şekilde doldurulması büyük önem taşımaktadır.

Değerli zamanınız ve katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Halil Ekşi
Psikolojik Danışman Tuğba Turgut

- 1.Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
- 2.Yaşınız:.....
- 3.Öğrenim Gördüğünüz Bölüm:.....
- 4.Öğrenim Gördüğünüz Sınıf Düzeyi: 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 ()
- 5.Kendiniz dahil kaç kardeşiniz?.....
- 6.Kaçıncı çocuksunuz?.....
- 7.Ailenizin Gelir Durumu: Düşük () Orta () Yüksek ()
- 8.Annenizin Eğitim Düzeyi: Okuma-Yazma Bilmiyor () İlkokul () Ortaokul ()
Lise () Üniversite () Lisansüstü ()
- 9.Babanızın Eğitim Düzeyi: Okuma-Yazma Bilmiyor () İlkokul () Ortaokul ()
Lise () Üniversite () Lisansüstü ()
- 10.Aile tipinizi nasıl tanımlarsınız? Çekirdek Aile () Geniş Aile ()
Tek Ebeveynli Aile ()
- 11.Anne-babanızın size karşı genel tutumunu hangisi en iyi tanımlar?
Aşırı koruyucu () Baskıcı/Otoriter () İlgisiz () İzin Verici () Demokratik ()
- 12.Aile büyükleriyle (dede, büyükanne vb.) iletişim düzeyiniz:
Zayıf () Orta () İyi () Çok İyi ()
- 13.Aile büyükleriyle görüşme sıklığı: Hiç () Nadiren () Bazen () Sık sık ()
Her zaman ()
- 14.Yaşamınızın Çoğunu Geçirdiğiniz Yer: Köy () İlçe () Şehir ()
Metropol ()

EK-IV
PERMA ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra 0 ile 10 arasında size en uygun olan seçeneğin üzerine çarpı (X) işareti koyunuz.														
1	Genel olarak, ne ölçüde amaçlı ve anlamlı bir hayat sürdürmekteyiz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
2	Ne sıklıkla hedeflerinize ulaşmak için ilerleme kaydettiğinizi hissedersiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
3	Ne sıklıkla yaptığınız işe kendinizi verirsiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
4	Genel olarak, sağlık durumunuz nasıl?	Çok Kötü	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mükemmel
5	Genel olarak, ne sıklıkta neşeli hissedersiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
6	İhtiyacınız olduğunda ne ölçüde başkalarından yardım ve destek alabilirsiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
7	Genel olarak, ne sıklıkta endişeli hissedersiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
8	Kendiniz için belirlediğiniz önemli hedeflere ne sıklıkla ulaşırsınız?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
9	Genel olarak, hayatınızda yaptıklarınızın ne ölçüde değerli ve faydalı olduğunu hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
10	Genel olarak, ne sıklıkta olumlu hissedersiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
11	Genel olarak, ne ölçüde olaylara karşı heyecanlı ve ilgili hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
12	Günlük yaşamınızda kendinizi ne kadar yalnız hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
13	Mevcut fiziksel sağlık durumunuzdan ne kadar memnunsunuz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
14	Genel olarak, ne sıklıkta öfkeli hissedersiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
15	Ne derecede sevildiğinizi hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
16	Sorumluluklarınızı ne sıklıkla yerine getirebilirsiniz?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
17	Genel olarak, ne ölçüde hayatınızın bir yönü olduğunu hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
18	Kendinizi sizinle aynı yaş ve cinsiyet grubuyla karşılaştırdığınızda sağlık durumunuz nasıl?	Çok Kötü	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mükemmel
19	Kişisel ilişkilerinizden ne kadar memnunsunuz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
20	Genel olarak ne sıklıkla üzgün hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
21	Ne sıklıkla eğlenceli bir şeyler yaparken zamanın nasıl geçtiğini anlamazsınız?	Hiçbir zaman	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Her zaman
22	Genel olarak ne ölçüde memnun hissedersiniz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen
23	Her şeyi birlikte değerlendirdiğinizde ne kadar mutlusunuz?	Hiç	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tamamen

EK-V** ILE İÇİNDE ÖZERK-İLİŞKİSEL BENLİK ÖLÇEĞİ**

		Kesimlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesimlikle Katılıyorum
1	Kendimi ailemden bağımsız hissediyorum.	1	2	3	4	5
2	Genellikle ailemin isteklerini kabul etmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
3	Ailemin düşündüğü şekilde düşünmek zorunda değilim.	1	2	3	4	5
4	İnsanlar gelecek planları için ailelerinden onay almalıdırlar.	1	2	3	4	5
5	Ailemin katılmayacağı kararlar almaktan kaçınıyorum.	1	2	3	4	5
6	Kişisel sorunlarda, ailemin kararlarımı kabul ederim.	1	2	3	4	5
7	Ailemin kabul etmediği biriyle yakın olmam.	1	2	3	4	5
8	Kararlarımı ailemden bağımsız olarak kolayca veremem.	1	2	3	4	5
9	Ailemin isteklerine göre kararlarımı kolayca değiştirebilirim.	1	2	3	4	5
10	Ailemle ilişkimde belli bir mesafeyi korumayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
11	Zor zamanlarda, ailemin benimle birlikte olacağını bilmek isterim.	1	2	3	4	5
12	Ailemle geçirdiğim zaman benim için önemli değildir.	1	2	3	4	5
13	Kendini aileye yakın hissetmek iyi bir şeydir.	1	2	3	4	5
14	Ailem benim ilk önceliğimdir.	1	2	3	4	5
15	Kendimi aileme çok bağlı hissediyorum.	1	2	3	4	5
16	Ailemle ilişkim kendimi huzurlu ve güvende hissetmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5
17	Aileme çok yakınım.	1	2	3	4	5
18	Ailemle çok zaman geçirmekten hoşlanmıyorum.	1	2	3	4	5
19	Kişi ailesine değer verse dahi kendi fikirlerini belirtmekten çekinmemelidir.	1	2	3	4	5
20	Kişi ailesine çok yakın olup aynı zamanda kendi kararlarını verebilir.	1	2	3	4	5
21	Kişi kendini hem ailesinden bağımsız hem de ailesine duygusal olarak bağlanmış hissedebilir.	1	2	3	4	5
22	Kişi ailesine bağlı olup aynı zamanda fikir ayrılıkları için saygı bekleyebilir.	1	2	3	4	5

EK-VI
AİLE İKLİMİ ÖLÇEĞİ

	Aşağıda ailelerin yaşadığı birtakım deneyimler anlatılmaktadır. Sizden kendi ailenizi düşünerek bu ifadelerin sizin için ne derece geçerli olduğunu cevaplandırmanız istenmektedir. Lütfen, size en çok uyan beş seçeneğe birini işaretleyiniz. Not: Lütfen, bu anketi yanıtlarken aynı aile kavramını göz önünde bulundurunuz. Örneğin; geniş ailenizi düşünerek cevaplıyorsanız lütfen tüm soruları geniş ailenize göre; eğer çekirdek ailenizi düşünerek yanıtlıyorsanız tüm soruları çekirdek ailenize göre yanıtlayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Birçoğumuzun en güçlü duygusal bağları ailenin dışındaki kişilerle.	1	2	3	4	5
2	Aramızdaki duygusal bağlar çok kuvvetlidir.	1	2	3	4	5
3	Genelde birlikte olmaktan mutluyuzdur.	1	2	3	4	5
4	Bir süre ayrı kaldığımızda birbirimizi özleriz.	1	2	3	4	5
5	Aile üyeleri varlıklarıyla birbirlerine güven verirler.	1	2	3	4	5
6	Duygusal olarak yakın değilizdir.	1	2	3	4	5
7	Birbirimizi çok severiz.	1	2	3	4	5
8	Aile üyeleri birbirlerine karşı samimidirler/sıcaktırlar.	1	2	3	4	5
9	Yaşça daha büyük olanlar, yaşı küçük olanların ne yapıp ne ettiğiyse yakından ilgilenir.	1	2	3	4	5
10	Yaşça büyük olanlar, yaşı küçük olanların mutluluk ve sağlığıyla yakından ilgilenir.	1	2	3	4	5
11	Yaşça büyük olanlar daha genç olanların hedeflerini fazlasıyla desteklerler.	1	2	3	4	5
12	Yaşça büyük olanlar daha genç olanların ihtiyaçlarına karşı çok duyarlıdır.	1	2	3	4	5
13	Daha yaşlı aile üyeleri, ailenin genç üyelerinin kafasını meşgul eden düşünce ve endişelerle yakından ilgilenirler.	1	2	3	4	5
14	Yaşça büyük olanların yaşı daha küçük olanlara karşı koruyucu bir tutumu vardır.	1	2	3	4	5
15	Kişiler birbirlerinin düşüncelerini önemsemezler.	1	2	3	4	5
16	Birbirimizi dinlemek için birbirimize vakit ayırırız.	1	2	3	4	5
17	Zor durumlarla etkili bir biçimde başa çıkarız.	1	2	3	4	5
18	İhtiyacımız olduğunda birbirimize her zaman yardım edebiliriz.	1	2	3	4	5
19	Zorluklarla karşılaştığımızda birlikte ve etkin bir biçimde uğraşırız.	1	2	3	4	5
20	Ciddi sorunları çözmek için gereken güce sahip olduğumuzu biliriz.	1	2	3	4	5
21	Beklenmeyen durumlarla mücadele etmekte kötüyüzdür.	1	2	3	4	5
22	Yaşı daha küçük olanlar, yaşı daha büyük olanların isteklerine uyum göstermeye çalışır.	1	2	3	4	5
23	Yaşça büyük olanların isteklerine uyulur.	1	2	3	4	5
24	Yaşı büyük olanların otoritesi sorgulanmaz.	1	2	3	4	5
25	Kuralları ailenin yaşı büyük olanları koyar.	1	2	3	4	5
26	Kararları, yaşça büyüklüğe bakmaksızın, her bireyin eşit söz sahibi olacağı biçimde alırız.	1	2	3	4	5
27	Yaşça büyük olanların sözü emir sayılır.	1	2	3	4	5
28	Yaşa bakmaksızın bütün aile üyeleri eşit yetkiye sahiptir.	1	2	3	4	5
29	Çoğu konu üzerinde benzer görüşlerimiz/bakış açılarımız vardır.	1	2	3	4	5
30	Çoğu zaman sosyal konularla ilgili çok farklı görüşlere sahibizdir.	1	2	3	4	5
31	Tutumlarımız ve inançlarımız çok benzerdir.	1	2	3	4	5
32	Konular üzerinde tamamen farklı bakış açılarına sahibiz.	1	2	3	4	5
33	Hayata dair değerlerimiz çok benzerdir.	1	2	3	4	5
34	Benzer biçimde düşünürüz.	1	2	3	4	5